

Suomenkielinen perusopetus 2021

Arviointiraportti

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Poimintoja arviointiraportin keskeisistä tuloksista	3
2 Johtaminen ja hallinto	5
3 Henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen.....	7
3.1 Koulujen henkilöstökysely	7
3.2 Väkivalta- ja uhkatilanteet sekä henkilöstön tapaturmat	9
3.3 Opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen.....	12
4 Perusopetuksen palvelu- ja toimintaympäristön kuvaus	14
4.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito	14
4.2 Opiskeluhoitopalvelujen riittävyys ja tasavertaisuus	15
4.3 Kolmiportainen tuki ja avustajapalvelut	17
4.4 Monikulttuuriset opetuspalvelut	22
4.5 Ryhmäkoko.....	24
4.6 Sähköinen toimintaympäristö	25
4.7 Perusopetuksen iltapäivätoiminta ja koululaisten hoito.....	30
4.8 KULPS.....	31
5 Perusopetuksen tuloksia	32
5.1 Oppimistulokset.....	32
5.1.1 ALLU-lukutesti	32
5.1.2 Karvin 3. luokan pitkittäisarviointi.....	35
5.1.3 Karvin 9. luokan matematiikan arviointi	39
5.1.4 Karvin 9. luokan A-englannin arviointi.....	43
5.2 Hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvät tulokset.....	46
5.2.1 Oppilaskysely	46
5.2.2 Hyvinvointikartta.....	48
5.2.3 Kouluterveyskysely	49
5.2.4 MOVE!-mittaus	50
5.2.5 Huoltajakysely	51
6 Siirtymät.....	54
6.1 Oppilaaksioton toimivuus	54
6.2 Perusopetuksen oppilaiden sijoittuminen 2. asteen opintoihin	55
Kuva- ja taulukkoluetelot.....	57

1 Johdanto

Espoon kaupungin suomenkielisen perusopetuksen tulosityksikön arviointiraportti on koonti vuoden 2021 ja lukuvuoden 2020–2021 aikana perusopetuksessa toteutetusta toiminnasta ja sen arvioinnista. Raporttiin on koottu erilaisten kyselyjen tuloksia sekä oppimistulosten ja perusopetuksen keskeisten toimintojen arviointia.

Arviointiraportin sisältö pohjautuu arviointisuunnitelmaan, jonka suomenkielinen koulutuslautakunta hyväksyi 23.4.2003 ja jota suomenkielinen opetuslautakunta päivitti 15.12.2005. Arviointiraporttiin on vuosittain koottu muun muassa johtamista, opetusta ja oppimistuloksia, hyvinvointia, koulujen toimintaympäristöä, oppilaaksiottoa, ryhmäkokoa, turvallisuuden toteutumista ja oppilashuoltoa koskeva arviointitieto.

Arviointiraportti on aiemmin ollut perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yhteinen. 1.8.2021 tapahtuneen organisaatiomuutoksen myötä perusopetus ja lukiokoulutus jakautuivat omiin tulosityksikköihinsä. Samalla arvioinnin ohjausryhmä lakkautettiin, ja perusopetuksen arviointitoiminnan johtaminen siirrettiin perusopetuksen johtoryhmään. Näiden muutosten myötä käsillä oleva arviointiraportti koskee ainoastaan suomenkielistä perusopetusta.

Arviointiraportin on koonnut suunnittelija Teea Kankaanpää, ja sen kirjoittamiseen ovat osallistuneet hänen lisäksi useat suomenkielisen perusopetuksen asiantuntijat.

1.1 Poimintoja arviointiraportin keskeisistä tuloksista

Arviointiraportissa esitetään tuloksia muun muassa perusopetuksen itsearviointiin kuuluvista oppilas-, henkilöstö- ja huoltajakyselyistä. Oppimistuloksia esitetään ALLU-lukutestin ja kolmen Karvin arvioinnin avulla. Oppilaiden hyvinvointia ja osallisuutta on arvioitu oppilaskyselyn lisäksi muun muassa Kouluterveyskyselyllä, Hyvinvointikartta-kyselyllä ja Move!-mittauksella. Lisäksi raportissa esitetään koulujen toimintaympäristöön liittyviä tunnuslukuja ja tavoitteiden toteutumista.

Oppilaat

Oppilaille tehtyjen kyselyjen tuloksissa näkyi paljon hyvää. Myönteistä on esimerkiksi se, että oppilaat kokevat olonsa koulussa turvalliseksi, heillä on koulussa kavereita ja opettajien kanssa tullaan hyvin toimeen. Oppilaskyselyn keskiarvot olivat nousseet monissa oppimiseen, opetukseen ja arviointiin liittyvissä väittämässä, mikä viittaa siihen, että kouluilla tehtiin pandemiatilanteesta huolimatta hyvää työtä ja kehitettiin pedagogiikkaa ja osaamista. Hyvinvointikartan tulokset osoittivat 5.-luokkalaisten voivat pääosin hyvin. 8.-luokkalaisten tulokset kertoivat, että päihteiden käyttö on nuorilla vähenemään päin. Oppiminen ja koulunkäynti sekä ihmissuhteet olivat myös useimmilla melko hyvällä tolalla.

Kouluterveyskyselyn mukaan suurin osa espoolaisista lapsista ja nuorista oli tyytyväisiä elämäänsä ja keskusteluyhteys vanhempien kanssa koettiin hyväksi. Myös huoltajakyselyn tulokset osoittivat, että kodin ja koulun välinen yhteistyö toimii ja huoltajat ovat lastensa kouluihin tyytyväisiä. Tulokset olivat jopa hieman parantuneet kahden vuoden takaisesta. Lähes kaikki lapset ja nuoret kertoivat kouluterveyskyselyssä harrastavansa jotain ainakin kerran viikossa, ja liikkuminen oli lisääntynyt sekä tytöillä että pojilla. Myös Move!-mittauksen mukaan espoolaisten fyysinen toimintakyky oli kaikilla indikaattoreilla mitattuna edelleen keskimäärin parempaa tai vähintään samalla tasolla kuin maassa keskimäärin, mutta toisaalta hajontakin oli suurta; paljon liikkuvien ja harrastavien ohella yli 30 %:lla oppilaista fyysinen toimintakyky saattaa olla terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.

Oppilaiden hyvinvointikyselyistä nousevat huolenaiheet olivat pitkälti samoja kuin aiemminkin, ja ne kohdistuivat erityisesti yläkouluikäisiin tyttöihin. Hyvinvointikartan mukaan esimerkiksi ahdistuneisuuteen liittyvää kohtalaista tai merkittävää huolenaihetta oli peräti 56 %:lla tytöistä ja 23 %:lla pojista. Molemmilla ahdistuneisuuteen liittyvä merkittävä huoli oli lisääntynyt jonkin verran edellisestä lukuvuodesta. Tyttöillä lisääntyivät myös masennukseen, tunne-elämään ja uneen liittyvät merkittävät huolet. Myös kouluterveyskyselyn mukaan espoolaisnuorista aiempaa useampi koki masennusta ja ahdistusta, ja näiden lisäksi koulu-uupumusta ja yksinäisyyden tunnetta, etenkin tytöt. Trendi on ollut sama jo kolmessa edellisessä kouluterveyskyselyssä. Lisäksi nuoret nukkuvat kyselyn mukaan liian vähän, ja nettiriippuvuus ja seksuaalinen häirintä ovat lisääntyneet.

Myös oppilaskysely vahvisti yläkoulun tyttöjen heikomman hyvinvoinnin. Yläkoulun tytöt olivat usein opinnoissa tavoitteellisia, mutta kokivat muita vähemmän onnistumisia ja jaksamista. He kokivat myös saavansa muita vähemmän apua opiskeluhollosta. Oppilaskyselyn mukaan myös osallisuuteen liittyvissä tuloksissa on vielä

paljon parannettavaa niin, että oppilaat voivat nykyistä enemmän kokea osallisuutta omaan oppimisprosessiinsa ja vaikutusmahdollisuuksia koulun toiminnan kehittämiseen.

Perusopetuksen oppimistuloksia on vuonna 2021 arvioitu ALLU-lukutestin sekä kolmen Karvin arvioinnin avulla. Tulokset näistä ovat kahtalaiset. Kevään 2021 ALLU-tuloksissa 2.-luokkalaisten lukutaito oli heikompi kuin se on ollut kertaakaan Espoon mittaushistorian aikana. Pudotus selittyi paitsi S2-oppilaiden kasvavalla määrällä, myös sillä, että 2. luokan poikien lukutaito putosi usean prosenttiyksikön aiempiin vuosiin verrattuna. 5. luokalla tyttöjen ja poikien väliset erot ALLU-tuloksissa olivat jo huomattavat. Kaikista tytöistä 55,3 % saavutti riittävän lukutaidon tason, pojista vain 40,4 %. ALLU-tuloksista on nähtävissä, että kevään 2020 ja 2021 välillä heikoimpien lukijoiden määrä kasvoi jonkin verran. Kyseinen lukuvuosi elettiin keskellä pandemian aiheuttamia poikkeusoloja, mutta tämän tuloksen perusteella ei silti voida varmasti tietää, johtuuko heikoimpien lukijoiden määrän kasvu nimenomaan pandemiasta vai olisiko muutos ollut samanlainen ilman sitäkin.

Karvin 3. luokan oppimistulosten pitkittäisarvioinnin kokonaistuloksessa näkyi Espoon oppilasväestön muutos. Ei S2-oppilaiden tulokset olivat selkeästi kansallisen otoksen vertailuryhmää paremmat, mutta kaikkien oppilaiden kokonaistuloksessa Espoon tulos ylitti otoksen vain juuri ja juuri. Toisaalta S2-oppilaiden tulos oli samalla tasolla kuin otoksen S2-oppilailla. 3. luokan arvioinnin tuloksista heräsi muun muassa seuraavia kysymyksiä: Miksi tyttöjen osaaminen kehittyi alkuopetuksen aikana enemmän kuin poikien, mistä johtuu, että koulujen väliset erot olivat suuremmat 3. luokalla kuin 1. luokan alussa ja miten S2-oppilaiden alkuopetusta tulisi kehittää, jotta osaamisero S1-oppilaisiin kapeeni etenkin äidinkieli- ja kirjallisuudessa.

Karvin 9. luokan englannin ja matematiikan arvoinnit tehtiin pitkälti etäopetuksessa, mikä toi arviointeihin omat lisämausteensa. Tulokset osoittivat, että Espoon 9.-luokkalaisten arvostus molempia oppiaineita kohtaan on korkea. Espoon tulokset olivatkin kansallista otosta parempia sekä matematiikassa että englannin arvioinnin kaikilla neljällä osa-alueella. S2-oppilaiden matematiikan tulos oli noin 100 pistettä heikompi kuin ei S2-oppilailla, mikä vastaa noin kahden lukuvuoden opintoja. Silti S2-oppilaatkin menestyivät matematiikan arvioinnissa otoksen vertailuryhmää paremmin. Poikien osaaminen oli matematiikassa hieman parempaa kuin tyttöjen. Silti tytöt saivat matematiikasta selvästi parempia päättöarvosanoja.

Henkilöstö

Peruskoulujen henkilöstökyselyn mukaan opettajat viihtyvät työssään ja työyhteisössään hyvin. Koulujen johtamisen koettiin olevan pääosin hyvää, joskin tilanne vaihteli kouluittain ja kouluasteittain. Johtaminen ja henkilöstön hyvinvointi korreloivat vahvasti keskenään. Pandemiatilanne näyttää ainakin jonkin verran lisänneen kokemusta työn kuormittavuudesta. Monet kokivat esimerkiksi maskin pitämisen kuormittavana.

Opetushenkilöstön osaamista kehitettiin vuonna 2021 laajasti ja monipuolisesti. Osaamisen kehittämisen painopiste on pyritty siirtämään runsaasta erillisten koulutusten, kurssien ja pedagogisten iltapäivien tarjonnasta koulujen arjessa ja työn ohessa tapahtuvaksi osaamisen kehittämiseksi. Tässä tukena ovat OPS-agentit, oppiaineiden kehittäjäopettajat, TVT- ja kieli- ja kulttuuriryhmien kehittäjätiimit sekä eri kehittämishankkeiden toimijat. Henkilöstökyselystä ja oppimistulosten arvioinneista saatiin osaltaan tietoa siitä, miten opetussuunnitelmaa kouluissa toteutetaan ja millä osa-alueilla opettajien osaamista tulisi vahvistaa.

Lopuksi

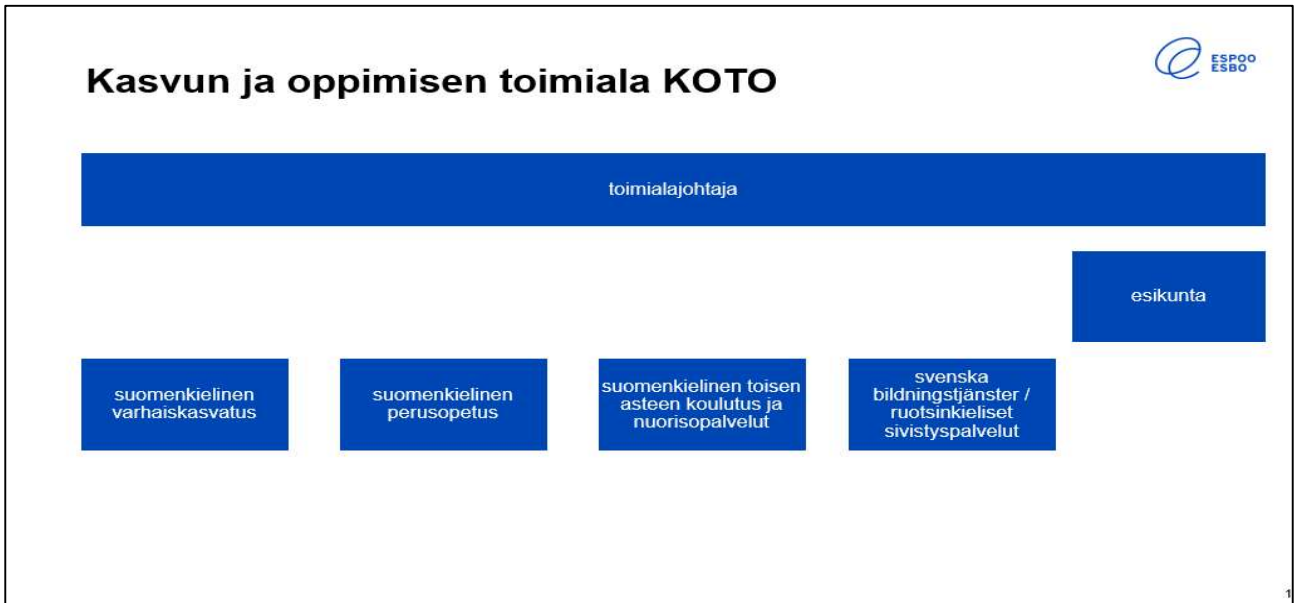
Vuoden 2021 aikana on laajasti pohdittu pandemian aiheuttamia vaikutuksia oppimiseen ja hyvinvointiin. On selvää, että pandemia on lisännyt työkuormitusta kouluissa. Oletettavaa on, että se on vaikuttanut kielteisesti myös joidenkin oppilaiden hyvinvointiin ja oppimiseen, mutta toisaalta mitään selkeää aineistoa tästä ei ole tässä raportissa esittää. Esimerkiksi lisääntyvä ahdistuneisuus ja masentuneisuus yläkoulun tytöillä tai heikkenevä lukutaito alakoululaisilla ovat olleet trendejä jo pidempään, ja on vaikea sanoa, onko nimenomaan pandemia pahentanut tilannetta entisestään. Perusopetuksen oppilaskyselyn tuloksissa esimerkiksi ei ollut nähtävissä pandemian aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia muussa kuin retkien ja opintokäyntien määrässä, jotka toki ovat vähentyneet pandemian aikana. Perusopetukseen myönnetyn valtionavustuksen avulla koulut ovat voineet paikata pandemian aiheuttamia mahdollisia vahinkoja suuntaamalla resurssia muun muassa kieli- ja kulttuuriryhmien opetukseen, erityisopetukseen sekä yhteisölliseen opiskeluhoitoon.

Useat arviointiraportissa kerrotut, toimenpiteitä edellyttävät arvioinnin kohteet, on nostettu tulosityksikön tulostavoitteiksi alkaneen vuoden tuloskorttiin. Näitä on esimerkiksi lukutaito, oppilaiden ja henkilöstön hyvinvointi sekä oppimistulosten erojen pienentäminen. Tavoitteille on määritelty mittarit, lähtöarvot ja toimenpiteet, ja näin tavoitteiden saavuttamista tullaan seuraamaan kuluvan vuoden ja koko valtuustokauden ajan.

2 Johtaminen ja hallinto

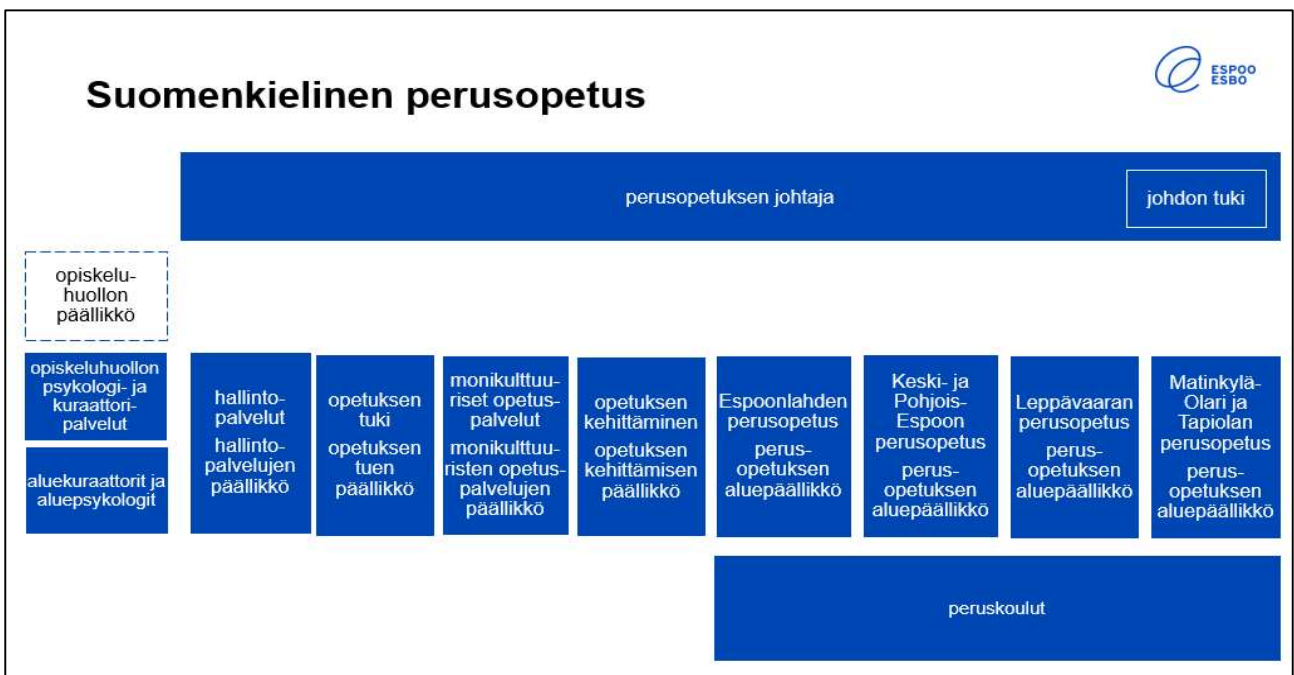
Espoon kaupungin hallinnon kokonaisuus uudistettiin organisaatiomalliin 2021 mukaan. Uudistuksessa muodostettiin uusi kasvun ja oppimisen toimiala, ja 31.7. asti toimineen suomenkielisen opetuksen tulosyksikön toiminnot jaettiin kolmeen uuteen tulosyksikköön. Suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikköön siirtyivät esiopetus (suomenkielisen opetuksen toteuttamalta osalta) sekä perusopetus. Lukiokoulutus siirtyi toisen asteen ja nuorisopalvelujen tulosyksikköön ja taiteen perusopetus kulttuurin tulosyksikköön uudelle elinvoima-tulosalueelle. Opiskeluhuollon johtaminen siirtyi toimialan esikuntaan, mutta perusopetuksen psykologit, aluepsykologit, kuraattorit ja aluekuraattorit jatkoivat suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikössä. Kasvun ja oppimisen toimialan organisaatio on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1: Kasvun ja oppimisen toimialan organisaatio

Suomenkielisen perusopetuksen uutta organisaatiota rakennettiin kevään aikana yhteistyössä henkilöstön kanssa. Toimialajohtaja hyväksyi tulosyksikön toimintaohjeen kesäkuussa ja uusi organisaatio tuli voimaan 1.8.2021. Suomenkielisen perusopetuksen uusi organisaatio on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2: Suomenkielisen perusopetuksen organisaatio

Syksyn 2021 aikana suomenkielisen perusopetuksen organisaation rakentamista jatkettiin laatimalla toimintaohjetta täydentävä työn organisointiohje. Laatimisprosessin aikana rehtoreilta ja hallinnon henkilöstöltä pyydettiin palautetta luonnoksista. Ohje tuli voimaan 1.1.2022.

Vuosi 2021 oli hallinnolle erittäin työntäyteinen ja työkuormitus oli suurta. Syinä tähän olivat koronapandemiaan, organisaatiouudistukseen, hankkeiden hallinnointiin, uuden henkilöstöjärjestelmän käyttöönottoon ja rakenteilla olevaan uuteen oppilashallintojärjestelmään liittyvät lisätyöt.

Hallinnon henkilöstö oli suurimman osan vuotta 2021 etätöissä. Tämä toisaalta helpotti tilannetta, kun työmatkoihin ja siirtymisiin ei kulunut aikaa, mutta toisaalta myös normaali työssä tapahtuva ja jaksamistakin tukeva kanssakäyminen jäi suurelta osin pois.

Espoon tiukkeneva kuntatalous, taloudellisesti kestävä Espoo ja tulevat muutokset johtamisessa vaativat koulutusta. Espoon kaupunki on panostanut yhdessä Aalto-yliopiston kanssa toteutettavaan johtajiston EMBA-koulutukseen. Ryhmiä on alkanut neljä ja ensimmäiset tutkinnot valmistuivat syksyllä 2019. Syksyllä 2021 aloittaneen ryhmän valmistuessa loppuvuodesta 2023 koko suomenkielisen perusopetuksen johto (perusopetuksen johtaja ja palvelualuepäälliköt) on suorittanut tämän koulutuksen.

Loppuvuodesta 2021 aloitettiin marraskuussa valtuuston hyväksymän Espoo-tarinan käsittely ja suomenkielisen perusopetuksen tulostavoitteiden laadinta vuodelle 2022. Siihen osallistuivat sekä rehtorit että hallinnon henkilöstö.

3 Henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen

3.1 Koulujen henkilöstökysely

Perusopetuksen koulujen itsearviointiin kuuluva henkilöstökysely tehtiin tammikuussa 2021 kaikissa Leppävaaran, Tapiolan ja Matinkylä-Olarin alueiden kouluissa, yhteensä 35 koulussa. Vastaajia oli 1313, joista 85 % opetushenkilöstöä. Keskimääräinen koulukohtainen vastausprosentti oli 84 %.

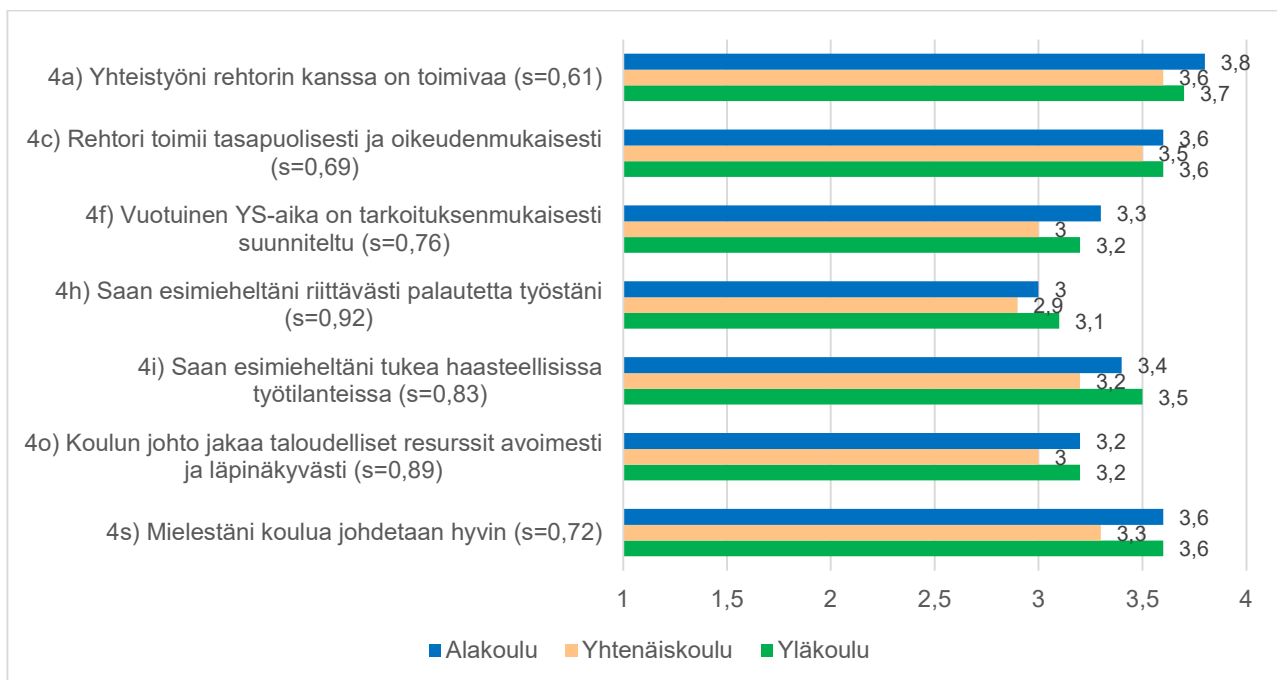
Ohjeistuksen mukaan henkilöstökyselyyn vastaavat kaikki rehtorin (ja apulaisrehtorin) alaiset, eli opetushenkilöstö, avustajat, koulusihteeri ja apulaisrehtori. Opetushenkilöstö vastaa kyselyyn YS-ajalla ja muu henkilöstö muulla työajalla. Jokainen vastaaja saa kyselyyn henkilökohtaisen vastauslinkin.

Henkilöstökysely jakautuu kahteen osaan. Kaikki vastaavat kyselyn alkuosan kysymyksiin, joissa kysytään muun muassa koulun johtamisesta, henkilöstön hyvinvoinnista ja kouluympäristön turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Kyselyn loppuosaan, jossa kysytään opetussuunnitelman toteuttamiseen liittyvistä asioista, osaamisen kehittämisestä, kodin ja koulun yhteistyöstä sekä opiskeluhuollosta, vastaa vain opetushenkilöstö. Kyselyn alussa vastaaja valitsee kahdesta vaihtoehdosta omaa työtehtävää/nimikettä vastaavan vaihtoehdon, jolloin kysely tarjoo automaattisesti oikeat kysymykset valinnan perusteella.

Johtaminen

Kuvassa 3 on esitetty keskiarvoja muutamista kyselyn johtamisväittämistä. Vastausasteikko oli 1-4 (1 = Ei juuri koskaan, 2 = Joskus, 3 = Usein, 4 = Lähes aina). Koulujen johtaminen oli tulosten mukaan keskimäärin hyvää tai erittäin hyvää, kuten näkyy esimerkiksi väittämistä 4a, 4c ja 4s, mutta tuloksissa oli vaihtelua kouluittain ja kouluasteittain. Koulujen sisäinen hajonta vaihteli johtamistuloksissa merkittävästi. Suuri hajonta koulun sisällä tarkoittaa yleensä isoja näkemyseroja ja jonkinlaista ristiriitaa.

Kuva 3: Tuloksia henkilöstökyselyn johtamisväittämistä kouluasteittain

YS-ajan käytössä (4f) oli monessa koulussa kehittämistä, ja sitä myös kommentoitiin avoimissa vastauksissa paljon. Yhteistä suunnitteluaikaa kaivattiin, mutta useimmiten pienempien opettajaryhmien kesken. Varsinkin suurissa kouluissa kannattaisikin miettiä, mitä asioita on hyvä käsitellä koko opettajayhteisön kesken ja mitä ei, ettei YS-ajoista tulisi pelkkiä tiedotustilaisuuksia.

4h- ja 4i-väittämät osoittavat, että esimieheltä saatiin melko hyvin tukea haasteellisiin tilanteisiin, mutta palautetta kaivattiin enemmän. 4o- ja 4s-väittämät korreloivat vahvasti muiden johtamisväittämien kanssa.

Johtamistulokset olivat alakouluissa paremmat kuin muilla asteilla. Yhtenäisissä peruskouluissa johtamistulokset olivat keskimäärin heikoimmat, mutta silti paremmat kuin vuonna 2019, jolloin henkilöstökysely tehtiin edellisen kerran samojen alueiden kouluissa. Joissakin yhtenäisissä peruskouluissa sisäinen hajonta oli suurta, ja esimerkiksi alakoulun ja yläkoulun opettajien vastaukset saattoivat keskimäärin poiketa toisistaan merkittävästi niin johtamisväittämässä kuin kyselyn muissakin osioissa.

Henkilöstön työhyvinvointi

Henkilöstön työhyvinvointia mittaavien tulosten mukaan vastaajat näyttivät viihtyvän työyhteisössään oikein hyvin. ”Viihdyn työyhteisössäni”, ”Yhteistyö työtovereiden kanssa sujuu hyvin” ja ”En ole kokenut työyhteisössäni syrjintää” saivat kaikki korkeita keskiarvoja väliltä 3,6–3,7. Myös vaikutusmahdollisuudet omaan työhön koettiin hyväksi (3,4) ja työtehtävät selkeästi määritellyiksi (3,5). Työyhteisön hyvinvoinnista huolehtimisessa (2,9) ja työterveyshuollossa (2,6) oli kuitenkin vastausten mukaan kehittämistä. Tulokset myös osoittivat, että johtaminen ja henkilöstön hyvinvointi korreloivat vahvasti keskenään.

Koettu työmäärä ja työn vaativuus ovat myös keskeisiä työhyvinvointiin liittyviä tekijöitä. ”Työmääräni on minulle sopiva” -väittämän keskiarvo kaikilla vastaajilla oli 3,1. Vastausvaihtoehto 3 (= melko samaa mieltä) oli yleisin vastaus. Vain alle 3 % vastaajista oli väittämästä täysin eri mieltä. ”Työn vaativuus on minulle sopiva” -väittämän keskiarvo oli 3,4.

Henkilöstön työhyvinvointia koskevissa väittämässä ei juurikaan ollut eroja ala-, yhtenäis- ja yläkoulujen välillä eivätkä keskiarvot olleet muuttuneet lukuvuoden 2018–2019 kyselystä.

Opetussuunnitelma

Opetushenkilöstö arvioi henkilöstökyselyssä opetussuunnitelman toteutumista omassa työssään. Seuraavaan listaan on poimittu keskeisiä tuloksia näistä osioista:

- Opettajat ovat vahvasti sitä mieltä, että käyttävät opetustilanteissa pedagogisesti parhaiten soveltuvia työtapoja. Erittäin moni kertoo eriyttävänsä opetusta (tosin useammin ala- kuin yläkoulussa), löytävänsä keinoja oppilaiden motivointiin ja antavansa oppilaille mahdollisuuden osoittaa osaamista eri tavoin. Opettajat myös rohkaisevat aktiivisesti oppilaita kertomaan mielipiteensä ja sanovat positiivisen kasvatuksen ja opetuksen ohjaavan toimintaansa opettajana.
- Tulosten mukaan kehitettävää on muun muassa oppilaan mahdollisuudessa vaikuttaa opiskelutapojensa valintaan, oppilaan osallistumisessa oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin sekä luokan ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämisessä.
- OPS-tuloksissa ei ollut suuria koulu-, kouluaste- tai oppilasalue-eroja, mutta yläkoulun opettajien hajonta oli suurempaa kuin alakoulun opettajilla.
- Oppilaiden ja opettajien näkemykset poikkesivat huomattavasti toisistaan esim. siinä, onko oppitunneilla hyvä työrauha ja minkä verran oppilas saa palautetta osaamisestaan. Opettajien näkemys oli paljon positiivisempi (tästä tarkemmin oppilaskyselyn tuloksissa luvussa X).
- OPS-osiot korreloivat johtamisosioiden kanssa heikosti tai ei lainkaan, eli sillä, mitä opettaja ajattelee koulun johtamisesta, ei näytä olevan yhteyttä siihen, miten hän kertoo toteuttavansa OPS:aa työssään.
- Opettajat tuntevat oppiainekohtaiset OPS:t hyvin, mutta muuten opettajien OPS-asiantuntemuksessa on vielä kehittämistä. Opettajien mukaan rehtorit tuntevat OPS:n hyvin.
- Kouluittain oli paljon vaihtelua siinä, paljonko OPS:ta keskustellaan koulussa ja kuinka aktiivisesti opettajien OPS-osaamista pyritään kehittämään. Keskustelua saisi olla enemmän, sillä mitä enemmän koulussa keskusteltiin OPS:ta, sitä enemmän OPS-asiantuntemusta koulussa oli ja sitä paremmaksi koettiin koulun johtaminen ja henkilöstön välinen vuorovaikutus.
- Yhteissuunnittelun mahdollistavat rakenteet sekä yhteisopettajuuden hyödyntäminen olivat asioita, joissa koulujen tulokset poikkesivat toisistaan melko paljon. Kummankin kehittäminen näyttäisi olevan hyödyllistä, sillä näissä onnistuminen oli tulosten mukaan yhteydessä moneen hyvään asiaan niin opetuksen käytännöissä kuin henkilöstön hyvinvoinnissakin. Sekä opettajien yhteissuunnittelu että yhteisopettajuus näyttivät paremmin toteutuvan ala- kuin yläluokilla.

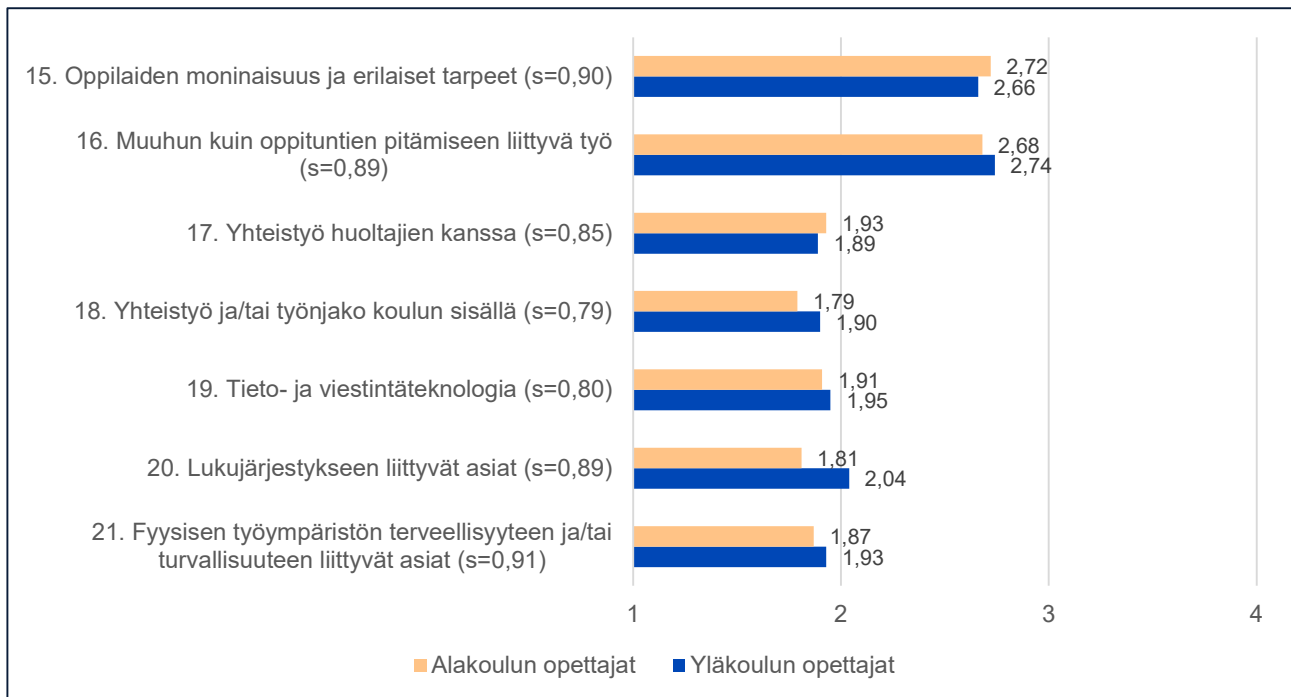
Opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa on hyvä huomata, että kyse on itsearvioinnista. Väittämät on esitetty minä-muodossa, ja opettaja arvioi, miten hyvin tai kuinka usein hän toteuttaa kysytyjä asioita. Tällaisessa arviointitavassa on puutteensa. On esimerkiksi huomattu, että kyselyihin vastaajilla on taipumus arvioida omaa osaamista ja toimintaa myönteisemmin kuin muiden, mikä tulee ottaa tulosten tulkinnassa huomioon. Tästä huolimatta on parempi, että opettaja arvioi omaa toimintaansa opettajana kuin miettii, miten asia keskimäärin koulussa toteutuu.

Työn kuormittavuus opettajilla

Opettajilta kysyttiin, missä määrin he kokevat muutamien keskusteluissa ja avoimissa vastauksissa usein toistuvien asioiden kuormittavan heitä työssään. Kuvassa 4 on esitetty kuormittavuuskysymyksen keskiarvot ala- ja yläkoulujen opettajille. Vastausasteikko oli käänteinen: 1 = Työkuormitukseni on sopiva, 4 = Työkuormitukseni on erittäin suuri, eli mitä suurempi keskiarvo, sitä enemmän koettua kuormitusta. Sopivaksi työkuormitukseksi määriteltiin se, kun työn määrä, vaatimukset ja olosuhteet tuntuvat sopivilta, työhön ei liity jatkuvaa stressiä ja siitä toipuu vapaa-ajalla.

Kuva 4: Opettaja kuormittavat tekijät

Kuvasta nähdään, että eniten opettajia kuormittivat oppilaiden moninaisuus ja erilaiset tarpeet sekä muuhun kuin oppituntien pitämiseen liittyvä työ. Kaikissa kuormitustekijöissä hajonta oli kuitenkin suurta, eli yksittäiset opettajat kokivat kuormituksen määrän ja kuormittavat tekijät eri tavoin. Myös koulun sisäinen hajonta oli joissakin kouluissa suurta. Esimerkiksi joissakin yhteisissä peruskouluissa ala- ja yläkoulun opettajien kokema kuormitus poikkesi toisistaan selvästi, yleensä niin, että yläkoulun opettajat kokivat enemmän kuormitusta.

Kun opettajilta kysyttiin, mikä heidän työssään on parasta, niin useimmiten he vastasivat, että oppilaat, työyhteisö ja työn itsenäisyys. Osittain samoihin tekijöihin liittyvät siis sekä työn parhaat että kuormittavimmat asiat.

3.2 Väkivalta- ja uhkatilanteet sekä henkilöstön tapaturmat

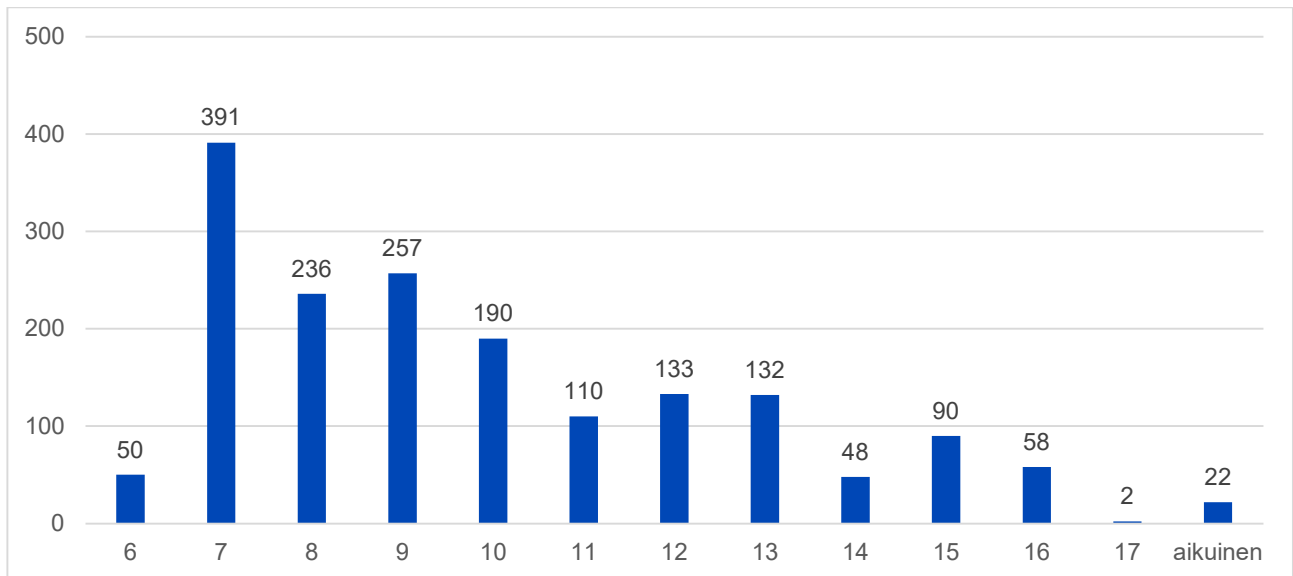
1.1.–16.12.2021 välisenä aikana Hesse-työturvallisuusjärjestelmään tehtiin suomenkielisestä perusopetuksesta 1 781 väkivalta- ja uhkatilanneilmoitusta 68 eri yksiköstä (taulukko 1). Väkivalta- ja uhkatilanteista suurin osa (84 %) liittyi fyysiseen väkivaltaan. 61 ilmoituksessa kerrottiin tilanteita tapahtuneen useampia saman päivän aikana.

Taulukko 1: Henkilöstön väkivalta- ja uhkatilanneilmoitukset 1.1. - 16.12.2021

Tapauksen luokittelu	Määrä 1.1. - 16.12.2021
Fyysinen väkivaltainen kosketus, esim. lyönti	1503
Fyysisen väkivallan uhka, esim. tekijä yrittää lyödä, mutta ei osu	196
Suora henkinen uhka, esim. uhkailu tai nimittely	79
Sosiaalinen / julkinen uhka, esim. some-kirjoittelu	3
Kaikki yhteensä	1 781

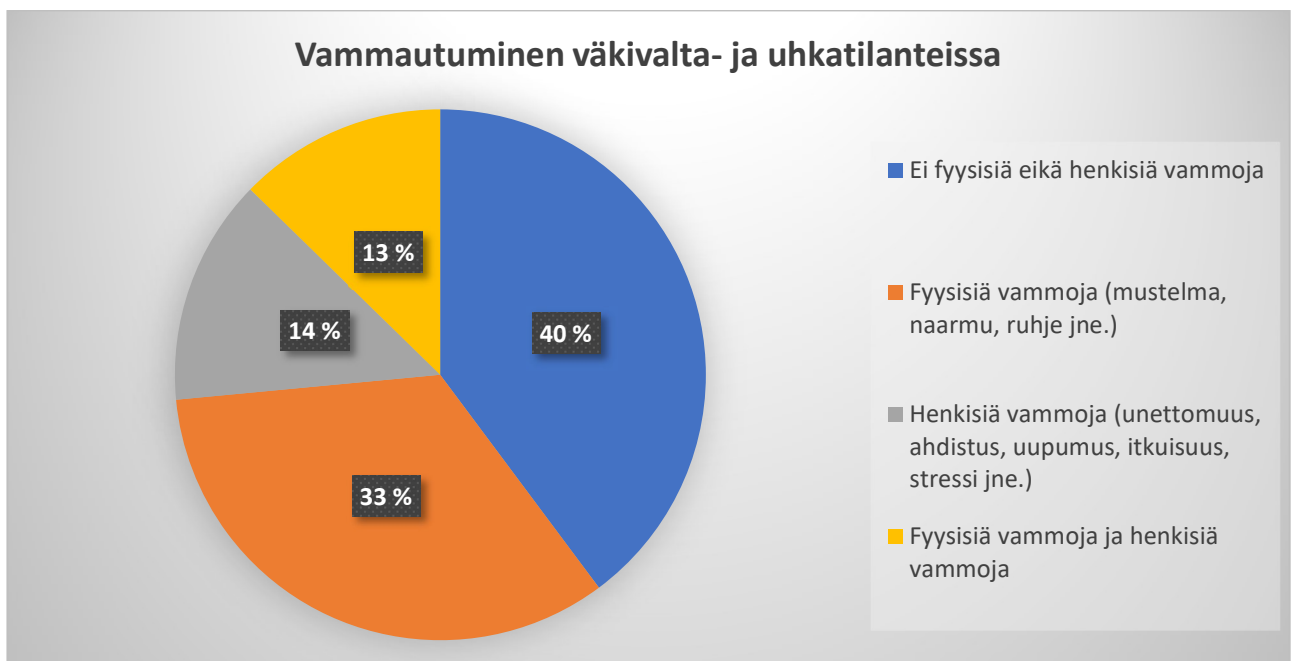
80 % tilanteista sattui koulun sisätiloissa ja 17 % koulun pihalla. Joka toinen ilmoitus tehtiin 7–9-vuotiaista (51 % ilmoituksista). Noin joka neljäs ilmoitus (23 %) tehtiin 12–15-vuotiaasta (kuva 5).

Kuva 5: Uhkakäyttäytyjän ikä ja tilanteiden määrä 1.1. - 16.12.2021

Väkivalta- ja uhkatilanteen aiheuttajana oli useimmiten (83 % tapauksista ja 79 % v. 2020 tilanteista) erityisopetuksen oppilas. Yleisopetuksen oppilaiden aiheuttamia tilanteita oli 1.1. - 16.12.2021 välisenä aikana 255 kappaletta (14 %). Huoltajista tehtyjä ilmoituksia oli 20 kappaletta. 60 %:ssa tilanteista (1072 tilannetta) työntekijä sai fyysisiä ja / tai henkisiä vammoja (kuva 6).

Kuva 6: Väkivalta- ja uhkatilanteista työntekijöille aiheutuneet vammat

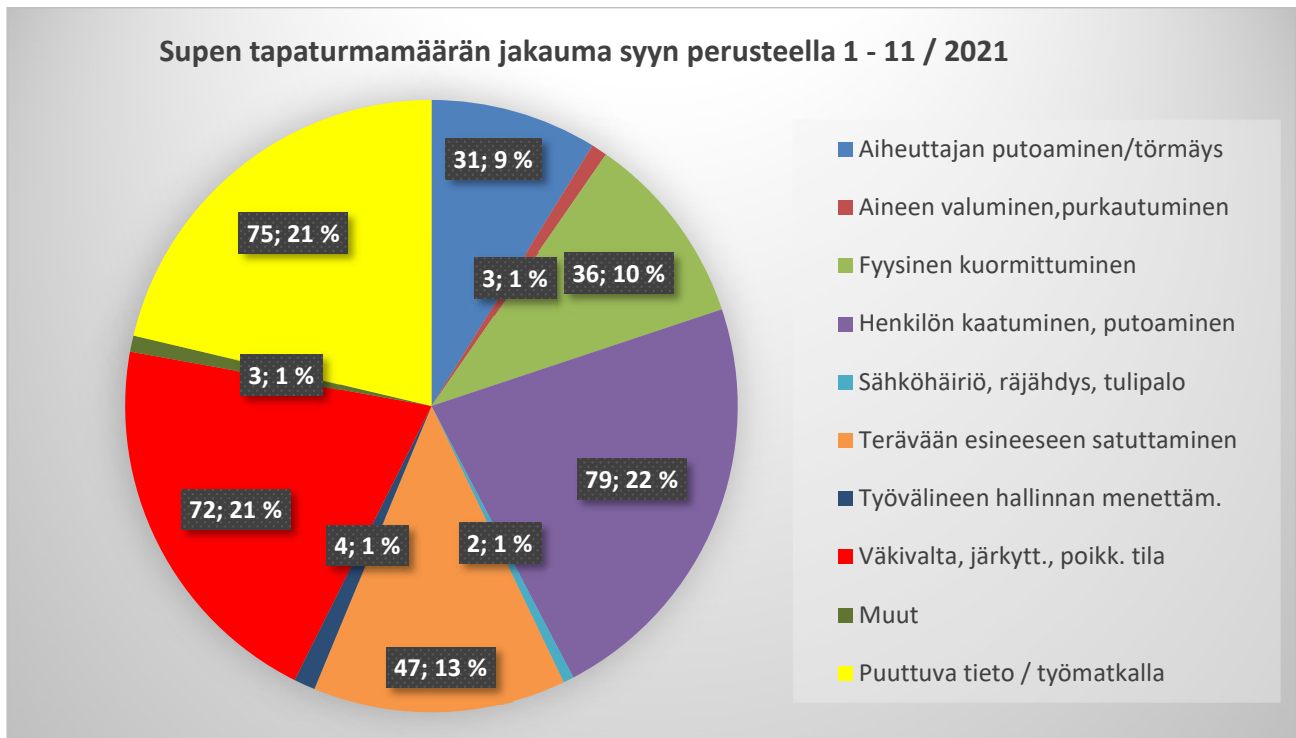

Suomenkielisen perusopetuksen henkilöstölle sattui tammi-marraskuun 2021 aikana 352 (suluissa koko vuoden 2020 tilanne: 276) tapaturmaa, joista 283 (240) sattui työssä, 68 (36) asunnon ja työpaikan välillä ja 1 (0) työpäivän aikana muissa tehtävissä. Korvauspäiviä aiheutui yhteensä 694 (725). Väkivaltaisia tapaturmia kirjattiin 72 kpl (54 kpl), joista aiheutui 81 korvauspäivää (38 korvauspäivää).

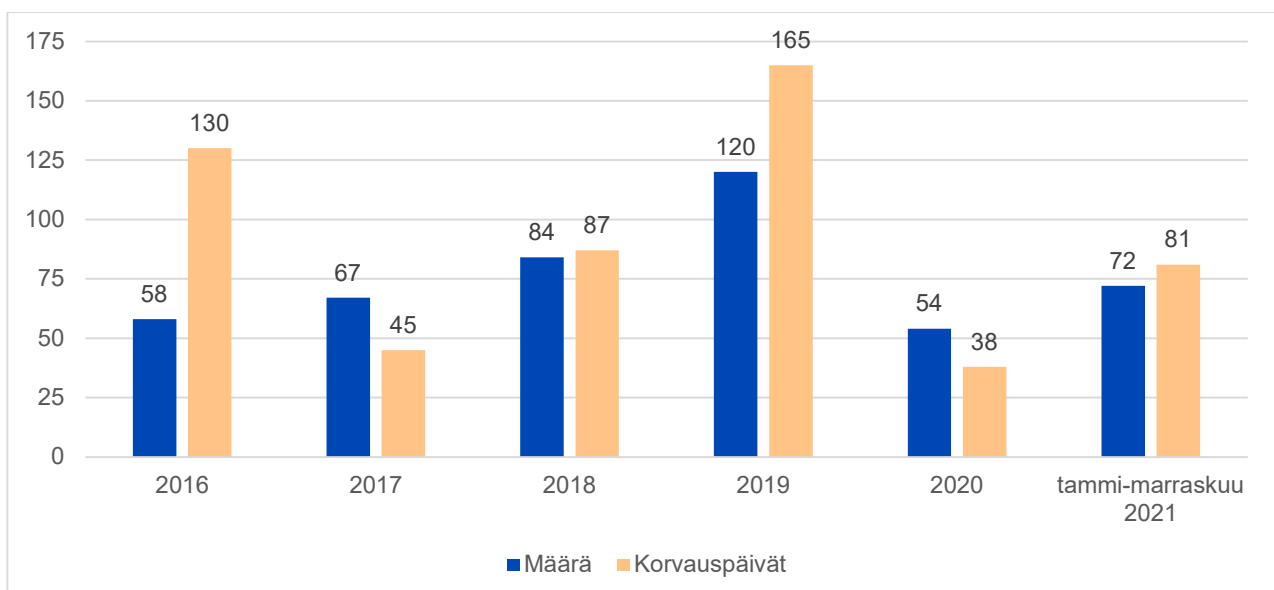
Työssä sattuneita, vakavaksi luokiteltavia tapaturmia, joissa korvauspäiviä oli vähintään 22, sattui muun muassa seuraavissa tilanteissa:

- Liukastumisia jäisellä tiellä tai koulun pihassa
- ”Norsupallo” osui päähän liikuntakerhossa
- Oppilas laski pulkalla opettajan päälle, joka kaatui ja loukkasi kätensä
- Avustaja loukkasi jalkansa pulkkamäessä
- Vaikeasti kehitysvammainen oppilas riuhtaisi itsensä ja työntekijän lattialle
- Oppilas potkaisi opettajaa nilkkaan jalkapallopelissä
- Koronaviruksen aiheuttama hengitystieinfektio

Kuva 7: SUPEn tapaturmamäärän jakauma syyn perusteella tammi-marraskuussa 2021

Kuva 8: Väkivaltatapaturmien määrät ja korvauspäivät suomenkielisessä perusopetuksessa v. 2016 - tammi-marraskuu 2021

3.3 Opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen

Espoon suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön opetuksen kehittämisen palvelualue seuraa aktiivisesti kansallisia ja kansainvälisiä vertailututkimuksia, valtakunnallisia koulutuspoliittisia linjauksia sekä toimintaympäristön ja ohjaavien normien muutoksia. Tunnistetaan osaamisen kehittämisen tarpeita eri arviointitulosten, kuten koulujen itsearviointikyselyjen, oppimistulosten ja kouluterveyskyselyjen sekä muun kerätyn palautteen perusteella.

Keskeisenä osaamisen kehittämisen tavoitteena on varmistaa jokaisen kouluyksikön ja jokaisen opettajan mahdollisuus korkealaatuiseen opetustyöhön niin, että opetuksen laatu, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja koulutuksellinen jatkumo toteutuvat.

Espoon korkealaatuinen opetus nojaa tulevaisuuteen luottavaisesti suhtautuvien, työssään onnistumista kokevien, yhdessä työskentelevien opettajien ja rehtoreiden osaamiseen. Espoon onnistumiselle oppimisen ja sivistyksen kärkikaupunkina on tärkeää, että opetushenkilöstöllä, rehtoreilla ja tulosyksikön johdolla on yhteinen näkemys Espoo-strategian ja opetussuunnitelmien ydinkohdista sekä osaamista toteuttaa niitä työssään, osana oppivan yhteisön toimintakulttuuria.

Opetushenkilöstölle tarjotaan monipuolista ja ajantasaista tukea osaamisen kehittämiseen. Lukuvuoden 2021–2022 aikana opetuksen kehittämisen palvelualue on kehittänyt koulutusten sisältöjä ja toimintatapoja vastaamaan oppivien yhteisöjen osaamisen kehittämistarpeisiin entistä vahvemmin yhteisöjen ja opettajien tarpeista lähtien.

Runsaasta erillisten koulutusten, kurssien ja pedagogisten iltapäivien tarjonnasta on painopistettä pyritty siirtämään koulujen arjessa ja työn ohessa tapahtuvaksi osaamisen kehittämiseksi 70–20–10-mallin mukaisesti. Vertaistukeen perustuvista osaamisen kehittämisen malleista on saatu kansallisesti ja kansainvälisesti rohkaisevia kokemuksia.

Covid-19-pandemian edelleen jatkumisen johdosta suurin osa osaamisen kehittämisestä tapahtui virtuaalisia työvälineitä hyödyntäen.

Valtionavustuksen turvin toimivat OPS-agentit ja Espoon omalla resurssilla toimivat oppiaineiden kehittäjäopettajat ovat tukeneet opettajien ja koulujen osaamista alueilla ja koko Espoon tasoilla foorumeilla. Nämä kehittäjät toimivat koulujen osaamisen kehittämisen tukena yhdessä TVT- ja kieli- ja kulttuuriryhmien kehittäjätiimien sekä eri kehittämissankkeiden toimijoiden kanssa.

Palvelualueella käynnistettiin syksyllä 2021 Espoon opetushenkilöstön osaamisen kehittämisen toimintamallin valmistelu. Osaamisen kehittämisen toimintamallin lähtökohtana olivat Espoo-tarinan, osaamistarpeet ja toimialan toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Opettajien osaamisen kehittämiseksi asetettiin seuraavat tavoitteet: 1) opetushenkilöstön osaamisen ja opetuksen laadun kehittäminen Espoossa on strategista, tutkimusperustaista ja tarvelähtöistä; 2) opetus on tavoitteellista ja laadukasta; 3) jokainen espoolainen opettaja on opetussuunnitelman toteuttamisen laaja-alainen asiantuntija ja oman osaamisensa sekä työyhteisön aktiivinen kehittäjä.

Tavoitteena on, että jatkossa kouluilla on omat osaamisen kehittämisen suunnitelmat ja opettajilla omat henkilökohtaiset suunnitelmat. Rehtoreilla on merkittävä rooli oman koulunsa osaamisen kehittämisen edistämisessä ja tukemisessa. Tavoitteisiin päästään yhteisellä strategisella ja osallistavalla kehittämistyöllä.

Osaamisen kehittämisen toimintamallin valmistelu jatkuu keväällä 2022 verkkokokouksella ja tiiviissä yhteistyössä aluepäälliköiden, toimialan johdon, henkilöstön kehittämisen palvelualueen, kehittäjäopettajien, OPS-agenttien, opettajien ja rehtoreiden kanssa.

Osaamisen kehittämisen verkostot

Toimintakaudella 2020–2021 osaamisen kehittämistoiminnan tavoitteena oli vahvistaa Espoon opettajien OPS-osaamista ja tarjota materiaalia osaamisen kehittämisen tueksi. Lisäksi luotiin oppiainekohtainen opettajien verkosto, jossa jokaiselle opettajalle tarjoutuisi mahdollisuus osaamisen jakamiseen, keskusteluun, yhteiskehittelyyn ja OPS-osaamisen vahvistamiseen. Toiminnan keskiössä olivat vuorovaikutusta ja monipuolista työskentelyä ja toimintakulttuuria tukevan osaamisen kehittäminen. Lisäksi edistettiin koulujen pedagogisten tieto- ja viestintäteknologiapalvelujen sekä oppimisympäristöjen kehittämistä, eheitä oppimisen polkuja. Kehitettiin neljää osaamisen kehittämisen konseptia, joita koulut ovat hyödyntäneet digipedagogisen osaamisen kehittämisessä. Osaamisen kehittämisen konseptit on jatkokehitetty yhteistyössä Helsingin

yliopiston tutkijaedustajien kanssa. Yhteistyöllä varmistettiin viimeisimmän tutkimustiedon hyödyntäminen espoolaisten opettajien digipedagogisen osaamisen kehittämisessä.

Vahvistettiin digipedagogiikan kehittämistä alueellisesti koordinoivien kehittäjäkouluttajien valmiuksia tukea koulujen digiosaamisen kehittämistä ja sen johtamista. Kehittäjäkouluttajille järjestettiin valmentavaa koulutusta HY+:n toimesta. Kehittäjäkouluttajien tehtävänä oli tukea koulujen suunnitelmallista digiosaamisen kehittämistä kouluyhteisön tilanteen ja arviointitulosten pohjalta. Kehittäjäkouluttajat tukivat edelleen perusopetuksen aluepäälliköiden johtamistyötä alueen koulujen digiosaamisen nykytilanteen arvioinnissa ja valmistelivat kouluille digiosaamisen tilannekuvan pohjalta koulukohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelmaa rehtorin työn tueksi.

Lukuvuonna 2021–2022 osaamisen kehittämisen tukena toimi 39 eri oppiaineiden, erityisten osaamisalueiden kehittäjäopettajaa ja TVT-kehittäjäkouluttajaa. Lisäksi Opetushallituksen myöntämän hankerahoituksella rahoitettiin yhteensä viidentoista (15) lukutaidon ja ohjelmoinnin kehittäjäopettajan sekä koulujen toimintakulttuurin kehittämistä tukevien alueellisten OPS-agenttien toimintaa. Kehittäjäopettajien toimintaa seurattiin ja arvioitiin toimintakertomusten sekä heidän järjestämiensä osaamisen kehittämisen tilaisuuksien palautekyselyjen avulla.

Syksyllä 2021 hanketoiminnan kautta rahoitettiin myös oppilaanohjauksen kehittämishankkeen koordinaattoreiden toimintaa. Koordinaattorit valmistelivat muun muassa Espooseen soveltuvaa työelämälähtöisen perusopetuksen mallia. Myös sitouttavan kouluyhteistyön pilotoinnin ohjaajien toiminta käynnistettiin hankerahoituksella. Monikulttuuristen opetuspalvelujen palvelualueella opettajien tukena toimi kehittäjäopettaja. Opetuksen tuen palvelualueella toimi oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä inklusion kehittäminen -hankkeen koordinaattoreita. Heidän tehtävänä oli oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä inklusion kehittäminen kaupunkitasoisesti.

Oppiainekohtaiset kehittäjäopettajat osallistuivat kuntatasoiseen OPS-työhön oppiaineen opetussuunnitelma-asiantuntijoina. Kouluilla kehittäjäopettajat toimivat oppiaineen OPS-osaamisen tukena ja opetussuunnitelman toteuttamisessa muun muassa koulukohtaisissa tapaamisissa. Lisäksi kehittäjäopettajat järjestivät osaamisen kehittämisen ja jakamisen tilaisuuksia opettajille, pitivät yllä opettajaverkostoa, pitivät yhteyttä opettajiin, vastasivat kysymyksiin ja tiedottivat opettajia.

Toiminnassa huomioitiin Covid-19-pandemian asettamat rajoitukset lähitapaamisille ja toiminnassa hyödynnettiin vahvasti virtuaalisia työvälineitä. Kokoontumiset pidettiin virtuaalisesti, annettiin ohjeita etätapaamisissa, koottiin materiaalia opettajien tueksi etäopetukseen ja käytiin keskustelua työtiloissa.

Suomenkielisen perusopetuksen osaamisen kehittäjät ja yhteistyökumppanit järjestivät lukuvuoden 2021–2022 syyslukukauden aikana 190 koulutuskalenterissa julkaistua osaamisen kehittämisen tapahtumaa. Näihin osallistui yhteensä noin 2400 opettajaa ja rehtoria. Perusopetuksen opetussuunnitelman toimintakulttuurin kehittämisen painopisteenä lukuvuonna 2021–2022 on vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntaaminen. Koulut kuvasivat lukuvuosisuunnitelmiaan, kuinka kestävä tulevaisuuden toimintakulttuuria yksikössä tulitaisiin kehittämään ja arvioivat toimintaa lukuvuoden päätteeksi. Kouluille tarjottiin kaupunkitasoisesti tukea tähän kehitystyöhön. Syksyn 2021 Covid-19 pandemia johti siihen, että tilaisuudet toteutettiin webinaareina tai muulla soveltuvalla ratkaisulla.

Rehtoreiden johtamistyön ja hyvinvoinnin tueksi järjestettiin lukuvuoden aloitusseminaari sekä kaksipäiväinen rehtoriseminaari teemalla ”Yhdessä jälleen uusin voimin”. Seminaarissa käsiteltiin ajankohtaisia Kasvun ja oppimisen toimialan asioita sekä mm. hyvinvoinnin ja globaalikasvatuksen johtamista tukevia sisältöjä. Rehtoreiden osaamista tuettiin eri toimijoiden tarjoamalla eriaiheisilla Teams-infoilla ja aluepäälliköiden johdolla aluekokouksissa.

4 Perusopetuksen palvelu- ja toimintaympäristön kuvaus

4.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoito on kouluissa tehtävää työtä, jolla edistetään, pidetään yllä ja luodaan edellytyksiä oppilaiden hyvälle oppimiselle, psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Opiskeluhoiton tavoitteena on edistää oppilaiden ja koko kouluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja oppilaiden osallisuutta. Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Oppimisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen on osa koulun arkea ja perustoimintaa. Yhteisöllisen opiskeluhoiton toteuttamiseen osallistuvat kaikki kouluyhteisössä työskentelevät aikuiset.

Kaupunkitasolla opiskeluhoiton yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa opiskeluhoiton ohjausryhmä. Se linjaa yhteiset tavoitteet opiskeluhoiton toiminnalle ja tukee niiden saavuttamista ja yhtenäisiä toimintatapoja. Opiskeluhoiton ohjausryhmänä Espoossa toimii lasten ja nuorten hyvinvointityön ohjausryhmä, jossa ovat edustettuna kaikki keskeiset lasten ja nuorten palvelut eri toimialoilta. Opiskeluhoiton tavoitteet ovat yhteydessä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa sovittaviin tavoitteisiin sekä muihin opiskeluhoitoa ohjaaviin suunnitelmiin.

Koulussa opiskeluhoiton suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä eli yhteisöllinen hyvinvointiryhmä. Yhteisön toimintakulttuurin kehittämistä ja yhteisöllistä hyvinvointityötä johtaa rehtori. Opiskeluhoiton toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan opiskeluhoitosuunnitelma, joka on koulun opetussuunnitelman liite. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Osa koulukohtaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa kouluissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti. Espoossa on laadittu yhteinen pohja koulukohtaisille opiskeluhoitosuunnitelmille. Sitä tarkennettiin ja päivitettiin keväällä 2021, ja sen pohjalta koulut laativat omat opiskeluhoitosuunnitelmansa syyslukukaudella 2021.

Kouluympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys oppilaan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Terveellinen ja turvallinen kouluympäristö sekä hyvinvoiva yhteisö muodostuvat hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista olosuhteista. Siitä hyötyvät sekä oppilaat että koulun henkilöstö. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastus on lakisääteinen ja toteutetaan kolmen vuoden välein.

Koulujen yhteisöllistä opiskeluhoitoa on viime vuosina kehitetty systemaattisesti. Syksyllä 2021 järjestettiin yhteisöllisille hyvinvointiryhmille kahden iltapäivän mittaiset koulutukset, jotka kannustivat kouluja vahvistamaan koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävää toimintaa. Koulutukset järjestettiin alueittain, ja kouluttajana toimi Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri. Yhteisöllisen hyvinvointityön merkitys on korostunut koronapandemiatilanteessa.

Keväällä 2021 otettiin käyttöön Yhdessä vahvaksi yhteisöksi - Ei kiusaamiselle -suunnitelma. Suunnitelma sisältää 14 toimenpidettä, joilla halutaan taata yhdenmukaiset toimintatavat kiusaamisen ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa. Painopiste on ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Suunnitelma ohjaa kouluja esimerkiksi jatkuvaan ryhmäytymiseen, joka vahvistaa ryhmän toimintakykyä, parantaa ilmapiiriä ja lisää turvallisuuden tunnetta. Ryhmäytymisen tulee olla koulussa arkipäivää ja jatkuvaa läpi lukuvuoden.

Vuonna 2021 käynnistyi Sitouttavan kouluyhteistyön -hanke (SKY), jossa kehitetään sitouttavan kouluyhteistyön mallia, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä ja vähentää poissaoloja sekä luoda myönteistä toimintakulttuuria kouluissa. Oppilaan kouluun kiinnittymistä tukevat kohdatuksi tuleminen ja tunne osallisuudesta. Hankkeessa pilotoidaan yhä vaikuttavampia tapoja ryhmäytymiseen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen.

Opiskeluhoiton tavoitteita ja toimenpiteitä tulee tehdä tietoon perustuen. Se edellyttää luokka- ja koulukohtaista hyvinvointitietoa, jota saadaan kohtaamisissa oppilaiden kanssa sekä oppilaskyselyissä, Kouluterveyskyselyssä, Move!-mittauksissa ja Hyvinvointikartta-kyselyssä. Hyvinvointitietojen tuloksia analysoidaan ja sen perusteella tehtäviä toimenpiteitä suunnitellaan yhdessä koulun henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteille ja toimenpiteille määritellään mittarit ja seuranta tehdään systemaattisesti. THL:n Kouluterveyskysely tehtiin keväällä 2021, ja koulut saivat koulukohtaiset tulokset syksyllä.

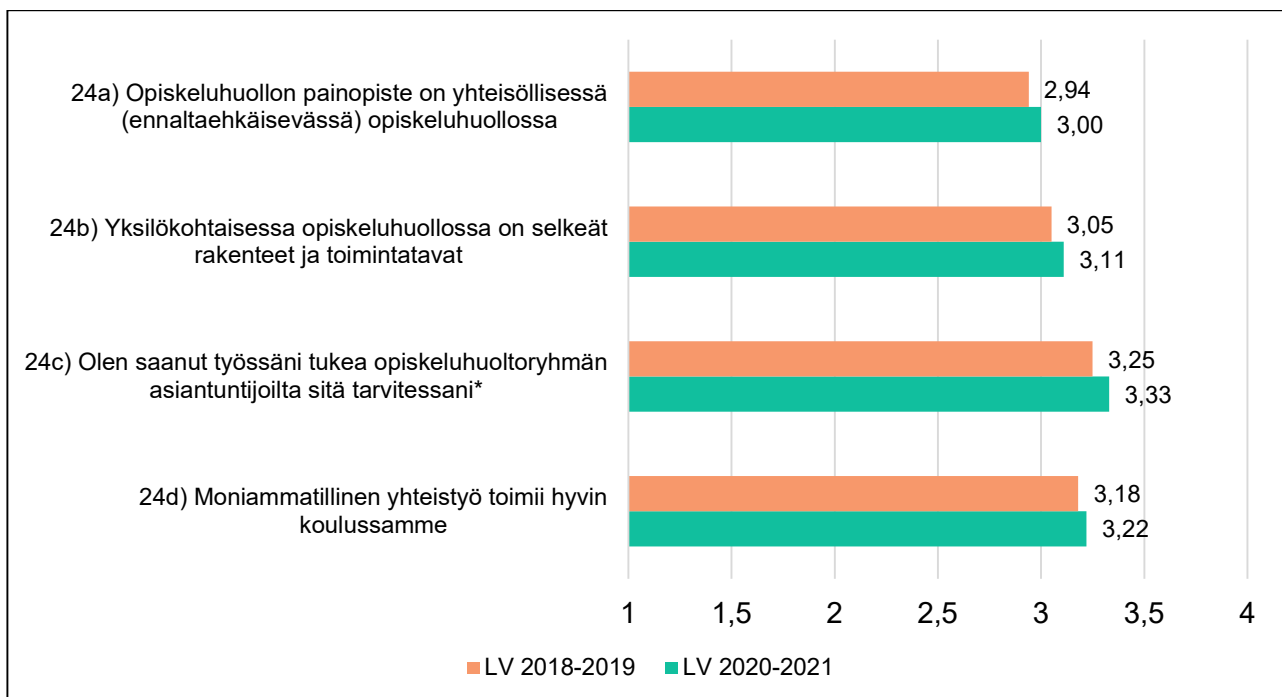
Yhteisöllisen opiskeluhoollon keskeisenä tavoitteena on oppilaiden osallisuuden vahvistaminen. Opetussuunnitelmassa todetaan, että osallistumiseen kuuluu vaikuttaminen koulun päätöksiin, oman opiskelun asioihin sekä yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kokemus luokkaan kuulumisesta edistää oppilaan oppimista ja hyvinvointia. Kouluterveyskysely osoittaa, että tämä kokemus oli hieman vähentynyt alakoulun poikia lukuun ottamatta (taulukko 2).

Taulukko 2: Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä, Espoo (Kouluterveyskysely, THL)

	Alakoulu 4.–5.-luokkalaiset			Yläkoulu 8.–9.-luokkalaiset		
	Pojat	Tytöt	Sukupuoli yhteensä	Pojat	Tytöt	Sukupuoli yhteensä
2019	57,8 %	62,0 %	59,9 %	69,0 %	52,3 %	60,5 %
2021	59,3 %	59,1 %	59,0 %	68,4 %	47,8 %	58,0 %

Koulujen opiskeluhoollon toimivuutta arvioitiin lukuvuonna 2020–2021 muun muassa perusopetuksen henkilöstökyselyssä. Yhteistyön toimivuutta koulun opiskeluhoollon kanssa selvitettiin muutamilla opettajille esitetyllä väittämällä, joiden tulokset on esitetty kuvassa 9. Koulujen henkilöstö koki, että opiskeluhoollon asiantuntijoilta oli saanut tukea enemmän kuin lukuvuoteen 2018–2019 verrattuna. Muilta osin tulokset olivat samalla tasolla kuin edellisen lukuvuoden kyselyssä. Huomioitavaa on kuitenkin, että koulujen väliset erot opiskeluhoollon väittämien keskiarvoissa olivat huomattavan suuret. Esimerkiksi väittämässä 24d matalin koulukohtainen keskiarvo oli 2,18 ja korkein 3,64. Opiskeluhoollon keskeinen tavoite on, että toiminnan painopiste on yhteisöllisessä eli ennaltaehkäisevässä työssä. Tässä väittämässä (24a) koulujen keskiarvot liikkuvat välillä 2,31–3,29.

Kuva 9: Tulokset henkilöstökyselyn 2020–2021 opiskeluhoollon väittämistä

4.2 Opiskeluhoollon palvelujen riittävyys ja tasavertaisuus

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäisille oppilaille annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoollon. Yksilökohtainen opiskeluhoollon on sekä ehkäisevää että korjaavaa. Sen tavoitteena on edistää oppilaan

kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia ja opintojen etenemistä. Työssä tuetaan myös huoltajia ja ohjataan heidät tarvittaessa koulun ulkopuolisten palvelujen piiriin.

Kouluterveydenhuollon palvelut järjestää Espoossa hyvinvoinnin ja terveyden toimiala. Suomenkielinen perusopetus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut. Psykologien ja kuraattorien työskentelyn tavoitteena on edistää oppilaiden psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia yksilöinä ja yhteisön jäseninä sekä tukea oppimistavoitteiden saavuttamista. Psykologit ja kuraattorit edistävät oppilaiden psykososiaalista hyvinvointia, myönteistä kokonaiskehitystä sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opiskeluhoitopalvelut ovat ensisijainen tukitoimi koulun sisällä matalan kynnyksen periaatteella.

Kuraattorien ja psykologien työn mitoituksessa ja määrässä on huomioitava työn laaja-alaisuus ja monimuotoisuus. Kuraattorien ja psykologien työpanoksen kohdentamisessa on huomioitu oppilasmäärien lisäksi koulujen määrä, alueen sosioekonominen tilanne, erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osuus sekä kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen oppilaiden palvelun tarve. Työn vaativuuteen ja resurssien kohdentamiseen vaikuttaa siis myös alue, jolla kuraattori ja psykologi työskentelevät sekä muut saatavilla olevat lasten ja nuorten palvelut. Taulukossa 3 on esitetty kuraattorien ja psykologien keskimääräiset oppilasmäärät perusopetuksessa.

Taulukko 3: Kuraattorin ja psykologin keskimääräinen oppilasmäärä/työntekijä

Lukuvuosi	Kuraattorit	Psykologit
2016–2017	952	857
2017–2018	829	863
2018–2019	864	871
2019–2020	863	855
2020–2021	850	843

Opiskeluhoitoon saatiin 1.8.2021 yksi uusi psykologi- ja yksi uusi kuraattorivakanssi. Vuonna 2021 useita psykologivakansseja on ollut rekrytointivaikeuksien vuoksi ilman tekijää. Espoo on aktiivisesti viestinyt mm. opetus- ja kulttuuriministeriöön tarpeesta lisätä psykologien koulutusmääriä, jotta kuntakentälle saadaan opiskeluhoillon psykologeja. Psykologivajeen vuoksi on palkattu muutamia resurssikuraattoreita. Näin pyritään varmistamaan, että kaikilla oppilailla on tukea saatavilla omassa koulussaan. Kouluterveyskyselyssä yhä useammat kokivat, että heillä on mahdollisuus keskustella koulussa mieltä painavista asioista (taulukko 4).

Taulukko 4: Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, Espoo (Kouluterveyskysely, THL)

	Alakoulu 4.–5.-luokkalaiset			Yläkoulu 8.–9.-luokkalaiset		
	Pojat	Tytöt	Sukupuoli yhteensä	Pojat	Tytöt	Sukupuoli yhteensä
2019	49,3 %	52,3 %	50,7 %	42,3 %	37,8 %	40,0 %
2021	55,5 %	56,2 %	55,8 %	49,5 %	36,3 %	42,7 %

Koronapandemia vaikutti monin tavoin koulujen arkeen ja opiskeluhoillon toteuttamiseen. Monia koulujen yhteisöllisyyttä vahvistavia tapahtumia jäi toteuttamatta, koska vältettiin kokoontumisia isolla joukolla. Keväällä 2021 yläkoulujen oppilaat olivat osittain etäopiskelussa. Koronapandemia on vaikuttanut monin tavoin oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin. Poikkeuksellisesta tilanteesta ja etäopiskelusta huolimatta, yhä useammat oppilaat saivat tukea psykologi- tai kuraattoripalveluista. Perusopetuksessa psykologien asiakkuuksia oli lukuvuonna 2020–2021 2979 (lv. 19–20: 2507) ja kuraattorien asiakkuuksia 3164 (lv. 19–20: 2724). Työ painottui psykologien osalta oppilaiden tunne-elämän ja käyttäytymisen haasteisiin ja kuraattorien osalta käyttäytymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin (taulukko 5).

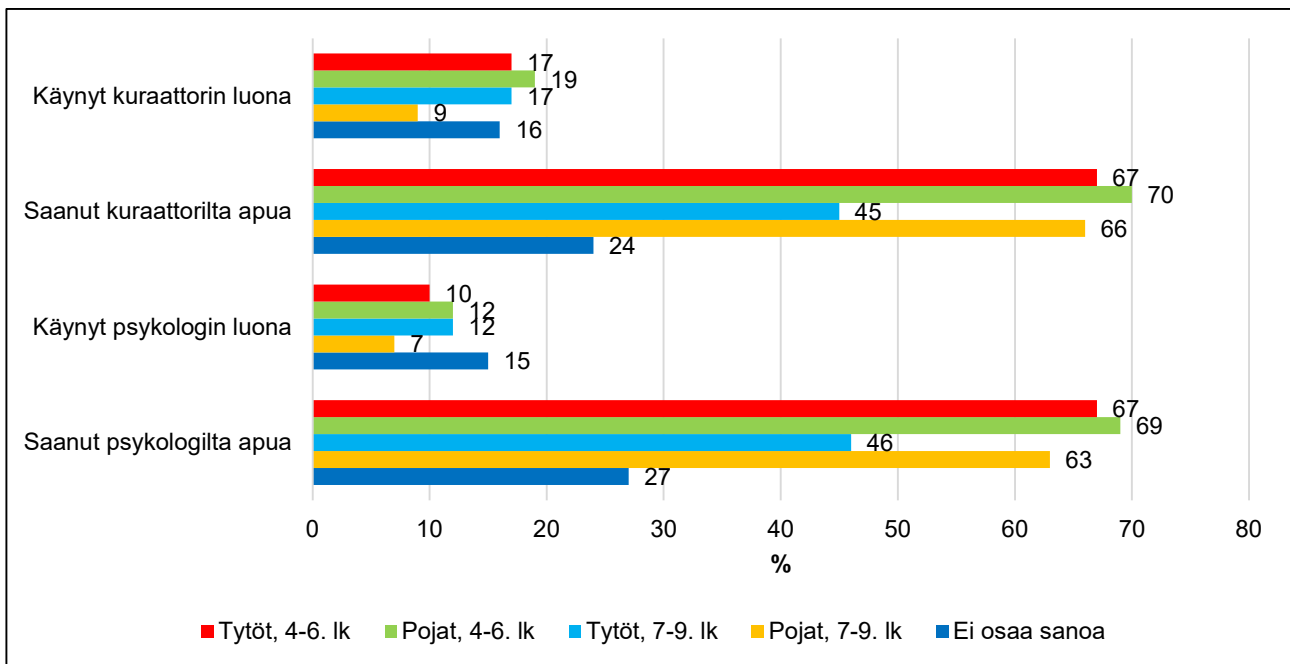

Taulukko 5: Psykologien ja kuraattorien asiakkuuden syyt lukuvuonna 2020–2021

Työn kohteet	Psykologit	Kuraattorit
Oppiminen	22 %	2 %
Käyttäytyminen	25 %	28 %
Tunne-elämä	33 %	25 %
Perhe	5 %	10 %
Sosiaaliset suhteet	7 %	27 %
Koulunkäyntijärjestelyt	8 %	6 %
Elämönhallinta	1 %	3 %

Tyytyväisyyttä psykologi- ja kuraattoripalveluihin on selvitetty oppilas- ja huoltajakyselyjen yhteydessä. Oppilaskysely tehtiin kaikissa Leppävaaran, Tapiolan ja Matinkylä-Olarin kouluissa luokilla 4–9 (N=7677). Siinä kysyttiin ”Oletko käynyt koulukuraattorin luona?” ja ”Oletko käynyt koulupsykologin luona?”. Yläkoulun pojat kävivät kuraattorin ja psykologin luona selvästi harvemmin kuin muut ryhmät (kuva 10). Yläkoulun tytöt taas käyttivät kuraattorin ja psykologin palveluja, mutta kokivat selvästi muita harvemmin saaneensa heiltä apua. Melko suuri oli myös niiden osuus, jotka eivät tienneet, olivatko käyneet kuraattorin tai psykologin luona, tai jos olivat käyneet, eivät osanneet sanoa, saivatko sieltä apua.

Kuva 10: Suomenkielisen perusopetuksen itsearviointikysely 2020–21, oppilaskysely: käynyt kuraattorin / psykologin luona ja saanut apua (%)

Opiskeluhoito on muutosten edessä. Syksyllä 2021 hyväksyttiin muutos oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin, joka tuo sitovat henkilöstömitoitukset psykologi- ja kuraattoripalveluihin. Yhtä kuraattoria kohden voi jatkossa (1.1.2022 alkaen) olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa (1.8.2023 alkaen). Psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa.

4.3 Kolmiportainen tuki ja avustajapalvelut

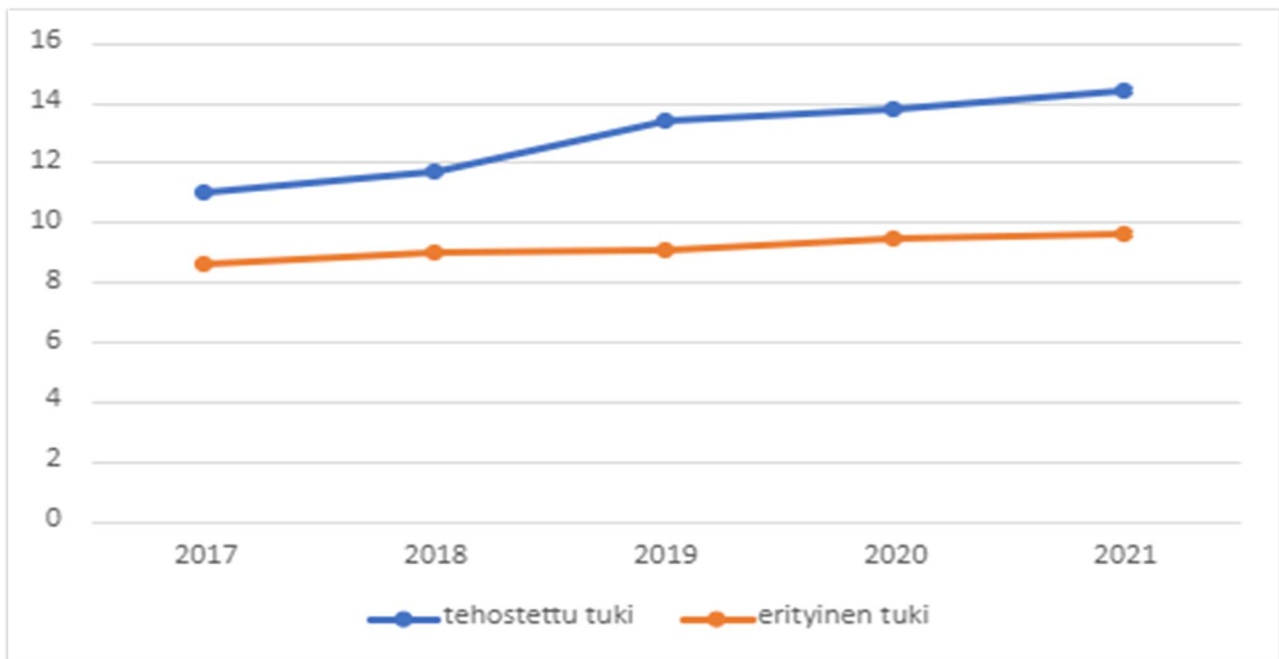
Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, joiden rakenteita ja toimintakulttuuria kehitetään ja arvioidaan koulun yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä. Oppilaalla on oikeus saada lähikoulussaan tukea tarvitsemallaan tasolla.

Yleinen ja tehostettu tuki

Yleisessä tuessa laadukasta perusopetusta tarjotaan kaikille oppilaille jokaisena koulupäivänä, ja oppilas saa tarvitsemansa väliaikaisen oppimisen lisätuen matalalla kynnyksellä. Laadukas, toimiva yleinen tuki on tehokkaan kolmiportaisen tuen perusta. Pedagoginen ennakointi sekä ennaltaehkäisevät tukitoimet ovat yleisen tuen keskeisiä toimintatapoja.

Tehostettua tukea annetaan oppilaalle, jos yleinen tuki ei riitä vastaamaan oppilaan tuen tarpeisiin. Tehostetussa tuessa oppilaalle annetaan tukea säännöllisesti, oppilasta tuetaan samanaikaisesti useilla eri tukimuodoilla ja tuki sekä oppimistavoitteet kirjataan oppimissuunnitelmaan. Tehostettua tukea annetaan jokaisessa koulussa yleisopetuksen luokassa. Espoolaisten koulujen tehostetun tuen toimintatavat on kuvattu koulujen opetussuunnitelmiin. Tehostettua tukea annettiin 4395 oppilaalle suomenkielisessä perusopetuksessa (14,4 % perusopetuksen oppilasmäärästä). Edelliseen vuoteen verrattuna tehostetun tuen oppilaiden suhteellinen osuus on hieman noussut (kuva 11).

Kuva 11: Tehostetun ja erityisen tuen prosentuaalinen kehitys vuosina 2017–2021 (20.9. tilanteen mukaan)

Erityinen tuki

Erityinen tuki on tehostettua tukea monipuolisempaa, intensiivisempää sekä kohdennetumpaa ja sitä toteutetaan joko lähikoulun yleisopetuksen luokassa tai osittain tai kokonaan erityisluokalla. Erityisen tuen pedagogisina keinoina korostuvat ennakointi, suunnitelmallisuus, ratkaisukeskeisyys ja moniammatillisuus erityispedagogisen osaamisen lisäksi. Muista tuen tasoista poiketen erityisen tuen tukitoimina oppilaalle voidaan antaa kokoaikaista erityisluokkaopetusta ja käyttää oppimäärien yksilöllisiä tavoitteita. Erityisen tuen oppilaiden tukitoimet kirjataan oppilaalle laadittavaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS). Oppilaalla on lähikouluperiaatteen mukaan oikeus erityiseen tukeen ensisijaisesti omassa lähikoulussaan.

Erityisen tuen oppilaita oli 20.9.2021 2932 oppilasta, mikä on 9,6 % perusopetuksen kokonaisoppilasmäärästä (2020 9,5 %) (kuva 11). Erityisen tuen oppilaiden määrä kasvoi 55 oppilaalla edelliseen vuoteen verrattuna. Valtaosa erityisen tuen oppilaista opiskelee luokkamutoisessa erityisopetuksessa (1791 oppilasta). Uusia erityisluokkia on perustettu väestövastuumallin mukaan mahdollisimman lähelle oppilaan kotia. Erityisen tuen oppilaita 1141 opiskelee erityisen tuen päätöksellä yleisopetuksen luokassa omassa lähikoulussaan.

Taulukossa 6 on esitetty erityisluokkien määrät opetusmuodoittain. Vammaisopetuksen luokkia perustettiin kevään 2021 oppilaaksioton jälkeen yksi luokka lisää. Vammaisopetuksen tarve on kasvanut vuosittain. Lievästi kehitysvammaisten oppilaiden luokkien määrän vähentyminen edellisvuosista selittyy sillä, että opetusta järjestetään usein yhdistelmäluokissa, joissa opiskelee laaja-alaisia oppimisvaikeuksia omaavia oppilaita yhdessä lievästi kehitysvammaisten oppilaiden kanssa. Myös muita yhdistelmiä, kuten oppimisen

erityisvaikeudet / vaikea-asteiset kielelliset erityisvaikeudet ja oppimisen erityisvaikeudet / laaja-alaiset oppimisvaikeudet, on aiempaa enemmän.

Taulukko 6: Erityisluokkien ja sairaalaopetuksen luokkien määrät opetusmuodoittain. Osa erityisluokista on yhdistelmäluokkia, joissa opiskelee oppilaita eri erityisopetuksen perusteilla

Opetusmuoto	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Oppimisen erityisvaikeus	129	116	101	90
Laaja-alaiset oppimisvaikeudet	20	20	19	25
Sopeutumisen ja tunne-elämän vaikeudet	24	25	26	24
Autismikirjo	18	21	27	29
Lievästi kehitysvammaisten opetus	17	17	18	12
Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus	16	16	12	13
Kielelliset erityisvaikeudet	18	19	23	24
Kuntouttava opetus	5	5	5	6
Ryhmämuotoinen yksityisopetus	1	1	0	0
Sairaalaopetus	10	10	10	11
Yhteensä vammaisopetuksen luokat	51	52	57	54
Yhteensä kaikki luokat	258	250	242	234

Osana Espoon strategiaa, jossa kaupungin tavoitteena on hyödyntää digitalisaatiota palveluiden kehittämisessä, erityisen tuen valmistelussa otettiin marraskuussa 2021 käyttöön oppilaan ja huoltajan sähköinen kuuleminen sekä sähköinen allekirjoitus ja arkistointi. Huoltajien ei tarvitse enää allekirjoittaa paperisia lomakkeita, vaan allekirjoitukset voi tehdä sähköisesti vahvasti tunnistaen. Tämän lisäksi allekirjoitetut kuulemislomakkeet ja niihin liittyvät selvitykset arkistoidaan kaupungin sähköiseen säilytysjärjestelmään. Palvelun käyttöönotossa kouluilla oli käytössään projektin vahvennettu sisällöllinen ja tekninen tuki, jonka avulla saatiin varmistettua palvelun toimivuus. Palvelua kehitetään käyttäjäpalautteen perusteella edelleen. Sähköinen allekirjoitus vähentää kuulemisen yhteydessä syntyvää paperilomakkeiden käsittelyä, sujuvoittaa toimintaa ja parantaa asiakaspalvelua sekä tietosuojaa.

Etappi-toiminta

Etappi-toiminta on siirtynyt lähikouluun jalkautuvaksi toiminnaksi syksystä 2019 alkaen ja kokemukset jalkautuvasta toiminnasta ovat olleet myönteisiä. Etappi on matalan kynnyksen tukea kouluille oppilaan tuen suunnittelemiseksi ja järjestämiseksi lähikoululla. Samalla lähikoulun osaaminen tuen järjestämisessä vahvistuu. Etappi-toimintaan kuuluvat konsultaatiot oppilaan tuen järjestämiseksi sekä Etappi-jaksot, joiden aikana Etappi-opettaja jalkautuu osaviikkoisesti oppilaan lähikouluun tukemaan oppilaan tuen suunnittelua ja järjestämistä. Etappi-toiminnan kysyntä on suurta, ja sisäisin järjestelyin on vahvistettu Etappi-opettajaresurssia vastaamaan paremmin kysyntää.

Kolmiportaisen tuen osaamisen kehittäminen

Pedagogista osaamista ja tietoa kolmiportaisesta tuesta on kehitetty koulutuksen ja konsultaation avulla. Konsultaatiopuhelua ja -sähköposteja käydään päivittäin opetuksen tuen suunnittelijoiden ja koulujen välillä, ja tarve konsultaatioille on suurta. Konsultaatiota kouluille antavat myös etappiopettajat, osa-aikaisen erityisopetuksen kehittäjäopettajat (laaja-alaisille erityisopettajille) sekä sairaalaopetus psykiatrisessa hoidossa olevien oppilaiden tapauksissa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta on Espoon sisäverkossa sivusto, joka kokoaa tietoutta kolmiportaisesta tuesta. Sivustoa kehitetään ja uudistetaan käyttäjäpalautteen perusteella, ja se on avoin henkilökunnalle ja hyödynnettävissä tarpeen mukaan. Opetus- ja opiskeluhoitohenkilökunnalle sekä rehtoreille on järjestetty kuukausittain opetuksen tuen iltapäiviä, joissa on lyhytkoulutuksina esitelty eri teemoja, kuten oppilaan ja huoltajan kuuleminen erityiseen tukeen, pedagogisten asiakirjojen laadinta, kieli- ja kulttuuriryhmien opetus, Etappi-toiminta sekä erityisen tuen sähköinen kuuleminen ja allekirjoitus.

Lähikoulupilotti

Vuosina 2019–2021 toteutettiin kahden lukuvuoden mittainen Lähikoulupilotti, jossa 28 vapaaehtoista koulua järjesti erityisen tuen lähikoulussa myös sellaisille ensimmäisen ja seitsemännen luokan oppilaille, jotka olisivat muutoin ohjautuneet alueellisille erityisluokille (oppimisen erityisvaikeudet). Jotkut koulut päättivät lisäksi järjestää erityisen tuen lähikoulussa myös sellaisille erityisopetusta tarvitseville oppilaille, jotka olisivat muutoin ohjautuneet kaupunkitasoisille erityisluokille.

Lähikoulupilotti päättyi kevätlukukauteen 2021. Perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden mukaista lähikouluperiaatetta on edelleen edistetty mm. Tuki ja inklusio -hankkeen kautta.

Tuki ja inklusio

Tuki ja inklusio -hanke on osa Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamaa valtakunnallista Oikeus oppia -kehittämishjelmaa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi. Hanke on käynnistynyt Espoossa vuonna 2021. Sen tavoitteina on oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä inklusion kehittäminen: oikea-aikaisen ja oikeanvahvuisen tuen järjestäminen, kolmiportaisen tuen rakenteen selkeyttäminen ja vahvistaminen sekä oppilaan eheä koulupolku. Verkostoyhteistyöllä vahvistetaan ja kehitetään hyviä toimintamalleja sekä tuen rakenteita Espoon sisällä.

Kuva 12: Tuki ja inklusio -hankkeen taustaa

Hankkeen puitteissa on mm. järjestetty Teamsin välityksellä työpajoja koulujen ja päiväkotien johtajille sekä opetushenkilöstölle (kuva 13), hyödynnetty palvelumuotoilua sekä kehitetty arviointityökalua (IINES - Inclusion in Espoo) tiedolla johtamisen tueksi. Hanke on saanut jatkorahoituksen vuodelle 2022.

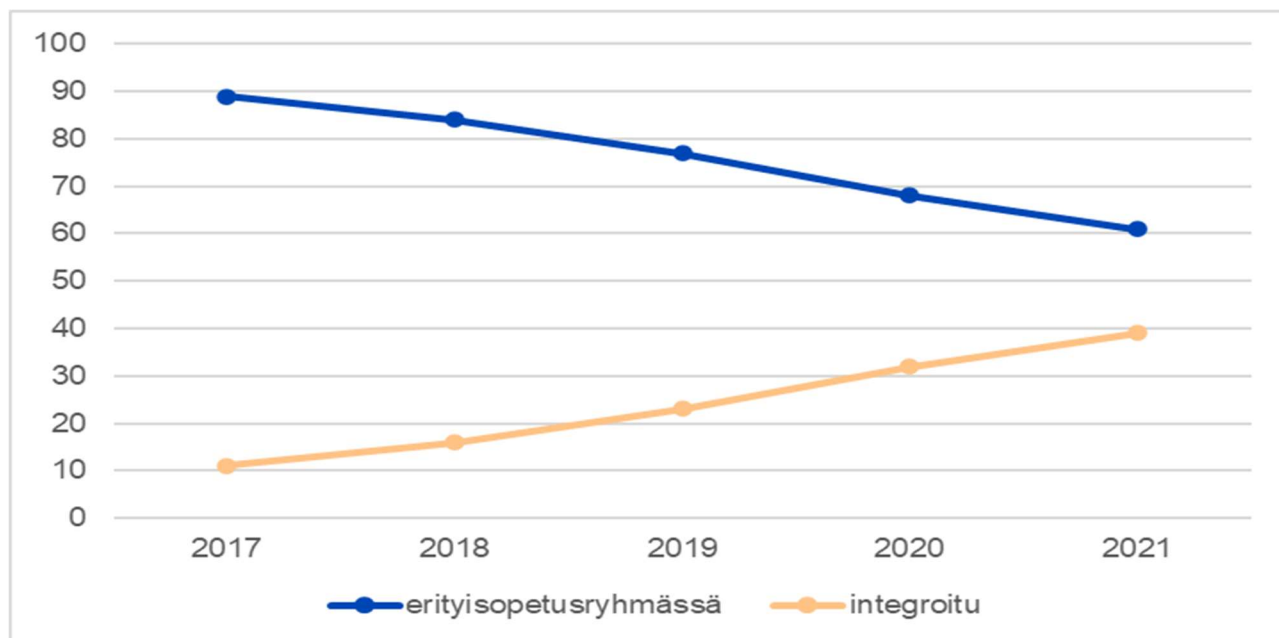
Kuva 13: Tuki ja inklusio -hankkeen työpajojen aiheet ja osallistujamäärät syyslukukaudella 2021

Syksyn 2021 työpajat				ESPOO ESBO
	Työpaja	Päivä	Teemat	Osallistujamäärä
Esihenkilöt	E1 – Inklusion johtaminen	Pe 1.10.2021 klo 9.00-11.00	Mitä inklusiolla tarkoitetaan? Tuen järjestämisen periaatteet Johtajan minäpystyvyys Johtajan oma inklusionäkemyk	184
	E2 – Tuen jatkumo	To 7.10.2021 klo 14.00-16.00	Sujuva tuen jatkumo, tiedonsiirto ja nivellystapaamiset, opetuksen eheyttäminen, OPS reunaehdot, tuen järjestäminen, yhteinen kieli, monialainen ja ammatillinen yhteistyö, Hansapilotti	128
Kenttä	K1 – Opetuskielen ja tuen tarpeiden kartoitus monikulttuurisille oppilaille	Ma 6.9.2021 klo 14.00-16.00	Monikielinen lapsi esiopetuksessa ja perusopetuksen alkuvaiheessa Tuen tarpeiden varhainen havaitseminen ja arviointi sekä tuen suunnittelu ja oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimet Lapsen ja huoltajien kohtaaminen	89
	K2 – Pedagogiset tukitoimet - esteettömyys ja eriyttäminen	Ke 29.9.2021 klo 13.00-15.00	Inklusiivinen esteettömyys ja eriyttäminen tukitoimina Esteetön viestintä opetuksen tukena, pedagogiset asiakirjat ja esteetön arviointi eriyttämisen tukena	77
	K3 – Inklusiivinen ajattelu ja toimintakulttuuri	Ti 14.9.2021 klo 13.00-15.00	Inklusion lähtökohdat, mm. moniammatillinen ja monialainen yhteistyö Positiivinen pedagogikka ja vahvuusperustaisuus inklusion toteuttamisessa	44
	K4 – Tuen tarpeiden kartoittaminen ja monialainen työ	Ti 12.10.2021 klo 13.00-15.00	Tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen ja arviointi Moniammatillinen, konsultoiva tuki, verkostotyö ja palveluohjaus Yhteistyö eri toimijoiden kesken	80
	K5 – Monikielisen oppilaan ehea koulupolku esiopetuksesta alkuopetukseen	Ti 16.11.2021 klo 13.30-15.30 (asiantuntijaosuudet + työskentelyosuus) Ti 23.11.2021 klo 13.30-15.00 (purkutunti)	Kielipedan läpikäynti casejen avulla Oppilaaksiotto prosessit	113 + 52
	K6 – Niveltäminen ja siirtymätilanteet	To 11.11.2021 klo 13.30-15.30	Sujuva tuen jatkumo, tiedonsiirto ja nivellystapaamiset, opetuksen eheyttäminen, OPS reunaehdot, tuen järjestäminen, yhteinen kieli, monialainen ja ammatillinen yhteistyö, Hansapilotti	81

Lähikouluperiaatteen toteutumisen arviointi

Oppilaan yleinen ja tehostettu tuki toteutuvat lähikoulussa. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään entistä useammin oppilaan lähikoulussa integroituna lähikouluperiaatteen mukaisesti (kuva 14). Valtaosa erityisen tuen oppilaista opiskelee kuitenkin edelleen erityisluokassa.

Kuva 14: Erityisoppilaat opetuspaikan mukaan vuosina 2017–2021 (%)

Erityisen tuen oppilaan koulupolku

Yhteistyössä opiskeluhoillon, varhaiskasvatuksen ja opetushenkilöstön sekä Tuki ja inklusio -hankkeen kanssa opetuksen tuen palvelualue on kehittänyt erityisen tuen oppilaan koulupolkuja vahvistamaan erityisoppilaiden tuen suunnittelun monialaista yhteistyötä ja oppilaan koulupolun siirtymävaiheiden ennakoivaa suunnittelua erityisen tuen oppilaan koulupolun eheyden turvaamiseksi nivelvaiheissa. Vuonna

2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuden laajentumisen myötä myös yhteistyötä toisen asteen nivelvaiheessa kehitetään.

Kolmiportaisen tuen arviointitulokset

Kolmiportaisen tuen tulokset näkyvät oppilaiden oppimisen ja opiskeluhyvinvoinnin tuloksina. Näitä tuloksia esitellään tässä raportissa muun muassa luvuissa 5.1 (Oppimistulokset) ja 5.2 (Hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvät tulokset).

Erityisluokan oppilaiden koulumatkan pituus

Perusopetuksen oppilaaksiottoa koskevissa linjauksissa lähikoulun osoittamisen yksi peruste on oppilaan mahdollisimman lyhyt ja turvallinen koulumatka. Erityisluokkapaikka osoitetaan oppilaalle noudattaen soveltuvin osin perusopetuksen oppilaaksiottoa koskevia linjauksia.

48 %:lla erityisluokan oppilaista on tilastoitu koulumatkan pituus. Erityisluokan oppilaiden koulumatkan keskimääräinen pituus on hieman lyhentynyt ja yhä harvemman oppilaan koulumatka on 10 km tai yli (taulukko 7).

Taulukko 7: Erityisluokan oppilaiden tilastoitujen koulumatkojen tunnusluvut

Lukuvuosi	Mediaani	Keskiarvo	Maksimi	Koulumatka 10–15 km (oppilasta)	Koulumatka yli 15 km (oppilasta)
2019–2020	4,68 km	5,42 km	24,6 km	106	15
2020–2021	4,61 km	5,33 km	24,6 km	83	13
2021–2022	4,39 km	5,25 km	23,8 km	75	11

Avustajapalvelut

Kouluille osoitettava avustajapalveluresurssi koostuu koulukohtaisesta ja ryhmäkohtaisesta avustajapalveluresurssista. Koulukohtainen avustajaresurssi määräytyy muun muassa koulun oppilasmäärän ja kouluasteen perusteella. Koulukohtaista avustajaresurssia oli kaikilla ala- ja yläkouluilla, ja koulu kohdistaa resurssin sitä tarvitsevien oppilaiden tueksi. Ryhmäkohtaista avustajapalvelua osoitettiin jokaiseen erityisopetusryhmään ala- ja yläkouluissa. Avustajapalvelujen painopiste on ryhmäkohtaisissa avustajapalveluissa. (Taulukko 8).

Taulukko 8: Avustajapalveluresurssit lukuvuosina 2018–2021

Lukuvuosi	Koulukohtaiset koulunkäynti-avustajapalvelut (viikoittaiset työtunnit)	Ryhmäkohtaiset koulunkäynti-avustajapalvelut (viikoittaiset työtunnit)	Lähikoulupilotin oppilaille kohdennettu avustajaresurssi	Viikoittaiset työtunnit yhteensä
2018–2019	3600	9400	-	13 000
2019–2020	3727	9314	313	13 354
2020–2021	3532	9819	604	13 955
2021–2022	3285	10 439	-	13 724

4.4 Monikulttuuriset opetuspalvelut

Espoossa järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta inklusiivisesti esiluokkien ja alkuopetuksen yhteydessä sekä ryhmämuotoisesti juuri maahan muuttaneille oppilaille, erikseen alakouluikäisille ja yläkouluikäisille. Taulukoissa 9 ja 10 on esitetty ryhmämuotoisen ja inklusiivisen valmistavan opetuksen oppilasmäärät 20.9. tilanteen mukaan. Inklusiivisen valmistavan opetuksen oppilasmäärä on vuonna 2021 pudonnut huomattavasti, koska esioppilailla on nyt mahdollisuus saada valmistavaa opetusta kaikissa varhaiskasvatuksen esiopetusryhmissä.

Taulukko 9: Ryhmämuotoisen valmistavan opetuksen oppilasmäärät vuosina 2009–2021

Lukuvuosi	Koulujen ja ryhmien määrä	Oppilaiden määrä
2009–2010	10 koulussa 15 ryhmää	58
2010–2011	10 koulussa 15 ryhmää	104
2011–2012	13 koulussa 18 ryhmää	126
2012–2013	13 koulussa 21 ryhmää	146
2013–2014	15 koulussa 21 ryhmää	204
2014–2015	15 koulussa 24 ryhmää	205
2015–2016	16 koulussa 26 ryhmää	205
2016–2017	21 koulussa 31 ryhmää	315
2017–2018	18 koulussa 27 ryhmää	250
2018–2019	18 koulussa 25 ryhmää	238
2019–2020	20 koulussa 27 ryhmää	278
2020–2021	22 koulussa 31 ryhmää	301
2021–2022	24 koulussa 32 ryhmää	391

Taulukko 10: Inklusiivisen valmistavan opetuksen oppilasmäärät esi- ja alkuopetuksessa vuosina 2009–2021

Lukuvuosi	Koulujen ja ryhmien määrä	Oppilaiden määrä
2009–2010	11 koulussa	177
2010–2011	12 koulussa	199
2011–2012	19 koulussa	178
2012–2013	26 koulussa	229
2013–2014	37 koulussa	260
2014–2015	36 koulussa	295
2015–2016	41 koulussa	308
2016–2017	41 koulussa	309
2017–2018	40 koulussa	316
2018–2019	50 koulussa	369
2019–2020	47 koulussa	358
2020–2021	50 koulussa	339
2021–2022	35 koulussa	114

Kaikille valmistavaan opetukseen ilmoittautuneille pystyttiin järjestämään opiskelupaikka kahdessa viikossa ilmoittautumisen vastaanottamisesta.

Espoon perusopetukseen valmistavan opetuksen kuntakohtainen opetussuunnitelma päivitettiin keväällä 2020. Kehittäjäopettajat kehittävät valmistavaa opetusta tarjoamalle opettajille pedagogista neuvontaa. Pedagogisia kahviloita on järjestetty 4–5 kertaa vuodessa Teamsin välityksellä.

Syyslukukaudella 2021 omaa äidinkielen opetusta annettiin 39 eri kielellä. Oman äidinkielen opetuksessa pääpaino on oppilaiden lukutaidon kehittämisessä. Koronatilanteen takia osa opetuksesta järjestettiin etäopetuksena tai hybridimallina. Taulukossa 11 on esitetty oman äidinkielen opetuksen oppilasmäärien sekä keskimääräisten ryhmäkokojen kehitys.

Taulukko 11: Oman äidinkielen opetuksen oppilasmäärät ja ryhmäkoot perusopetuksessa lukuvuosina 2009–2021

Lukuvuosi	Oppilaita	Opetusryhmien keskimääräinen koko
2009–2010	2000	7,4
2010–2011	2000	8,4
2011–2012	2100	8,1

2012–2013	2400	8,9
2013–2014	2759	8,7
2014–2015	3001	10,3
2015–2016	3004	9,8
2016–2017	3400	10,9
2017–2018	3820	13,8
2018–2019	4486	15,0
2019–2020	4389	15,0
2020–2021	4733	16,9
2021–2022	5330	17,3

Neljä päätoimista ja 3 sivutoimista kulttuuriohjaajaa tukevat kouluja monikulttuuristen perheiden kanssa. He osallistuivat huoltajapalaverihin ja -neuvotteluihin. Kulttuuriohjaajien tukea ei pystytty järjestämään varhaiskasvatuksen puolella. Wilman käyttöohjauksia ei pystytty järjestämään, mutta neuvontaa on tarjottu ja toteutettu arjessa.

Koronatilanteen vuoksi Espoossa ei vuonna 2021 järjestetty alueellisia monitoimijaisia vanhempainiltoja monikulttuurisille huoltajille. Infoa kouluun ilmoittautumisesta, oman äidinkielen ja vähemmistöuskontojen opetuksesta, kulttuuriohjauksesta ja yhteishausta tarjottiin Hello Espoo -tapahtuman yhteydessä.

Vuonna 2021 maahanmuuttajataustaisille oppilaille tarjottiin samanaikaisopetuksena tukea eri oppiaineissa omalla äidinkielellä. Tukea annettiin 11 eri kielellä yhteensä 2483,5 tuntia.

Suomi toisena kielenä -oppilaiden oppimistuloksista kerrotaan luvussa 5.1 (ALLU-lukutesti ja Karvin arvioinnit) ja hyvinvointituloksista luvussa 5.2.2 (Hyvinvointikartta).

4.5 Ryhmäkoko

Yleisopetuksen opetusryhmien kokoa ja määrää on seurattu vuodesta 2001 alkaen tilastointipäivän (20.9.) perusteella. Vertailussa ovat mukana vain yleisopetuksen perusopetusryhmät luokka-asteilla 1–9. Erityisopetus, valmistava opetus, maahanmuuttajien määräaikainen opetus, englanninkielinen, kaksikielinen, kielikylpyopetus, joustava perusopetus ja montessoriopetuksen ryhmät eivät sisälly vertailulaskelmaan. Vertailulaskelma kattaa 84 % koko oppilasmäärästä. Taulukossa 12 näkyy perusopetusryhmien keskipöytäkehitys vuosina 2013–2021. Opetusryhmien koon keskiarvot ovat nousseet yleisopetuksen 1.–2. vuosiluokilla joka vuosi vuodesta 2014 eteenpäin viime vuoteen saakka. Myös 3.–4. ja 5.–6. vuosiluokkien ryhmäkoot ovat olleet kasvussa. Nyt tämä kehitys näyttää taittuneen neljällä alimmalla vuosiluokalla.

Taulukko 12: Yleisopetuksen opetusryhmien keskipöytäkehitys vuosina 2013–2021 (laskentapäivä 20.9.)

Vuosi	1–2 lk	3–4 lk	5–6 lk	7–9 lk
2013	20,9	21,9	21,4	20,1
2014	19,2	21,9	22,0	19,5
2015	19,9	21,8	22,0	20,0
2016	20,6	22,4	21,0	17,4
2017	20,9	23,0	23,3	19,9
2018	21,5	22,4	23,2	20,1
2019	21,9	22,4	22,7	20,0
2020	22,1	23,0	23,6	20,1
2021	21,6	22,8	23,6	20,2

Kuvassa 15 on esitetty oppilaiden jakautuminen erikokoisiin perusopetusryhmiin. Alakouluissa oli eniten 22–25 oppilaan ryhmiä. 22–25 oppilaan ryhmien määrä oli noussut erityisesti 5.–6. luokkalisilla. Viime vuoteen verrattuna pienimpien (alle 18) ryhmien määrä alakouluissa oli noussut ja suurimpien (yli 29) ryhmien määrään oli pysynyt varsin samana. Toiseksi suurimpien (26–29) ryhmien määrä oli laskenut erityisesti 1.–2. luokilla, mutta myös 5.–6. luokilla. On syytä huomata, että muutos pienten ryhmien määrässä ei liity erityisopetuksen ryhmiin, koska tässä tarkasteltiin vain yleisopetuksen ryhmäkokoja. Erityisopetuksen ryhmien määrästä

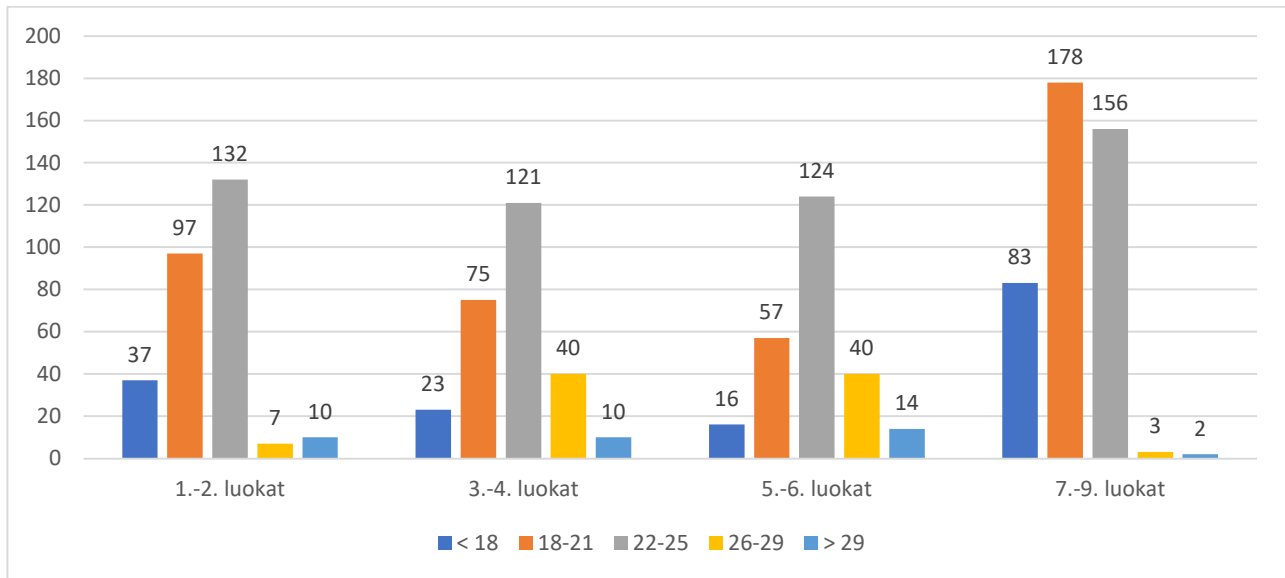

kerrotaan luvussa 4.3. Voidaan todeta, että vuonna 2021 alakoulujen perusopetusryhmien koot ovat painottuneet pienimpiin ja keskikokoisiin ryhmiin.

Suurten ryhmien määrän lisääntymistä alakouluissa ei voi tulkita kovin suoraviivaisesti. On todennäköistä, että ainakin osassa isoista ryhmistä on kaksi (tai useampia) opettajaa. Joissakin kouluissa saman luokka-asteen ryhmät yhdistetään esimerkiksi kolmannella luokalla, jolloin syntyy hallinnollisesti iso ryhmä, joka saattaa opiskella useamman opettajan kanssa tai erilaisissa vaihtelevissa pienryhmissä. Näiden merkintätavat oppilashallintojärjestelmään eivät ole yhteneviä, mikä vaikeuttaa tilastointia.

Yläkouluissa tilanne on selkeämpi. Siellä yleisin ryhmäkoko oli edelleen 18–21 oppilasta. Pieniä (alle 18) oppilaan ryhmiä on saman verran kuin vuonna 2020. Suurin muutos on tapahtunut 22–25 oppilaan ryhmissä, joita on nyt edellistä vuotta enemmän. Suurimpia (yli 26) ryhmiä yläkouluissa ei juurikaan ole, mutta niitä oli tänä vuonna muutama enemmän kuin viime vuonna. Kaiken kaikkiaan luokkakoot ovat tänä vuonna olleet suurenemaan päin.

Kuva 15: Yleisopetuksen perusopetusryhmien määrä koon mukaan 20.9.2021

4.6 Sähköinen toimintaympäristö

Opetushenkilöstön digiosaamisen kehittäminen

Tavoitteena oli:

- vahvistaa koulu yhteisöissä tapahtuvaa osaamisen kehittämistä
- tukea opettajia etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa
- että espoolaisten opettajien osaaminen on kansallista keskiarvoa kehittyneempää OPEKA-itsearviointivälineellä arvioituna
- että Oppimisen messuilla saavutetaan osaamista ajankohtaisiin digiosaamistarpeisiin.

Espoon Digimessut ja Oppimisen messut – seuraavalle rastille!

Koulujen opetushenkilöstön digiosaamisen kehittämisen tueksi järjestetään kaksi kertaa vuodessa Espoon Digimessut -tapahtuma. Kevään 2021 Digimessujen teemana oli Digipudokkuus. Kevään 2021 Digimessut toteutettiin vallitsevasta tilanteesta johtuen kokonaan virtuaalisesti Teams-ympäristössä. Messuilla tarkasteltiin digitaalisten oppimisympäristöjen ja välineiden avulla toteutettavaa opetusta, tapahtuu se sitten luokahuoneessa tai etänä. Messuilla esiteltiin hyviä käytänteitä ja annettiin esimerkkejä mm. osallisuuden vahvistamiseen, ryhmien ohjaamiseen sekä vuorovaikutuksen ja oppimisen tukemiseen digitaalisissa ympäristöissä ja digitaalisten välineiden avulla. Pajojen esimerkit toimivat myös lähiopetuksessa, vaikka esityksessä puhuttaisiinkin etäopetuksesta. Kevään Digimessut järjestettiin yhteistyössä HY+:n kanssa.

Elokuun 2021 alussa tapahtuneen toimialan ja tulosityksikön organisaatiouudistuksen myötä syksyn 2021 messutapahtuma laajeni **Oppimisen messuiksi**. Oppimisen messut järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteistyössä kasvun ja oppimisen toimialan eri tulosityksiköiden kanssa. Messuissa yhdistyi Digimessu-osuus

ja perusopetuksen oppiainekohtaisten kehittäjäopettajien järjestämät osaamisen kehittämisen tilaisuudet, nk. YS-tilaisuudet. Oppimisen messut järjestettiin virtuaalisina messuina Covid-19-tilanteen vuoksi. Oppimisen messujen Digiosuus järjestettiin yhteistyössä HY+:n kanssa. Teemana digimessuosuudessa oli Uudet lukutaidot -kehittämisohjelma ja sieltä erityisenä painotusalueena TVT-taidot ja -osaaminen.

Monitori – monien tapahtumien tori

Monitori on Kirstin koulun yhteydessä toimiva opetushenkilöstön osaamisen kehittämisen uusi kohtaamispaikka. Monitorissa toimii esitystekniikan uudistamista tukeva Atean Showroom, jossa opettajat voivat tutustua uusiin esitystekniikkaratkaisuihin ja testata niiden käyttöä eri päätelaitteilla. Monitorin toimintaa kehitetään jatkuvasti. Rakenteilla on mediapaja, jota voi varata erityislaitteita vaativaan äänen, kuvan ja videon editointiin. Monitorissa on myös Keski- ja Pohjois-Espoon alueen Maker-paja, jossa espoolaiset opettajat ja oppilaat saavat tukea mm. teknologiakasvatuksen ja STEAM-aihepiireihin (science, technology, engineering, arts, mathematics). Covid-19-tilanne vaikutti edelleen lähitilaisuuksien järjestämiseen ja toiminnan kehittämiseen.

Päätelaitteet

Tavoitteena oli

- Perusopetuksessa oppilaiden käytössä on päätelaitteita suhdeluvulla 1,5 oppilasta / päätelaite
- Käytössä on useiden eri ekosysteemien päätelaitteita – Windows, iOS, Android
- Opettajilla ja koulun henkilökunnalla on toimivat henkilökohtaiset päätelaitteet

Taloudellisesti kestävä Espoo - tuottavuus- ja sopeutusohjelma (Take) ohjaa tulevien vuosien oppilaslaitteiden vaihtoa. Ohjelman tavoitteena on parantaa tuottavuutta ja talouden tasapainoa suunnitelmallisesti vuosina 2020–25. Ohjelmassa painotetaan mm. seuraavia asioita:

- Laitehankinnoissa painotetaan Chromebookkeja
- Yhtenäistä oppimisympäristöä
- Tavoitteena pitää koulujen laitemäärä 1,5 oppilasta/laitte
- Uusien laitteiden elinkaari (käyttöikä) vähintään 4,5 vuotta.

Keväällä 2021 perusopetuksen kouluille toimitettiin yhteensä noin 3 000 Chromebook-päätelaitetta. Uudet laitteet jaettiin perusopetuksen kouluille oppilasmääräsuhteessa. Kouluilta poistettiin myös vanhoja jo leasing-kautensa päättäneitä laitteita yhteensä noin 3 000 laitetta. Kevään 2021 laitepoistot kohdentuivat koulujen kaikkein vanhimpien laitteiden poistoon. Poistoissa/lisäyksissä huomioitiin, että koulujen laitekanta ei heikentynyt ja laitekanta pysyi tasolla 1,5 oppilasta/laitte.

Keväällä 2021 laiteprosessissa toimittiin seuraavasti: Oppilaslaitteiden laitevaihdot aloitettiin keväällä 2021 uusien laitteiden toimituksilla. Laitteiden poistot aloitettiin alkukesästä. palveluntarjoaja toimitti uudet Chromebookit kouluille sekä merkitsi uudet laitteet laiterekisteriin että nouti kouluilta poistettavat laitteet. palveluntarjoaja huolehti myös koulujen laiterekisterin oikeellisuudesta, kun laitepoistot tehtiin. Chromebookien hallintajärjestelmään liittämistä huolehti palveluntarjoaja.

Koulujen oppilaslaitteiden laitevaihtoprosessi jatkui syksyllä 2021 saman suuntaisena kuin keväällä. Perusopetuksen koulut saivat yhteensä noin 5 500 Chromebookia. Poistettavien laitteiden määrä oli noin 5 000 laitetta, jolla huomioitiin lukukauden alusta tapahtunut oppilasmäärän kasvu. Syksyn 2021 laitepoistot kohdentuivat koulujen kaikkein vanhimpien laitteiden poistoon.

Laitteiden uusimisia jatketaan ja toimintamallia parannetaan, laitteet uusitaan neljän vuoden uusintasyklillä. Myös jatkossa oppilaslaite tulee olemaan Chromebook pääsääntöisesti. Tavoitteena on, että seuraavan neljän vuoden aikana Chromebookien osuus nousee vuosittain 2020 tasolta 18 % (kaikista laitteista) osuudesta vuoteen 2024 tasolle 76 % taulukon 13 mukaisesti.

Taulukko 13: Chromebookien osuus laitteista vuosina 2020–2024

Vuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Chromebookien osuus koko laitekannasta	18 %	45 %	59 %	73 %	76 %

Päätelaitteiden koulukohtainen määrällinen tavoite 1,5 oppilasta/ laite saavutettiin. Koulujen laitehankinnoissa oppilasmäärän kasvu huomioitiin. Kaikkien koulujen osalta tilanne päätelaitteiden elinkaaren osalta on, että 4/5 päätelaitteista on käyttöikänsä elinkaarensa loppuvaiheessa, eli laitteet ovat olleet käytössä vähintään neljä vuotta.

Chromebook-laitteen käyttöön opetuksessa laadittiin yhteistyössä TVT-pedagogisten asiantuntijoiden, TVT-kehittäjäkouluttajien ja TVT-kouluttajien voimin laitteiden tuoteistusesitys opetuksessa tarvittavista teknisistä ratkaisuista, jotta opetussuunnitelman tavoitteet on mahdollista toteuttaa kyseisillä laitteilla ja laiteympäristössä. Tuoteistusesitys toimitettiin tietohallinnolle ja se käytiin läpi yhteisessä operatiivisessa palaverissa joulukuussa 2021 Tietohallinnon ja toimialan eri edustajien kanssa. Laiteympäristön tarkastelu ja sen edellyttämät toimenpiteet käynnistetään heti, jotta opetus voi jatkua laadukkaana uusilla laitteilla. Chromebookien käyttö opetuksessa edellyttää useiden ohjelmistojen tietoturva- ja tietosuojatarkistusta ja siten lupaa ottaa ohjelmistoja opetuskäyttöön. Samaten tulee tarkastella ja ratkaista useita teknisiä kysymyksiä ohjelmistojen saamiseksi opetuskäyttöön. Asia edellyttää ainakin osittain Google Play -kaupan käyttöönottoa, mikä edellyttää puolestaan tietoturvatarkistuksia ja lisäselvityksiä.

Oppimistilojen esitysteknologian uusiminen

Tavoitteena oli:

- Oppimistilojen esitystekniikka ja muu teknologia on toimintavarmaa ja nykyaikaista, koulunkäyntiin ja opiskeluun innostavaa
- Oppimistilojen esitystekniikan uusiminen etenee systemaattisesti elinkaariuusimisina
- Esitystekniikan käyttö eri päätelaitteilla on sujuvaa, vaivatonta.

Esitystekniikkaa uusittiin vastaamaan oppimistilojen nykytarpeita. Oppimisen tiloja kehitettiin tukemaan opetusta, oppimista ja opiskelua parhaalla mahdollisella tavalla.

Kouluille hankittavat perusopetustilojen AV-laitteet ovat keskitetysti hankittuja ja niiden leasing-maksut menevät keskitetystä budjetista. Kaikki koulujen uudet AV- laitehankinnat ovat leasing- sopimuksilla.

Koulujen esitystekniikan uusinnat jatkuivat Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman linjausten mukaisesti. Esitystekniikan uusintoja jouduttiin priorisoimaan ja uudet ja peruskorjattavat koulut menivät prioriteetissa elinkaarivaihtojen edelle. Uusintoja saatiin tehtyä noin kymmenelle koululle. Laiteuusinnoissa ei päästy tavoitteeseen mikä oli aikaisemmin asetettu, koska leasing-kustannukset mahdollistivat vain uusien ja peruskorjattavien koulujen varustamisen.

Espoon suomenkielisissä perusopetuksen kouluissa on yhteensä noin 2 200 oppimisen tilaa. Uusimisen periaate on, että uusitaan koulun kaikkien opetustilojen esitystekniikka kerralla. Näin päästään yhdenmukaiseen laitekantaan samanaikaisesti, mikä helpottaa laitteiden pedagogista käyttöä ja käytön kehittämistä koko työyhteisön voimin.

Opetushenkilöstölle tarjottiin tukea uuden esitystekniikan käyttöönotolle ja niiden pedagogiseen hyödyntämiseen. Kouluille järjestettiin Espoon omien kouluttajien järjestäminä sekä kalenterikoulutuksina että koulukohtaisina koulutuksina.

Muu oppimistilojen teknologia

Otaniemen lukion tilojen yhteyteen rakennetussa Maker-pajassa Covid-19-poikkeustilanne on heikentänyt mahdollisuuksia järjestää tapahtumia ja koulutuksia fyysisissä tapaamisissa. Koulutuksia on ohjattu verkkopohjaisiin etäkoulutuksiin esimerkiksi arjen teknologiassa ja maker-tekemisessä. Tämä on lisännyt osaamista poikkeustilanteessa.

Monitori-koulutustilaan on tilattu oppimisteknologiaa ja varusteita ohjelmointi-robotiikka-Makerpajan ja oppimisympäristön toteuttamista varten tukemaan osaamisen kehittämistä. Makerpajan varustaminen Monitoriin jatkuu edelleen. Innokas-verkoston alueellinen koordinointi ja verkostoyhteistyö tukevat osaamisen kehittämistä ja vahvistavat sitä tutkimusperustaisesti.

Oppimisen pilvipalvelut

Tavoitteena oli:

- Oppilaiden opiskelun tukena on monimuotoinen oppimisympäristö
- Oppilaat saavat kokemuksia ja kartuttavat osaamistaan erilaisista pilvipalveluista jatko-opintoja, työelämää ja arjen mediatodellisuuttaan vastaavasti.

Espoon opetuksen keskeisinä pilvipalveluina ovat Microsoftin Office 365 ja opetuksen Edu O365 -pilvipalvelut sekä Googlen Workspace for Education -pilvipalvelu. Applen laiteympäristö on kouluilla laajassa käytössä. Tämä on muuttumassa lähivuosina, kun Chromebookit valtaavat alaa. Laitteiden sovelluskokonaisuutta hallitaan laitehallintajärjestelmän avulla ja keskeisiin pilvipalveluihin päästään ko. palveluiden applikaatioilla. Wilma toimii Espoossa kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen välineenä. Varsinaista opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin tarkoitettua oppimisympäristöpalvelua Espoon koulujen käytössä ei ole.

Espoossa on ollut opetuksen ja hallinnon yhteinen Office 365 -pilvipalvelu käytössä vuodesta 2016 lähtien. Espoon kaikkien käyttäjien – henkilökunnan, opettajien ja oppilaiden – Office 365 -pilvipalvelun jakaminen erillisiksi hallinnon Office 365 - ja EDU Office 365 -pilvipalveluksi on toteutettu kesällä 2021. Office 365 -toimintaympäristöjen kehittäminen ja tiedolla johtaminen helpottuvat, kun hallinto ja opetus toimivat eri ympäristöissä. Muutos lisää tietoturvaa ja tukee palveluiden kehittämistä toimialan erityispiirteitä paremmin huomioiden.

O365- ja EDU O365 -pilvipalveluiden käytön tukemiseksi ja kehittämiseksi perustettiin sekä pedagoginen että tekninen ryhmä yhteistyössä Tietohallinnon kanssa. Molemmissa ryhmissä on edustajina tietohallinnon, opetuksen kehittämisen palvelualueen ja opetushenkilöstön edustajia sekä esikunnan digikehityspäällikkö. Näin kehittämiseen saadaan yhteistyön tuella kuuluviin sekä kentän kokemuksia ja tarpeita että hallinnon kehittämisen tuki. Yhteistyössä pyritään kehittämään entistä parempaa palvelua opetussuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseksi.

Pilvipalveluiden käytön tavoitteena on, että oppilaat saavat kokemuksia molemmista pilvipalveluista jatko-opiskelua ja työelämää varten. Syksyn 2021 aikana on kehitetty pilvipalveluihin liitävää käyttäjätunnusasioita. Googlen-pilvipalveluun kirjautuminen muuttuu vuoden 2022 alusta. Jatkossa Googleen kirjaututaan EDU Office 365 -tunnuksilla ja salasanalla. Tämä edistää kohti yhden tunnuksen taktiikkaa. Muutoksella helpotetaan oppilaiden salasanojen muistamista. Muutoksen jälkeen molempiin pilvipalveluihin kirjaututaan samoilla tunnuksilla.

Etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen ja pilvipalveluiden käytön keskeisenä kehittämiskohteena on nostaa esille ja kehittää niitä toimintoja ja pedagogisia ratkaisuja, joilla oppilaiden ja opiskelijoiden aktiivisuutta, vuorovaikutusta ja osallistumista voidaan tukea. Aihe näkyi mm. kevään 2021 Digimessujen ohjelmassa. Sovellusten tarkasteluun ja käyttöönottoon liittyviä toimintatapoja kehitettiin toimialan ja Tietohallinnon yhteistyönä.

Muu kehittämistyö

Tavoitteena oli:

- kokeilla opettamisen, opiskelun ja koulujen johtamisen tueksi tarkoitettuja uusimpia teknologioita sekä kartoittaa ja arvioida niiden käytöstä mahdollisesti saavutettava lisäarvo palveluiden hankkimista koskevan päätöksenteon perusteeksi
- kokeilla ja kehittää uudenlaisia toimintakonsepteja yhteistyössä eri palveluntarjoajien kanssa

Innovatiivinen koulu -hankkeessa on ollut mukana Martinkallion koulu. Hankkeessa on kehitetty koulun digitalisaatiota kokonaisvaltaisesti. Kehittämistyön keskeisinä toimijoina ja innovaattoreina ovat toimineet oppilaat, opettajat, koulun johto, vanhemmat, Innokas-verkosto ja Helsingin yliopisto. Hankkeesta saadaan tutkimusperustainen toteutusmalli levitettäväksi muihin kouluihin. Hanke päättyy 31.12.2021. Hankkeen aikana on kehitetty tutor-oppilastoimintaa ja koulun digiportaikkoa ja siihen liittyen arviointia edistämään koulun eheää digioppimisen polkua. Malleja tullaan kehittämään edelleen ja levittämään Espoon kouluihin.

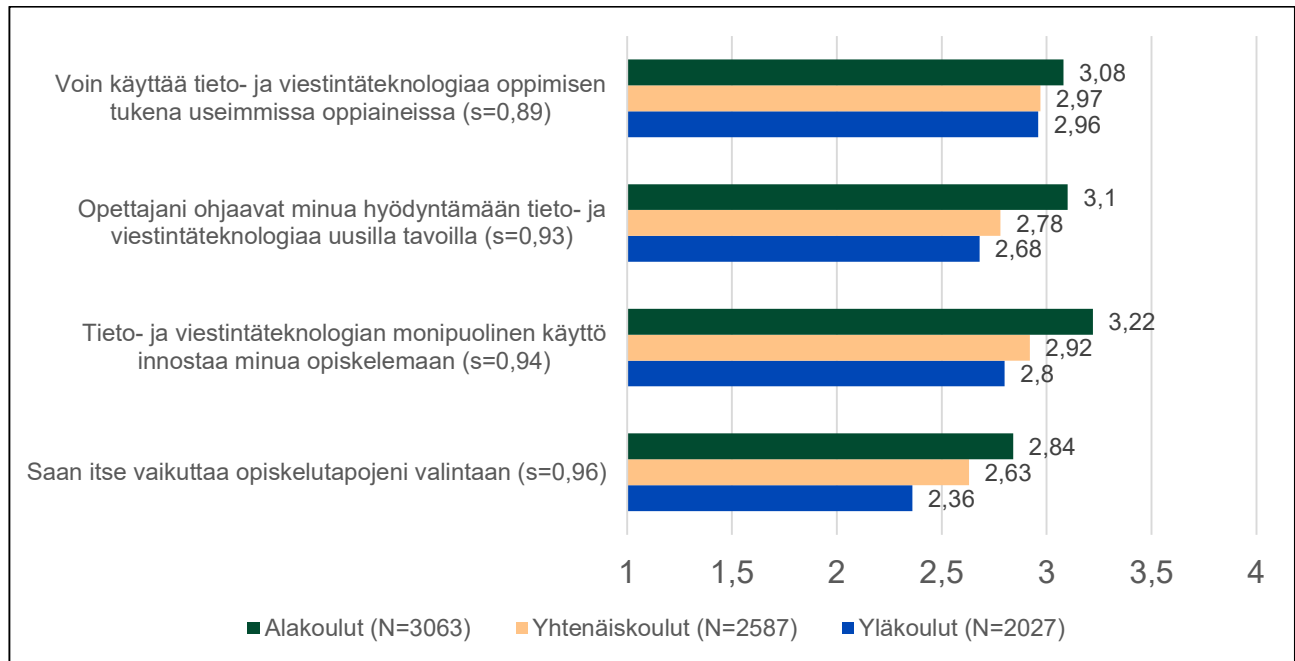
Matematiikan kaksi kehittäjäopettajaa, joiden kehittämisen kohteena on ohjelmointiosaaminen opetussuunnitelman matematiikan tavoitteiden osalta, aloittivat kehittämistyönsä syksyllä 2020. He ovat tavoitteensa mukaisesti edistäneet ohjelmointiosaamista ja kehittäneet ohjelmoinnin opetusta perusopetuksessa tv-t-pedagogisen asiantuntijan ohjauksessa. Ohjelmoinnin polkua käytännön esimerkkeineen on edistetty alkuopetuksesta yläkouluun ja kokonaisuudelle on luotu tietosivusto, joka tullaan

jakamaan kouluille hyödynnettäväksi. Ohjelmoinnin kehittäjäopettajat tekevät yhteistyötä tieto- ja viestintäteknologian kehittäjäopettajien kanssa. Kouluissa vierailua ja kouluttamista on varjostanut Covid-19-tilanne.

Itsearviointikyselyjen tuloksia

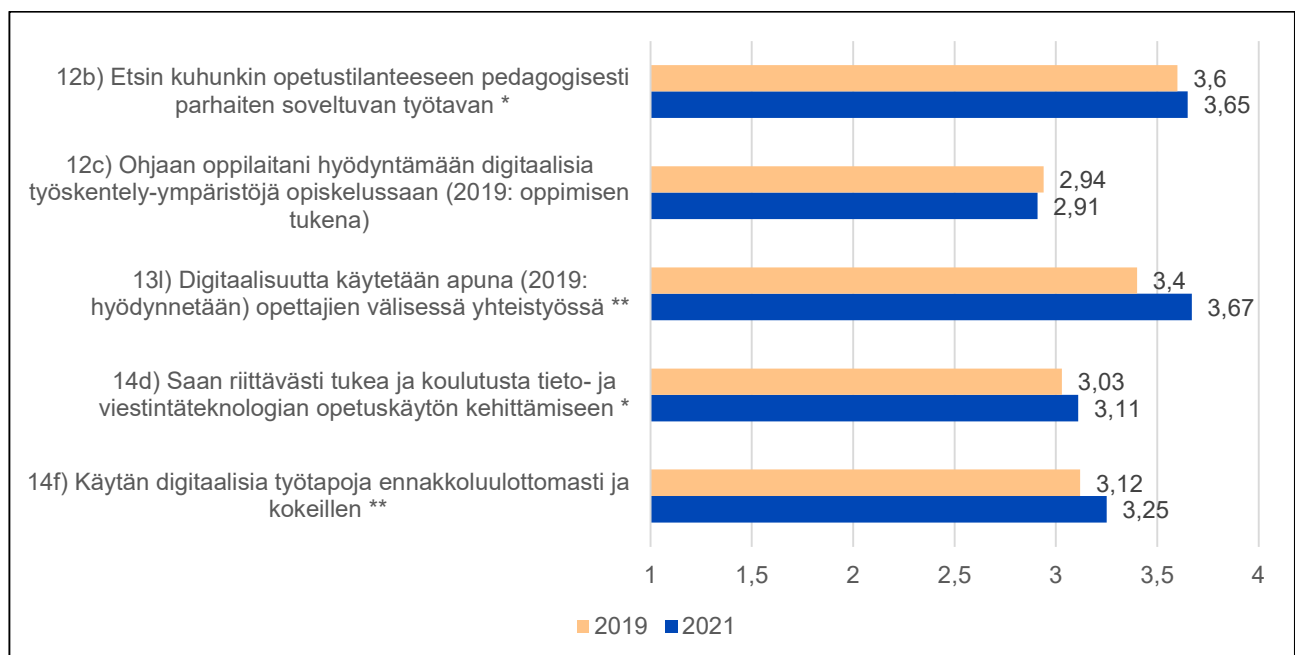
Lukuvuoden 2020–2021 oppilaskyselyn tulosten perusteella tieto- ja viestintäteknologia innostaa erityisesti alakoululaisia, ja siirryttäessä ylemmille vuosiluokille teknologian käytön innostavuus vähenee (kuva 16).

Kuva 16: TVT-väittämien tulokset ala-, yhtenäis- ja yläkouluissa

Vertailtaessa teknologian käytön innostavuutta oppimisen tuessa erityisesti tyttöjen osalta nähdään innostavuuden väheneminen koulunkäynnin edetessä. Tätä kehitystä pyritään estämään osaamisen kehittämisen keinoin sekä vahvistamalla oppilaiden mahdollisuuksia vaikuttaa käytettäviin opiskelutapoihin ja mm. teknologian käyttötapoihin.

Kuva 17: Henkilöstökyselyn keskiarvojen vertailua TVT-väittämässä 2019 ja 2021

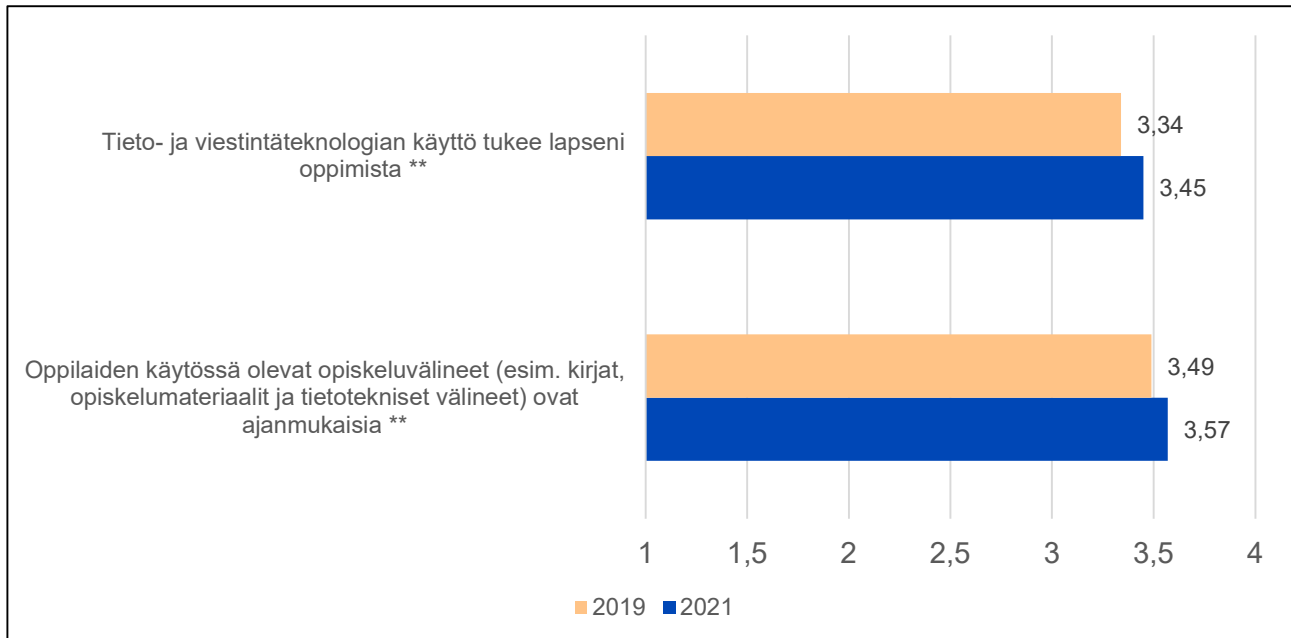

Espoolaisten opettajien osaaminen OPEKA-arviointityövälineellä arvioitaessa on kansallista keskiarvoa kehittyneempää. Henkilöstökyselyn tulosten perusteella arvioitaessa vuosien 2019 ja 2021 muutosta, voidaan huomata merkittävää osaamisen kehittymistä sekä positiivisen asenteen vahvistumista kokeilevaan teknologian käyttöön (kuva 17).

Huoltajille suunnatun kyselyn tulosten perusteella huoltajat ovat tyytyväisiä teknologian käyttöön ja käytössä oleviin opiskeluvälineisiin ml. tietoteknisiin laitteisiin. Vertailtaessa vuosien 2019 ja 2021 huoltajakyselyjen tuloksia voidaan nähdä merkittävää positiivista edistymistä huoltajien antamissa arvioinneissa (kuva 18).

Kuva 18: Huoltajakyselyn keskiarvojen vertailua TVT-väittämässä 2019 ja 2021

4.7 Perusopetuksen iltapäivätoiminta ja koululaisten hoito

Espoon kaupunki järjestää perusopetuslain mukaista iltapäivätoimintaa avustettuna, omana ja kilpailutettuna toimintana. Perusopetuksen iltapäivätoimintaa tarjotaan Espoossa ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien oppilaille, joilla on erityisen tuen päätös. Lukuvuonna 2020–2021 iltapäivätoimintaan osallistui 2697 1. vuosiluokan oppilasta, 1640 2. vuosiluokan oppilasta ja 74 ylempien vuosiluokkien erityisen tuen oppilasta.

Lisäksi sivistystoimi toteuttaa vammaispalvelu- ja kehitysvammalain perusteella aamu- ja iltapäivähoitoon sekä loma-ajan hoitoon oikeutettujen kehitysvammaisten ja autististen oppilaiden hoidon. Aamu- ja iltapäivähoitoon osallistui lukuvuonna 2020–2021 oppilaita 255. Hoitoa toteutettiin niillä kouluilla, joilla oppilaiden opetuskin järjestetään.

Iltapäivätoiminnasta perittiin lukuvuonna 2020–2021 asiakasmaksuna 140 euroa kuukaudessa kokoaikaisesta iltapäivätoiminnasta ja 80 euroa kuukaudessa osa-aikaisesta iltapäivätoiminnasta. Kokoaikaista iltapäivätoimintaa järjestettiin kello 17 asti ja osa-aikaista kello 15 saakka.

Asiakasmaksuista oli mahdollista hakea huojennusta. Iltapäivätoiminnan asiakasmaksun puolittamista tai perimättä jättämistä koskeva päätös tehdään perheeseen ja perheen hakemuksessaan ilmoittamien tulojen perusteella. Asiakasmaksuhuojennuksia myönnettiin lukuvuonna 2020–2021 yhteensä noin 681 845 euroa, 716 perheelle.

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan laadullisen arvioinnin perustana toimivat lainsäädännön, valtakunnallisten perusteiden ja sopimuksien seuranta sekä toiminnan ohjaus ja yhteiset toimintamallit. Iltapäivätoiminnan toimintayksikkökohtainen vuosittain tehtävä toimintasuunnitelma ja toimintakertomus luovat yksikkötason kehittämisen ja toteuttamisen perustan. Toimintakertomuksen tulee sisältää iltapäivätoimintayksikön vahvuudet toteutuksessa sekä todetut kehittämishaasteet ja -tarpeet. Toimintasuunnitelman tulee perustua

edellisen vuoden toimintakertomukseen ja sisältää mahdollisimman konkreettiset, toimintaa laadullisesti kehittävät toiminta- ja toteutusmallit.

Suomenkielisen opetuksen tulosityksikössä pidetään joka vuosi myös arviointi- ja kehittämiskeskustelut perusopetuksen iltapäivätoimintaa toteuttavien palveluntuottajien kanssa. Toiminnan kehittämistyölle luovat perustaa myös asiakastyytyväisyyskyselyt, jotka toteutetaan vuosittain. Lukuvuonna 2020–2021 tehtiin iltapäivätoiminnan asiakastyytyväisyyskysely Webropol-ohjelmaa hyödyntäen. Iltapäivätoiminnan asiakkaat antoivat iltapäivätoiminnalle kouluarvosanaksi 8,2 (862 vastausta). Edellisenä lukuvuonna kouluarvosanojen keskiarvo oli 8,08 (1068 vastausta).

Lukuvuoden aikana järjestettiin myös infotilaisuuksia, joihin osallistui perusopetuksen iltapäivätoiminnan palveluntuottajia ja ohjaajia.

4.8 KULPS

KULPS-kulttuuri- ja liikuntapolku on Espoon kulttuurin, liikunnan ja kirjaston palvelukokonaisuus esi- ja perusopetuksen sekä lisäopetuksen oppilaille. Se tukee opetussuunnitelman toteutumista ja edistää yhteistyötä koulujen sekä kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden välillä. KULPS:iin osallistuminen on maksutonta. KULPS tutustuttaa oppilaat kaupungin kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalveluihin koulupäivän aikana sekä tarjoaa oppimiskokemuksia luokkahuoneen ulkopuolella, museoissa, teattereissa, kirjastoissa sekä erilaisissa liikuntatiloissa.

Espoon perusopetuksen opetussuunnitelmaan (LUKU 4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat) on kirjattu tavoitteeksi, että jokainen oppilas pääsee lukuvuoden aikana vähintään kerran kulttuuri-, liikunta- ja kirjastopoluille. Tavoitteen toteutumista seurataan keräämällä kunkin polun oppilaskäyntimäärät lukuvuoden aikana ja suhteuttamalla ne lukuvuoden oppilasmäärään.

Keväällä 2020 alkanut pandemia vaikutti KULPSin käyttöön myös lukuvuoden 2020–21 aikana. Käyntejä tehtiin kuitenkin 83 605, mikä on 9741 käyntiä enemmän kuin lukuvuoden 2019–20 aikana.

Kulttuuri- ja kirjastopolkujen kohdalla toiminta suunniteltiin pandemian aikana niin, että toimintaa oli mahdollista toteuttaa ulko- tai etätoimintana sekä sisätiloissa tavallista pienempien ryhmäkokojen ansiosta. Liikuntapolku oli suljettuna kevään 2021 toukokuuta lukuun ottamatta. Kulttuuri- ja kirjastopoluilla käyntejä oli laskennallisesti keskimäärin vähintään yksi per oppilas, liikuntapolulla huomattavasti vähemmän. Espoon opetussuunnitelmaan kirjattu kuvaus tavoite ei vielä toteudu jokaisen oppilaan kohdalla, sillä koulu- ja luokkakohtaiset käyntimäärät vaihtelevat suuresti. Oppilaskohtainen tavoitteen seuraaminen tapahtuu koulutasolla. Koulun lukuvuosisuunnitelmaan sisältyy koulun oma KULPS-toiminnan suunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan koulukohtaisen lukuvuoden arvioinnin yhteydessä. Tavoitteeseen päästään, jos jokaisen koulu huolehtii siitä, että tavoite oman koulun oppilaiden osalta toteutuu.

Taulukko 14: KULPS-käynnit lukuvuonna 2020–2021 sekä vertailu edelliseen lukuvuoteen

	Syky 2020	Kevät 2021	Käyntejä yhteensä lukuvuonna 2020–21	Käyntejä lukuvuoden aikana keskimäärin per oppilas 2019–20	Käyntejä lukuvuoden aikana keskimäärin per oppilas 2020–21
Kulttuuripolku	10410	19200	29610	1,57	1
Liikuntapolku	4112	689	4801	0,32	0,16
Kirjastopolku	27282	21912	49194	1	1,67

5 Perusopetuksen tuloksia

Tässä luvussa esitellään suomenkielisessä perusopetuksessa lukuvuonna 2020–2021 tehtyjen kyselyjen, mittausten ja oppimistulosten arviointien tuloksia.

5.1 Oppimistulokset

Oppimistulosten raportointi vaihtelee vuosittain sen mukaan, mitä tuloksia kyseisenä vuonna on saatu. ALLU-testi on ainoa, suomenkielisen perusopetuksen toteuttama ja vuosittain toistuva oppimistulosten arviointi. Siten siitä saadaan seurantatietoa vuosittain. Tässä raportissa kerrotaan lisäksi tuloksia kolmesta Karvin arvioinnista: 3.-luokkalaisten oppimistulosten pitkittäisarviointi, 9.-luokkalaisten matematiikan arviointi sekä 9.-luokkalaisten englannin pitkittäisarviointi.

5.1.1 ALLU-lukutesti

Yleistä testauksesta

ALLU-lukutesti on Turun oppimiskeskuksen kehittämä ala-asteen lukutesti, joka on normitettu laajan valtakunnallisen aineiston pohjalta. ALLU-testiin osallistuvat Espoossa vuosittain perusopetuksen 2.- ja 4.-luokkalaisten, mutta keväällä 2021 testi tehtiin poikkeuksellisesti 2. ja 5. luokkien oppilaille. 4.-luokkalaisten testaaminen oli kouluille vapaaehtoista. ALLU-testiin osallistuvat kaikki ikäluokan oppilaat toiminta-alueittain opiskelevia ja valmistavan opetuksen oppilaita lukuun ottamatta. ALLU-tulokset merkitään oppilashallintojärjestelmä Primukseen, josta ne ovat hyödynnettävissä kunta- ja koulukohtaisia yhteenvetoja varten. Huoltaja puolestaan näkee lapsensa tuloksen Wilmassa.

Espoo on hyödyntänyt ALLU-testiä jo vuosien ajan oppilaan lukutaidon arvioinnissa sekä yhtenä kuntakohtaisten oppimistulosten arvioinnin keinona. Oppilastasolla ALLU-testiä voidaan käyttää eri tavoin: Sillä selvitetään oppilaan lukemisvalmiudet, lukutaidon sujuvuus ja luetun ymmärtäminen. Kuntatasolla ALLU-testien tuloksia hyödynnetään lukutaidon kehittymisen seuraamisessa, opetuksen pitkäaikaisvaikutusten seuraamisessa sekä eri ikäryhmien vertailussa.

ALLU-testissä testataan erikseen luetun ymmärtämistä ja teknistä lukutaitoa. Kummastakin saadaan tulokseksi tasoryhmä (1-8/9), jossa

- Tasoryhmät 1-3 = vaikeuksia luetun ymmärtämisessä tai vaikeuksia teknisessä lukutaidossa
- Tasoryhmät 4-6 = luetun ymmärtäminen tai tekninen lukutaito vastaa ikäryhmän keskitasoa
- Tasoryhmät 7-9 = luetun ymmärtäminen tai tekninen lukutaito on yli ikäryhmän keskitason

Kahden tasoryhmän perusteella määritellään testituloksella eli alaryhmä (1-4), jossa

- 1 = puutteita teknisessä lukutaidossa ja luetun ymmärtämisessä
- 2 = riittävä luetun ymmärtäminen, puutteita teknisessä lukutaidossa
- 3 = riittävä tekninen lukutaito, puutteita luetun ymmärtämisessä
- 4 = riittävä tekninen lukutaito sekä luetun ymmärtäminen

Yleisenä tavoitteena siis sekä luetun ymmärtämisessä että teknisessä lukutaidossa on vähintään tasoryhmä 4 (osaaminen ikäryhmän tasoista) ja testituloksena niin ikään 4 (riittävä lukutaito).

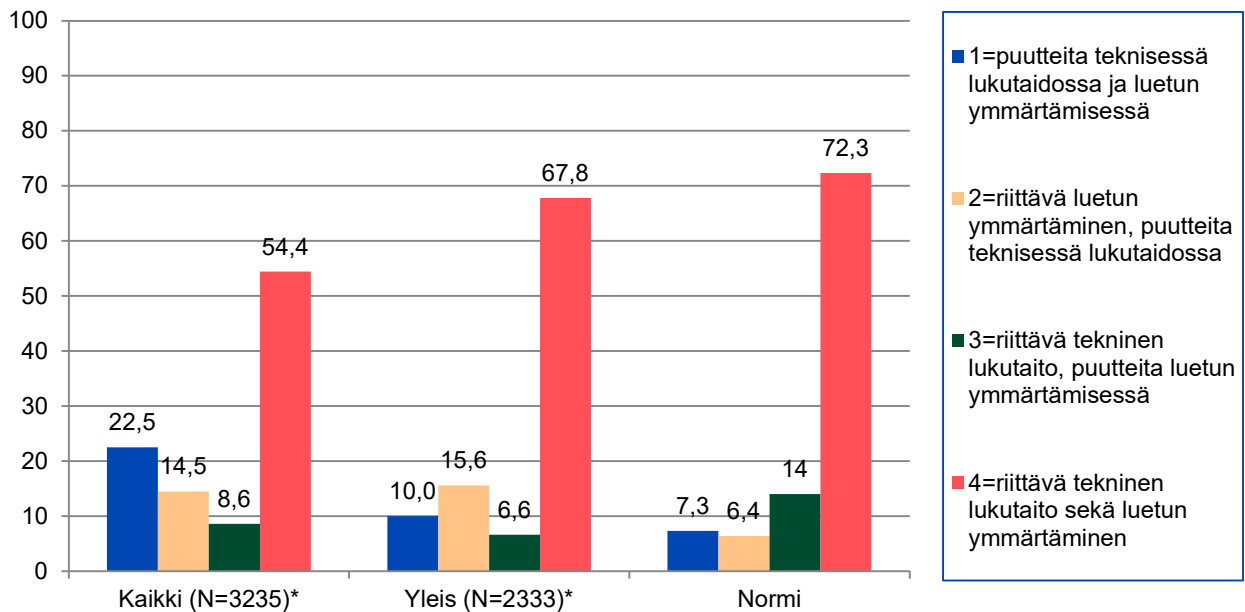
2. luokan tulokset

Kuvassa 19 on esitetty 2.-luokkalaisten ALLU-tulos keväältä 2021. Ryhmä "Kaikki" tarkoittaa kaikkia testin tehneitä 2.-luokkalaisten. Ryhmä "Yleis" tarkoittaa oppilaita, jotka eivät ole erityisen tuen piirissä eivätkä suomi toisena kielenä (S2)-opetuksessa. Normi taas on testin alkuperäinen standardoitu tulos. Kuvasta nähdään, että kaikista 2.-luokkalaista vain 54 %:lla oli ALLU-testin mukaan riittävä lukutaito. "Yleis"-ryhmän tulos oli hieman parempi, mutta ei alkuperäisen normin tasolla sekään.

2.-luokkalaisten kokonaistulos oli vuonna 2021 heikompi kuin se on ollut kertaakaan Espoon mittaushistorian aikana. Vuosien 2018–2020 aikana tulokset pysyivät lähes samalla tasolla, mutta tänä vuonna riittävän lukutaidon omaavien osuus putosi yli 6 prosenttiyksikköä kevästä 2020 ja heikkojen lukijoiden (alaryhmä 1) osuus puolestaan kasvoi noin 5 prosenttiyksikköä. Pudotus selittyi muun muassa sillä, että S2-oppilaita, joista vain 20 %:lla lukutaito oli riittävä, oli testattujen oppilaiden joukossa suurempi määrä kuin aiemmin (20,3 % vrt. 14,8 % vuonna 2019). Mutta tämän lisäksi myös "yleis"-ryhmän poikien lukutaito putosi ALLU-testin mukaan muutaman prosenttiyksikön aiempiin vuosiin verrattuna. "Yleis"-ryhmän tyttöjen lukutaito sen sijaan pysyi

suunnilleen ennallaan, mistä seurasi se, että tyttöjen ja poikien lukutaidossa oli aiemmista vuosista poiketen nähtävissä eroa jo 2. luokalla tyttöjen hyväksi.

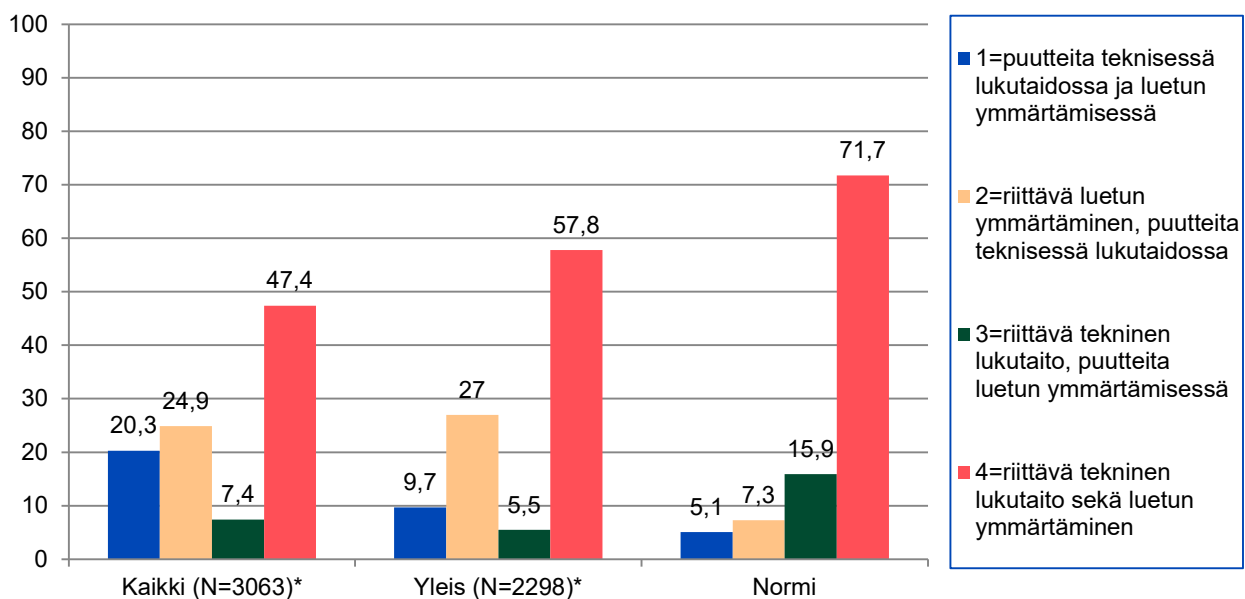
Kuva 19: 2.-luokkalaisten ALLU-tulos vuonna 2021 (%)

5. luokan tulokset

5. luokan ALLU-tulokset on esitetty kuvassa 20 samaan tapaan kuin 2. luokan tulokset edellisessä kuvassa. 5. luokan tuloksissa myös "yleis"-ryhmä jäi alkuperäisen normin prosenttiosuuksista selvästi. Tämä johtuu siitä, että oppilaiden tekninen lukutaito – lukemisen nopeus ja sujuvuus – heikkeni selvästi suhteessa normiin. Kuvan palkeissa tämä näkyy keltaisen palkin nousuna ja punaisen laskuna.

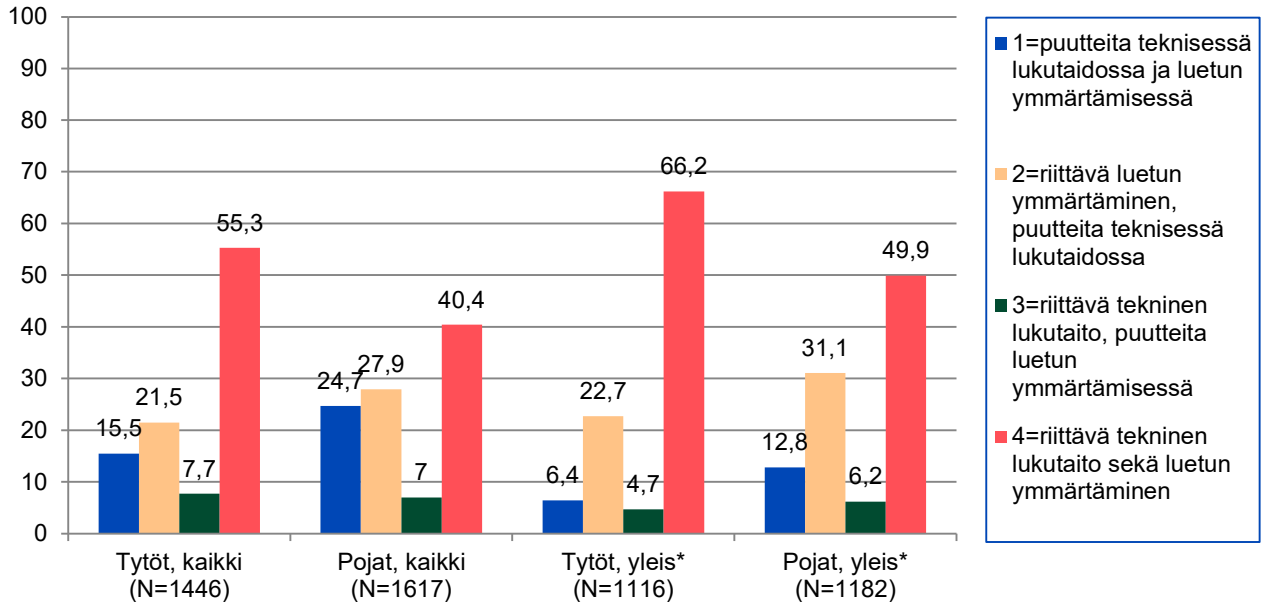
Kuva 20: 5.-luokkalaisten ALLU-tulos vuonna 2021 (%)

5. luokalla tyttöjen ja poikien väliset erot ALLU-tuloksissa olivat jo huomattavat (kuva 21). Kaikista tytöistä 55,3 % saavutti riittävän lukutaidon tason, pojista vain 40,4 %. Monella oppilaalla, etenkin pojalla, tekninen lukutaito oli vielä 2. luokalla riittävää suhteessa normiin, mutta 5. luokalla putosi juuri sen raja-arvon alapuolelle, jonka

on normituksessa määritelty olevan riittävän osaamisen raja. Se, että tekninen lukutaito jäi hieman normista, ei välttämättä ole kovin kriittistä. Tärkeintähän on, että oppilas osaa kuitenkin lukea ja ymmärtää lukemansa. Lukemisen hitaus ja työläys vaikuttaa kuitenkin todennäköisesti kielteisesti lukumotivaatioon ja muiden oppiaineiden opiskeluun jatkossakin, minkä vuoksi tyttöjen ja poikien lukutaidon eriytyminen on huolestuttavaa.

Kuva 21: 5.-luokkalaisten tyttöjen ja poikien ALLU-testitulokset 2021 ryhmissä ”kaikki” ja ”yleis” (%)

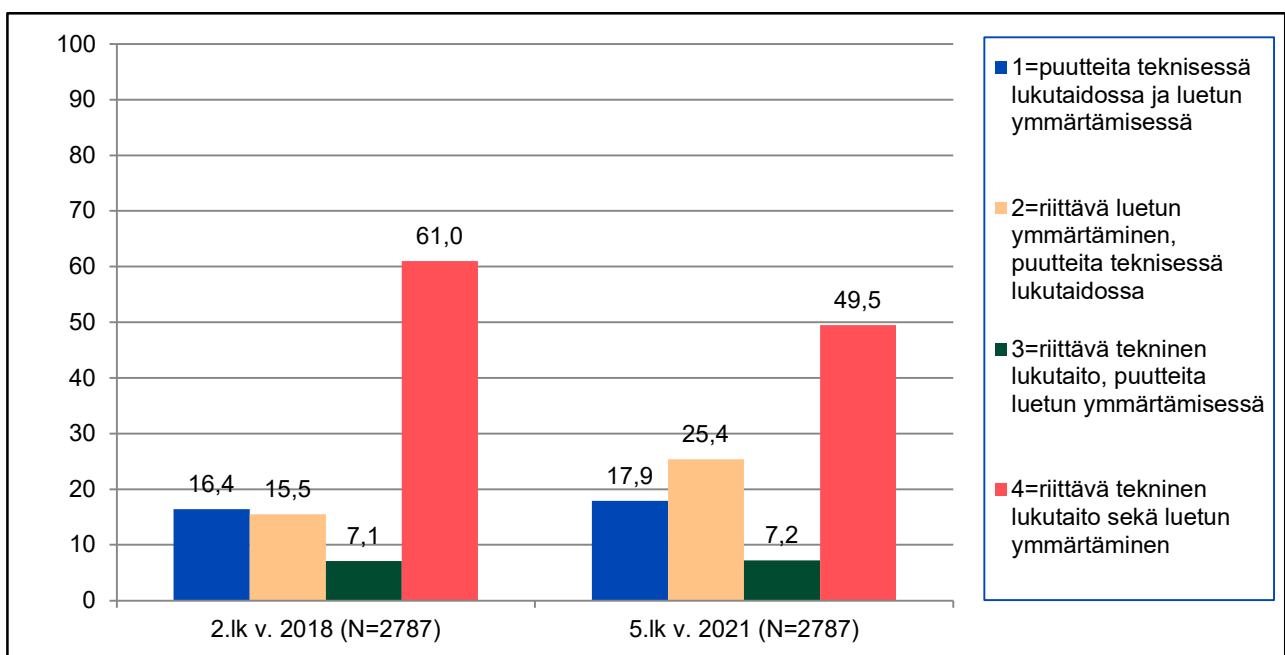

5.-luokkalaisten ei ole kuntatasoisia tuloksia aiemmilta vuosilta, mutta 4.-luokkalaisten tuloksissa on huomionarvoista ollut se, että niiden oppilaiden osuus, joilla tekninen lukutaito on normin mukaan riittävää, on vuosi vuodelta pienentynyt. Tämä trendi on ollut nähtävissä Espoossa vuosittain kerätyistä laajoista aineistoista.

Muutos saman oppilasjoukon ALLU-tuloksissa 2. ja 5. sekä 4. ja 5. luokan välillä

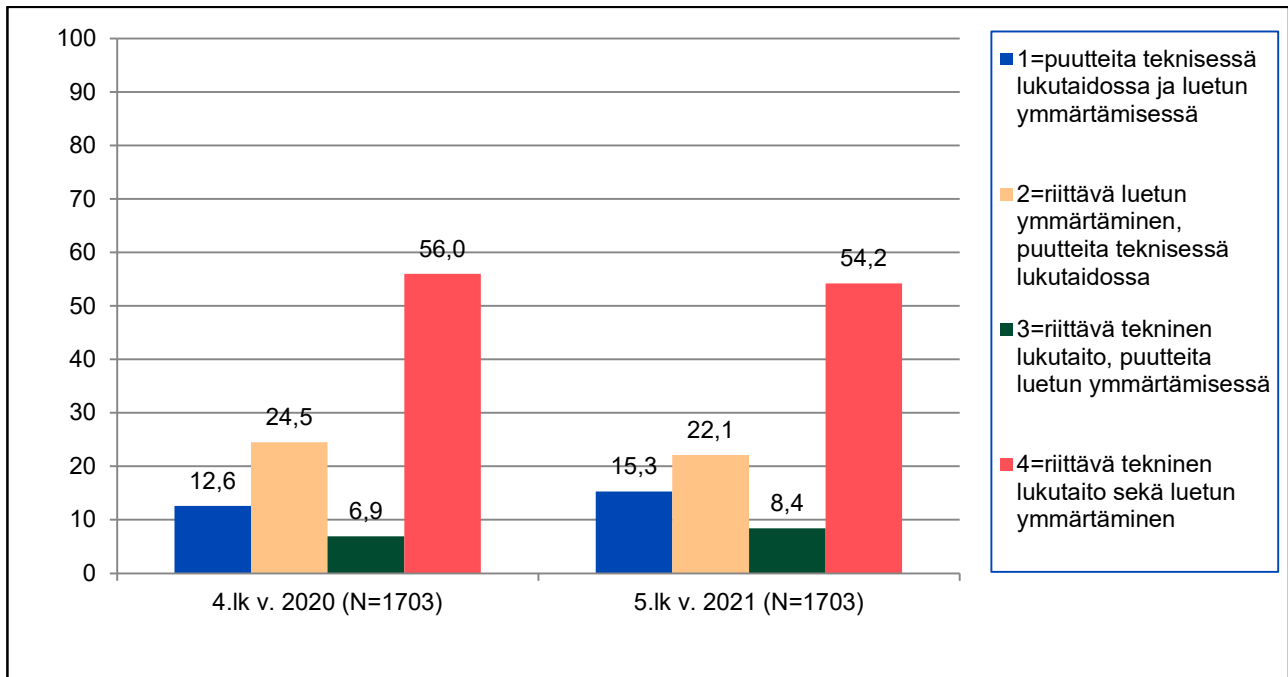
Kuvissa 22 ja 23 on esitetty muutos saman oppilasjoukon lukutaidossa 2. ja 5. sekä 4. ja 5. luokan välillä.

Kuva 22: Muutos saman oppilasjoukon lukutaidossa 2. ja 5. luokan välillä (%)

Kuva 23: Muutos saman oppilasjoukon lukutaidossa 4. ja 5. luokan välillä (%)

Näillä tarkasteluilla nähdään, miten lukutaito samoilla oppilailla muuttui suhteessa normiin. Kyse on siis pitkälti opetuksen aikaansaamasta vaikutuksesta. Koska kullakin luokka-asteella on omat testinsä ja normitus on tehty kyseisen ikäluokan tason perusteella, voisi perusoletuksena pitää sitä, että lukutaito kehittyy tasaisesti ja testitulos pysyy luokka-asteelta toiseen samana. Kuvasta 22 kuitenkin nähdään, että riittävien lukijoiden (alaryhmä 4) osuus putosi 2. ja 5. luokan välillä selvästi pääosin sen vuoksi, että niiden osuus, joilla on puutteita teknisessä lukutaidossa, kasvoi (alaryhmä 2). Erityisesti tämä näkyi pojilla, joilla riittävästi lukevien osuus putosi kolmessa vuodessa 18 prosenttiyksikköä. Tyttöillä vain neljä.

Koska 5.-luokkalaiset testattiin kaupunkitasoisesti ensimmäistä kertaa, antoivat molemmat edellä esitetyt vertailut uutta tietoa. Lukutaidon muutos 2. ja 5. luokan välillä oli kuitenkin pitkälti samanlainen kuin aiemmin 2. ja 4. luokan välillä tehty vertailu. Kuvasta 23 sen sijaan nähdään, mitä oppilaiden lukutaidolle tapahtui 4. luokan jälkeen, yhden lukuvuoden aikana. Muutos oli varsin pientä, mistä voidaan päätellä, että lukutaito on 4. luokkaan mennessä varsin vakiintunut. Huomattavaa kuitenkin on, että heikoimpien lukijoiden (alaryhmä 1) määrä jonkin verran kasvoi. Kyseinen lukuvuosi elettiin keskellä pandemian aiheuttamia poikkeusoloja, mutta tämän tuloksen perusteella ei silti voida varmasti tietää, johtuuko heikoimpien lukijoiden määrän kasvu nimenomaan pandemiasta vai olisiko muutos ollut samanlainen ilman sitäkin.

Syksyn 2021 aikana laadittiin kuntatulosten lisäksi myös koulukohtaiset ALLU-raportit kaikkiin kouluihin, joissa ALLU-testit tehtiin. Näissä raporteissa verrataan koulun 2. ja 5. luokan (ja 4., jos se oli tehty) ALLU-tuloksia kuntakohtaisiin tuloksiin. Lisäksi niissä esitetään saman oppilasjoukon tulosten muuttuminen. Vuoden 2021 tuloksissa 40 %:ssa kouluista samojen oppilaiden kokonaistulos pysyi samana tai parani 2. ja 5. luokan välillä. 22 %:ssa kouluista luetun ymmärtäminen parani, ja 31 %:ssa tekninen lukutaito parani. Muutos samojen oppilaiden tuloksessa voi olla pitkälti seurausta niistä opetukseen liittyvistä ratkaisuista, joita kouluissa on tehty. Koulujen välillä oli kaiken kaikkiaan suuria eroja sekä lukutaidossa että sen kehittämisessä samoilla oppilailla. Koulukohtaiset tulokset on käsitelty perusopetuksen aluepäälliköiden kanssa ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytty.

ALLU-lukutestin tulokset osoittivat jälleen kerran, että lukutaidon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi on jatkuvasti tehtävä aktiivista työtä. Toisaalta ei ole syytä olettaa, että oppilaiden lukutaito olisi Espoossa sen heikompaa kuin muuallakaan Suomessa. Kyse on laajemmasta kansallisesta ilmiöstä.

5.1.2 Karvin 3. luokan pitkittäisarviointi

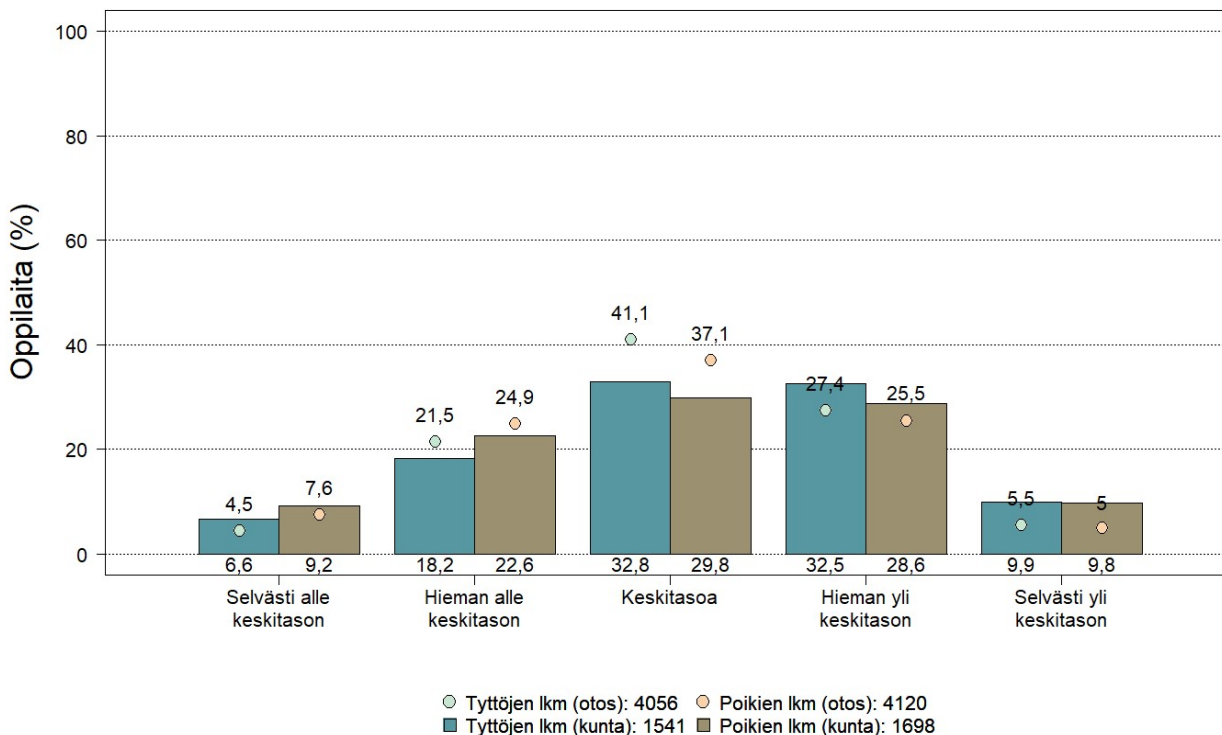
Karvi järjesti oppimistulosten arvioinnin 3.-luokkalaisille syyskuussa 2020. Arviointi on osa pitkittäisarviointia, joka käynnistyi samoilla oppilailla jo syksyllä 2018 ensimmäisen luokan alkumittauksena. Arviointi jatkuu edelleen samoilla oppilailla 6. luokan keväällä 2024 ja 9. luokalla 2027.

Arviointi tehtiin sähköisesti, ja siinä käytetyt tehtävät laadittiin OPS:n perusteissa kuvattujen oppimiskokonaisuuksien ja sisältöalueiden mukaisesti kartoittamaan osaamisen tasoa matematiikassa sekä äidinkielessä ja kirjallisuudessa. Tehtäviä oli kaiken kaikkiaan 134 kappaletta.

Espoosta arviointiin osallistui 58 koulua ja 3261 oppilasta. 10 koulua kuului kansalliseen otokseen ja muihin Espoo hankki arvioinnin maksullisena arviointipalveluna. Osallistuneista oppilaista 654 opiskelee S2-oppimäärää, 411 saa tehostettua tukea ja 265 erityistä tukea. 3261 osallistuneesta oppilaasta 2785 osallistui myös 1. luokan alkumittaukseen.

Kuvassa 24 on esitetty arvioinnin kokonaistulos sukupuolen mukaan. Oppilaiden tulokset on jaettu osaamisen mukaan viiteen luokkaan, jotka on sijoitettu vaak akselille. Pylväiden korkeus osoittaa, kuinka monta prosenttia tytöistä (sininen) ja pojista (ruskea) sijoittuu kuhunkin luokkaan. Vihreät ja oranssit pallot kuvaavat vastaavia prosenttiosuuksia otosaineistossa.

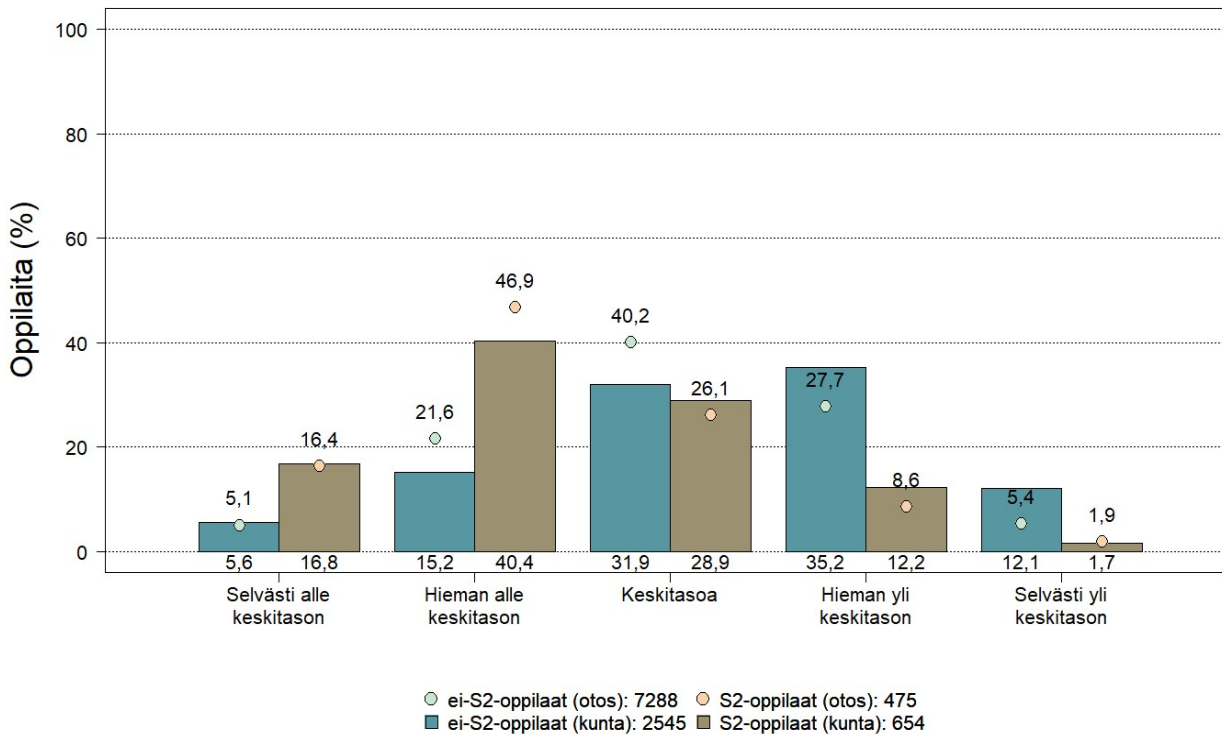
Kuva 24: Karvin 3. luokan pitkittäisarviointi: kokonaistulos sukupuolen mukaan

Espoon kokonaistuloksen keskiarvo oli 512 pistettä (otoksessa 500 pistettä). Tyttöjen kokonaistulos oli 521 (otos: 507) ja poikien 505 (otos: 493) pistettä. Espoon kokonaistulos on siis hieman vertailuaineistoa, eli otosta, parempi ja tyttöjen tulos oli Espoossa hieman parempi kuin poikien, mutta erot eivät ole merkittäviä. Matematiikassa tyttöjen ja poikien välillä ei ollut eroa lainkaan, mutta äidinkielessä sitä oli 24 pistettä tyttöjen hyväksi (522/498).

Kuvassa 25 on esitetty arvioinnin kokonaistulos S2-oppimäärän mukaan. Espoossa arviointiin osallistui peräti 654 S2-oppilasta, mikä oli huomattavasti enemmän kuin koko otoksessa. S2-oppilaiden suoritusjakauma on vasemmalle vino, eli alle keskitason suorituksia oli huomattavan paljon. Espoon ei-S2-oppilaiden kokonaiskeskiarvo oli 533 (otos: 505) ja S2-oppilaiden kokonaiskeskiarvo 437 (otos: 428). Ei-S2-oppilaat menestyivät arvioinnissa siis kansallista otosta paremmin, ja se, että Espoon kaikkien oppilaiden kokonaistulos on vain hieman otoksen yläpuolella, johtuu pitkälti suuresta S2-oppilaiden määrästä. Toisaalta Espoon S2-oppilaat pärjäsivät arvioinnissa kuitenkin hyvin otoksen S2-oppilaisiin verrattuna. Espoon S2-oppilaiden ja ei-S2-oppilaiden välinen ero oli matematiikassa 88 pistettä ja äidinkielessä 102 pistettä. Suuremmat haasteet ovat siis äidinkielessä.

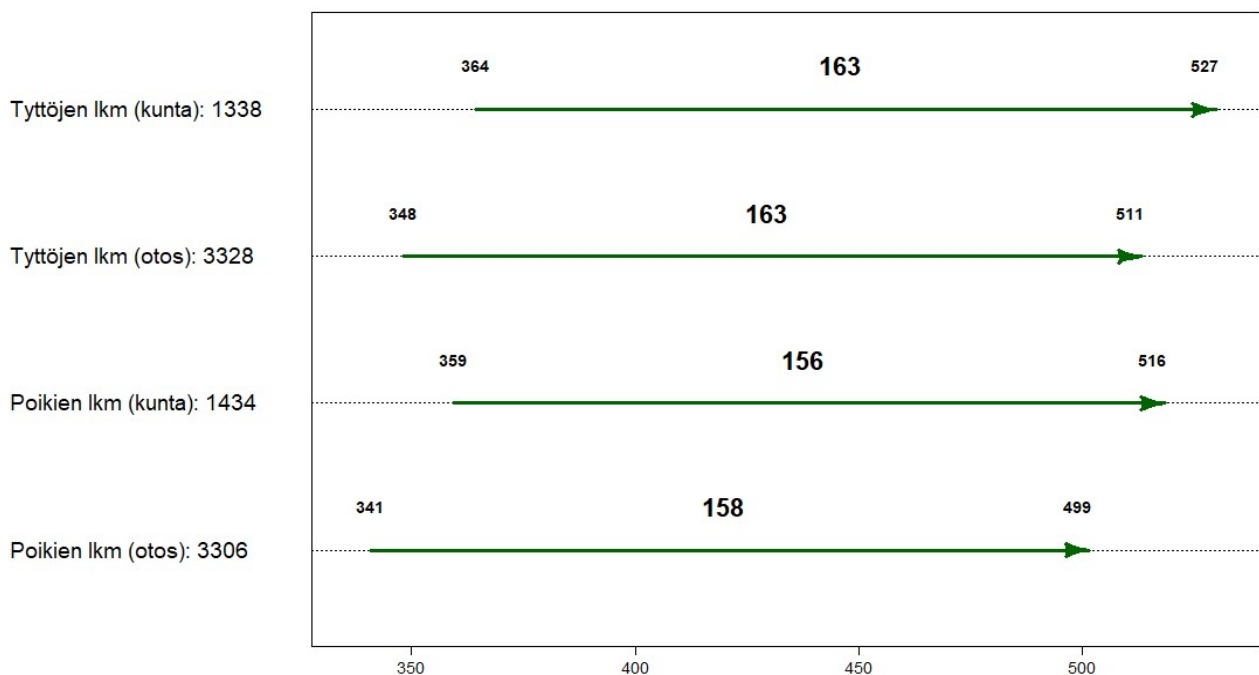
Kuva 25: Karvin 3. luokan pitkittäisarviointi: kokonaistulos S2-oppimäärän mukaan

Kun arvioinnin kokonaistulosta katsotaan kolmiportaisen tuen näkökulmasta, niin Espoon yleisen tuen oppilaat menestyivät arvioinnissa hieman paremmin kuin otoksen yleisen tuen oppilaat (ka 539/518). Espoon tehostetun tuen oppilaiden kokonaistulosten keskiarvo oli 443 ja erityisen tuen oppilaiden keskiarvo 377. Näistä tehostetun tuen oppilaat menestyivät arvioinnissa samantasoisesti kuin otoksen tehostetun tuen oppilaat. Erityisen tuen oppilaiden keskiarvo oli hieman heikompi kuin vastaavan otosryhmän.

Pitkittäisarvioinnin tärkeintä antia on mahdollisuus verrata tuloksia aiempaan mittaukseen ja nähdä, minkälaista muutosta niissä on tapahtunut. Kuvassa 26 esitetään Espoon ja otoksen tyttöjen ja poikien kokonaistuloksen muutos.

Kuva 26: Kokonaiskehitys 1. luokan alusta sukupuolen mukaan

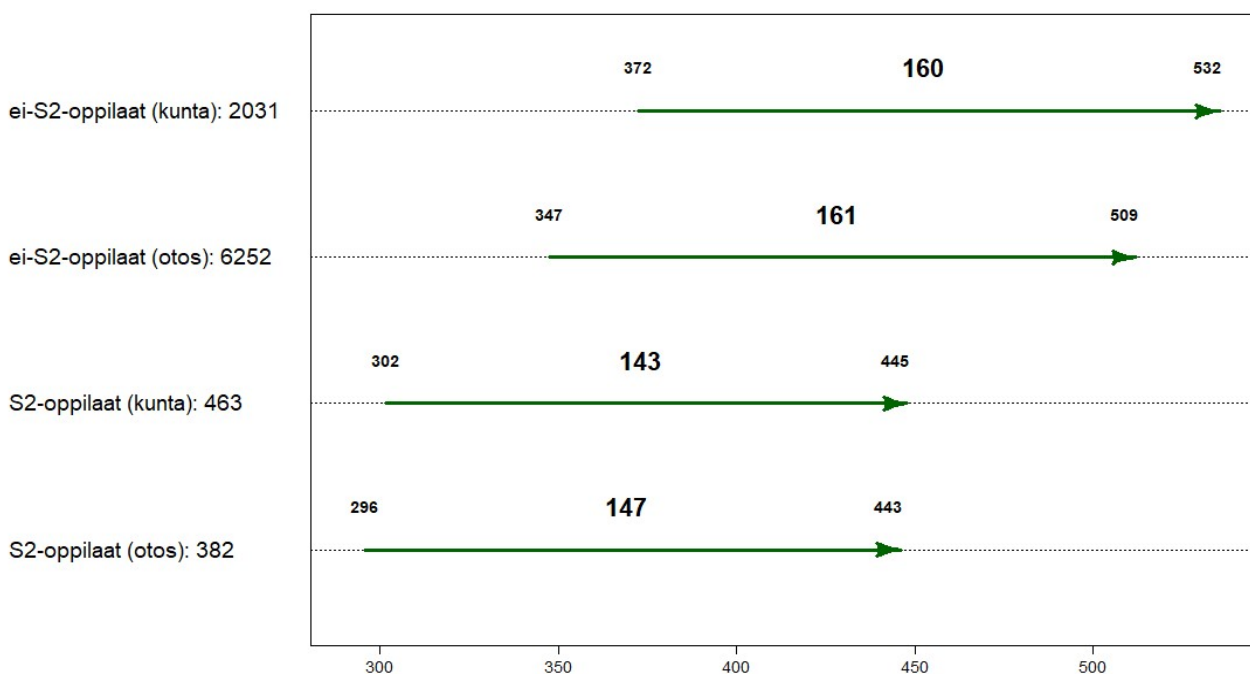

Oppilaiden 1. luokan tulos on suhteutettu 3. luokan osaamistason mukaan. Nuolen alkupää on pistemäärässä, joka oli Espoon/otoksen keskimääräinen pistemäärä 1. luokan alussa (suhteutettuna 3. luokan osaamistason). Nuolen pituus kuvaa muutoksen suuruutta. Kehityksen tarkastelussa on huomioitu vain ne oppilaat, jotka osallistuivat arviointiin myös 1. luokalla.

Kuvasta 26 nähdään, että Espoon tytöt ja pojat lähtivät 1. luokalla suunnilleen samasta pisteestä liikkeelle, mutta tytöt etenivät 3. luokkaan mennessä hieman pidemmälle. Sama tilanne oli otoksessa. Sekä matematiikassa että äidinkielessä erikseen tarkasteltuna tyttöjen ja poikien kehityksen ero tuli vielä selvemmin esille. Matematiikassa tytöt kehittivät keskimäärin 13 ja äidinkielessä 14 pistettä enemmän kuin pojat. Koska poikien ”etumatka” matematiikassa tyttöihin nähden oli juuri tuo 13 pistettä 1. luokan alussa, tarkoittaa se, että 3. luokan arvioinnissa he ovat samalla tasolla. Äidinkielessä tytöillä oli hienoinen etumatka jo 1. luokalla, ja 3. luokkaan mennessä ero kasvoi hieman suuremmaksi.

S2-oppilaiden kokonaiskehitys on esitetty kuvassa 27. Osaamisero oli suuri jo 1. luokan alussa, ja 3. luokkaan mennessä se kasvoi entistä suuremmaksi. Osaamiseroa ei siis keskimäärin onnistuttu kaventamaan alkuopetuksen aikana. Matematiikkaa ja äidinkieltä erikseen tarkastellessa nähtiin, että osaamisero kasvoi nimenomaan äidinkielessä: 1. luokan alussa S2- ja ei-S2-oppilaiden piste-ero oli 72 pistettä ja 3. luokalla 95 pistettä. Matematiikassa osaamisero ei sen sijaan kasvanut, vaan siinä S2-oppilaat etenivät samaan tahtiin kuin ei-S2-oppilaat. Toki ero siinäkin oli silti 3. luokalla edelleen suuri: 74 pistettä.

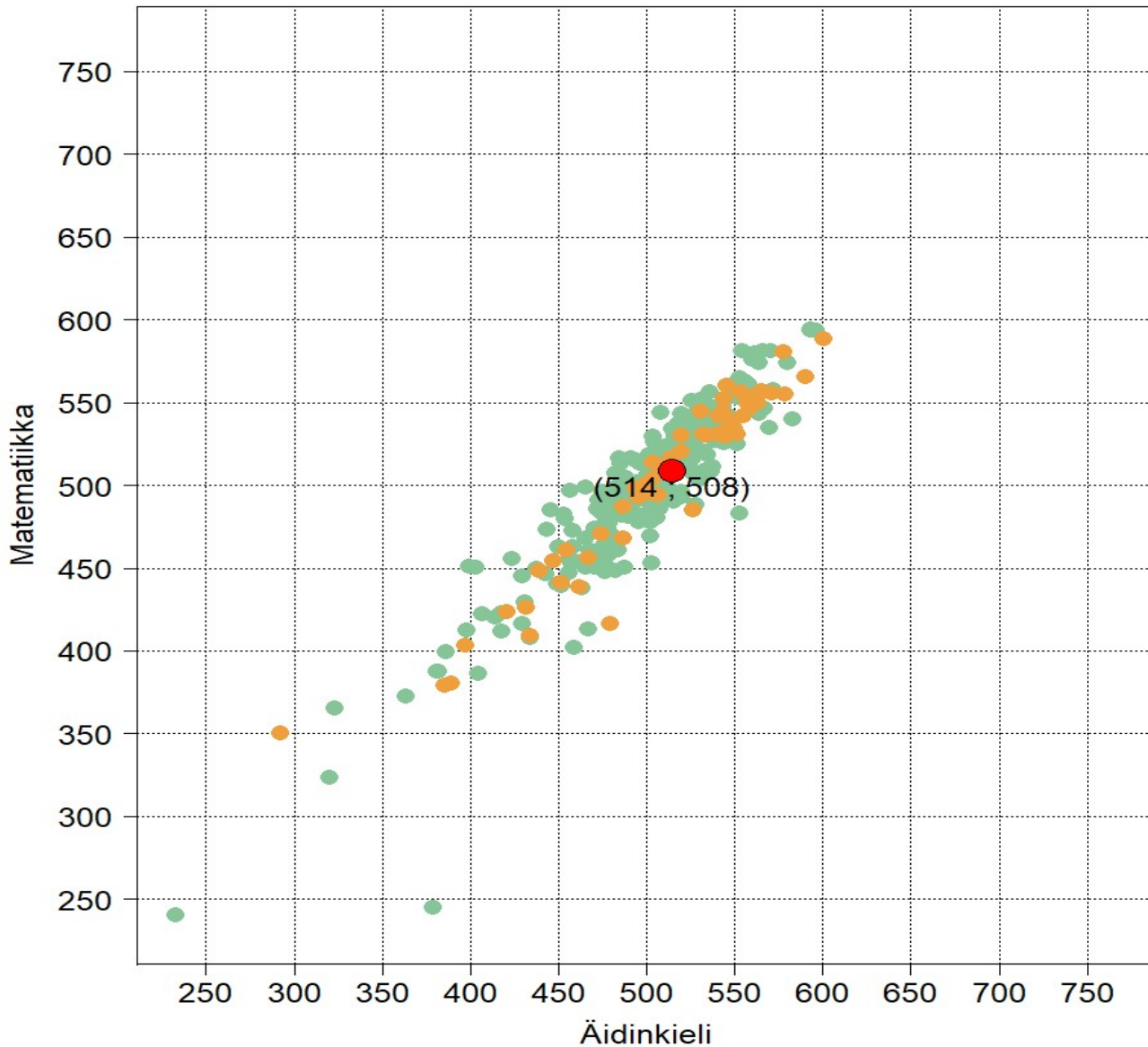
Kuva 27: Kokonaiskehitys 1. luokan alusta S2-oppimäärän mukaan

Kuvasta 28 nähdään Espoon koulujen kokonaistulokset verrattuna muihin kouluihin Espoossa sekä otoksessa. Punainen ympyrä kuvaa Espoon keskimääräistä tulosta. Oranssit ympyrät kuvaavat Espoon kouluja ja vihreät ympyrät arvioinnin otoskouluja. Sekä matematiikan että äidinkielen kansallinen pistekeskiarvo on 500 pistettä. Kuvasta nähdään, että matematiikan ja äidinkielen tulokset korreloivat vahvasti.

Espoon koulujen keskimääräiset erot 3. luokan oppimistuloksissa olivat varsin suuret. Tarkempi analyysi osoitti, että vaikka suuri S2-oppilaiden ja erityisen tuen oppilaiden määrä selitti osan koulukohtaisista eroista, oli koulujen välinen tulosjakauma edelleen suuri ilman heitäkin. Myös S2-oppilaiden tuloksissa oli nähtävissä koulukohtaisia eroja. Näiden lisäksi suurta vaihtelua oli siinäkin, miten samojen oppilaiden oppimistulokset olivat kehittyneet eri kouluissa 1. ja 3. luokan välillä. Tuloksista on käyty laajasti keskustelua perusopetuksen johdossa, rehtoreille suunnatussa webinaarissa sekä muutamien koulujen kanssa.

Kuva 28: Karvin 3. luokan arvioinnin kokonaistulos verrattuna muihin kouluihin

Espoon 3. luokan oppimistulokset herättivät muun muassa seuraavia kysymyksiä:

- Mistä johtuu, että koulujen väliset erot ovat suuremmat 3. luokalla kuin 1. luokan alussa?
- Mistä johtuu, että tytöillä osaaminen kehittyi alkuopetuksen aikana enemmän kuin pojilla?
- Miten S2-oppilaiden opetusta tulisi alkuopetuksessa kehittää, erityisesti äidinkielessä ja kirjallisuudessa, jotta osaamisero S1-oppilaisiin verrattuna kapenisi eikä kasvaisi?
- Kuinka luotettavia koulukohtaiset tulokset ovat? Selittyykö osa tuloksista muilla "ylimääräisillä" tekijöillä?

Keskustelua näistä jatketaan. 3. luokan tulokset antoivat joka tapauksessa tärkeää tietoa opetuksen kehittämisen tueksi, ja antavat edelleen, kun arviointi jatkuu 6. luokalla keväällä 2024.

5.1.3 Karvin 9. luokan matematiikan arviointi

Karvi toteutti 9. luokan matematiikan oppimistulosten arvioinnin keväällä 2021. Arvioinnin tarkoituksena oli tuottaa kansallista tietoa matematiikan osaamisesta perusopetuksen päättövaiheessa. Arvioinnin tehtävät laadittiin opetussuunnitelman perusteisiin (2014) pohjaten ja ne kattoivat kaikki opetussuunnitelman matematiikan sisältöalueet. Tehtävät olivat erityyppisiä monivalinta- ja tuottamistehtäviä. Arviointi toteutettiin ensimmäistä kertaa kokonaan sähköisesti.

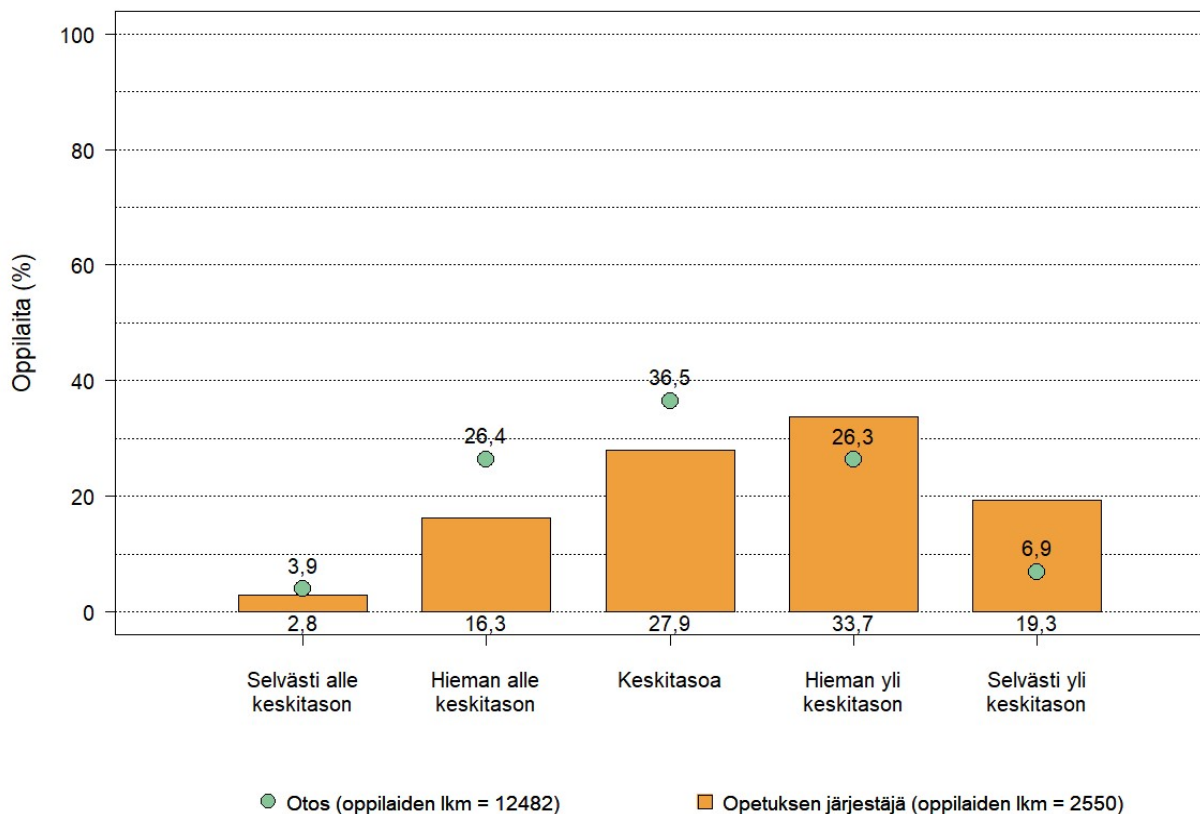
Espoon suomenkielisestä perusopetuksesta arviointiin osallistui 28 koulua ja 2550 oppilasta. Oppilaiden joukossa oli hyvä edustus myös S2-oppilaista sekä tehostetun ja erityisen tuen oppilaista. Arvioinnin aikana Espoon yläkouluissa oli pandemiatilanteen vuoksi käytössä sellainen opetusjärjestely, että koulun päätöksen mukaan yksi yläkoulun vuosiluokka oli kerrallaan lähiopetuksessa ja muut etäopetuksessa. Tämän järjestelyn vuoksi 17 koulua (63 % oppilaista) teki arvioinnin etäopetuksessa. Kansallisessa otoksessa etäopetuksessa tehneitä oli vain 6 %.

Espoossa tehtiin arvioinnin jälkeen matematiikan opettajille kysely, jonka tuloksista kävi ilmi kunkin koulun etä- ja lähiopetusjärjestelyt sekä se, että joissakin kouluissa oli ilmennyt lunttausta tai muuta väärinkäytöstä etäopetuksessa tehdyn arvioinnin aikana. Myös teknisiä ongelmia esiintyi jonkin verran. Karvin kanssa käytiin näistä keskustelua, ja aineistosta on poistettu sellaiset suoritukset, jotka teknisistä tai muista syistä olivat jääneet kesken jo alkuvaiheessa, ja jotka koulut ilmoittivat Karville. Lisäksi Karvin tietoon tulleet tapaukset vilpillisistä suorituksista poistettiin.

Kuvassa 29 on esitetty arvioinnin kokonaistulos Espoossa ja kansallisessa otoksessa. Oppilaiden tulokset on jaettu osaamisen mukaan viiteen luokkaan, jotka on sijoitettu vaakakselille. Pylväiden korkeus osoittaa, kuinka monta prosenttia oppilaista sijoittuu kuhunkin luokkaan. Oranssit pylväät kuvaavat Espolaisten osaamista ja vihreät pallot otoksen vastaavaa tulosta. Kuvasta nähdään, että Espoon 9.-luokkalaiset pärjäsivät arvioinnissa hyvin. Arviointitulosten pisteet on skaalattu siten, että otoksen keskiarvo on 500 pistettä. Espoon keskiarvo oli 550 pistettä, joka on tilastollisesti erittäin merkittävästi parempi kuin otoksen.

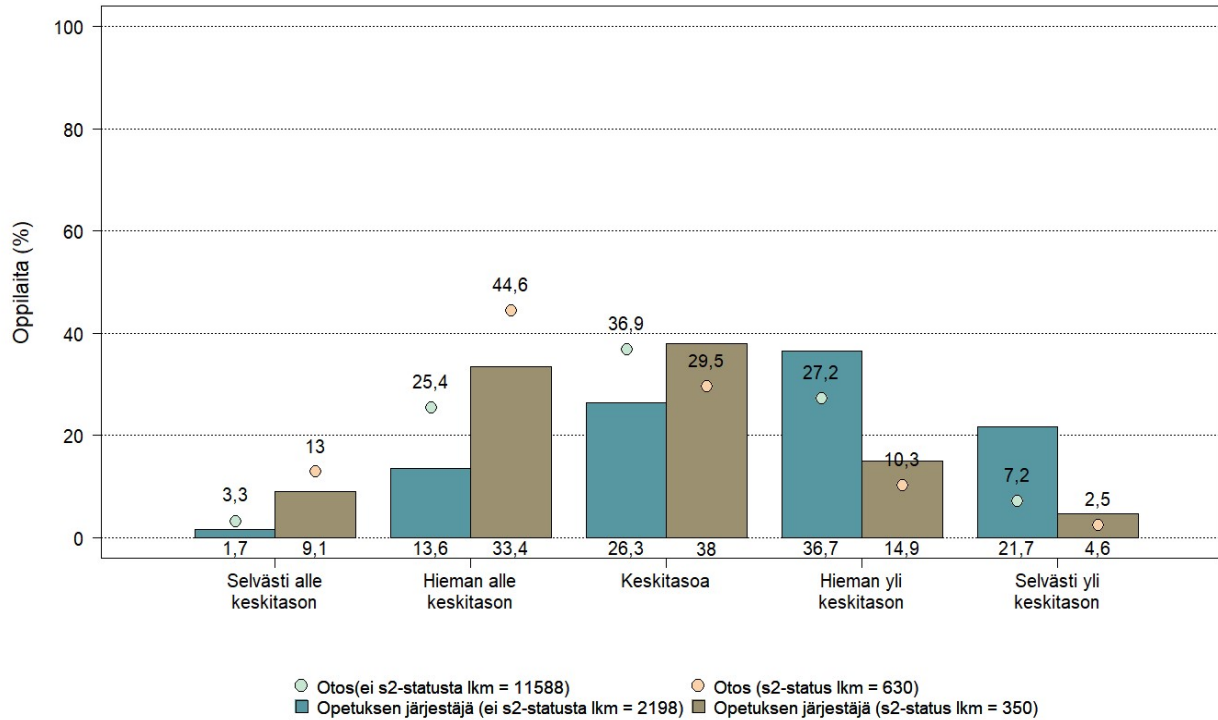
Kansallisella tasolla arviointi on herättänyt keskustelua matematiikan osaamisen heikkenemisestä Suomessa. Matematiikan arviointi tehtiin edellisen kerran vuonna 2015, ja kansallinen keskiarvo oli nyt noin 80 pistettä heikompi kuin silloin.

Kuva 29: 9. luokan matematiikan arvioinnin kokonaistulos

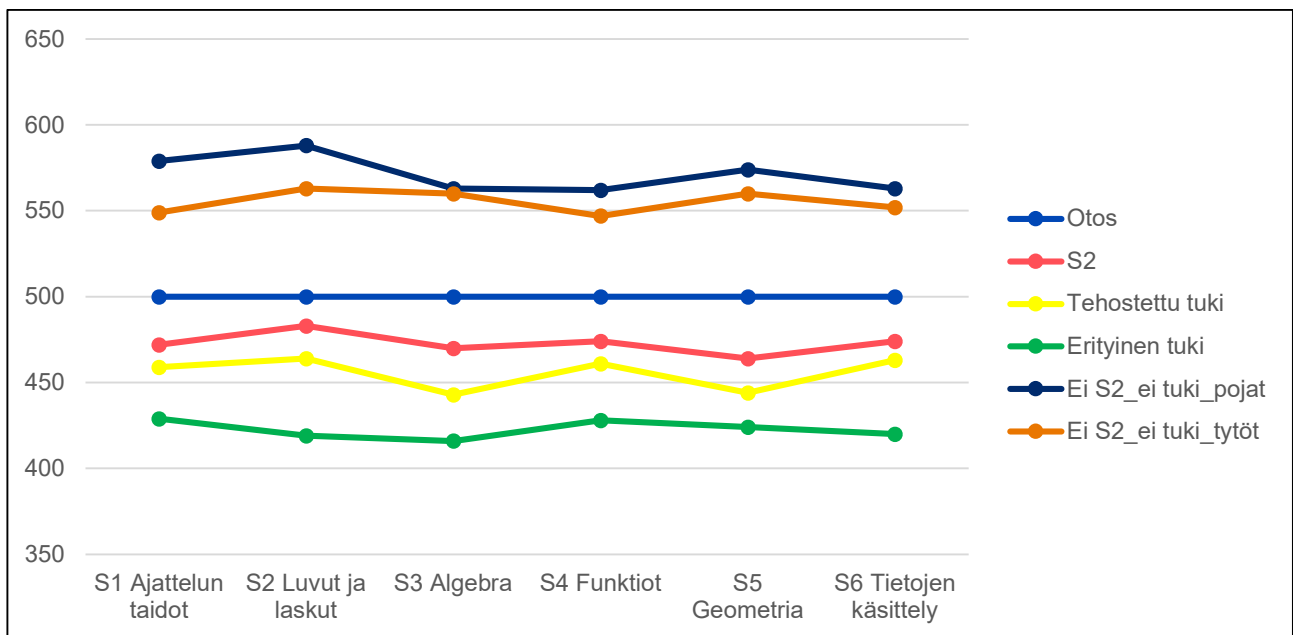
Kuvassa 30 on esitetty arvioinnin kokonaistulos S2-oppilailla ja ei S2-oppilailla. Ruskeat palkit kuvaavat Espoon S2-oppilaiden osaamista ja vihreät palkit Espoon ei S2-oppilaiden osaamista. Otoksen tulokset näkyvät palloina. Espoon S2-oppilaiden keskiarvo matematiikan arvioinnissa oli 466 ja ei S2-oppilailla 563. Molemmat ryhmät menestyivät arvioinnissa tilastollisesti erittäin merkittävästi paremmin kuin verrokkiryhmät otoksessa. Myös S2-oppilaiden matematiikan osaaminen oli siis otoksen S2-oppilaisiin verrattuna hyvää. Toisaalta on huomionarvoista, että S2- ja ei S2-oppilaiden osaamisero oli kuitenkin noin 100 pistettä, mikä tarkoittaa yli kahden lukuvuoden matematiikan opintoja.

Kuva 30: 9. luokan matematiikan arvioinnin kokonaistulos S2-oppimäärän mukaan

Kuvassa 31 on esitetty arvioinnin eri sisältöalueiden keskiarvot eri ryhmissä. Kuvasta nähdään, että ryhmien tuloksissa oli melko suuria eroja, ja toisaalta tulokset jonkin verran vaihtelivat eri sisältöalueilla. Espoon tyttöjen ja poikien välillä oli myös eroa, joka vielä korostui kuvassa esitetyissä tyttöjen ja poikien joukossa, jossa ei ole huomioitu S2-oppilaiden eikä erityisen tuen oppilaiden tuloksia. Tässä joukossa poikien keskiarvo arvioinnissa oli 589 pistettä ja tyttöjen 566 pistettä. Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Tyttöjen ja poikien ero oli suurimmillaan ajattelun taidoissa (S1) ja luvuissa ja laskutoimituksissa (S2). Sen sijaan esimerkiksi algebrassa (S3) eroa ei ollut.

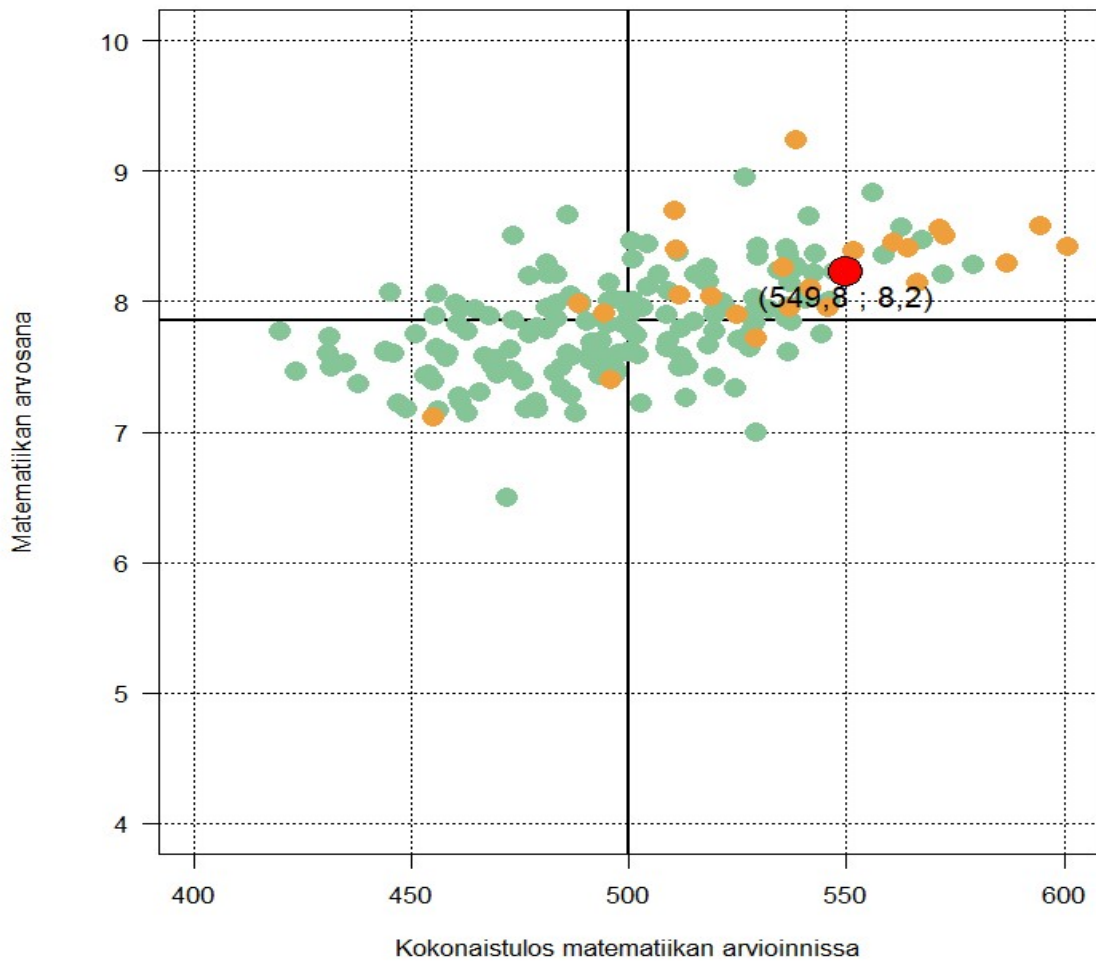
Kuva 31: 9. luokan matematiikan arvioinnin tulokset sisältöalueittain eri ryhmillä

Tuloksissa verrattiin myös arvioinnissa osoitettua osaamista matematiikan päättöarvosanoihin. Nämä on esitetty kuvassa 32. Espoon arviointiin osallistuneiden koulujen tulokset näkyvät kuvassa oransseina ympyröinä. Punainen ympyrä kuvaa Espoon koulujen keskimääräistä tulosta. Vihreät ympyrät kuvaavat

otoskouluja. Musta pystyviiva kuvaa otoksen oppilaiden arvioinnissa osoittaman osaamisen keskiarvoa ja musta vaakaviiva oppilaiden matematiikan arvosanojen keskiarvoa.

Kuva 32: Matematiikan päättöarvosanat suhteessa arvioinnissa osoitettuun osaamiseen

Essoossa kaikkien oppilaiden matematiikan päättöarvosanojen keskiarvo oli 8,22, joka oli merkitsevästi korkeampi kuin otoksessa (7,86). Toisaalta myös osoitettu osaaminen oli Essoossa merkitsevästi parempaa, eli arvosanat ja osaaminen näyttivät kokonaisuutena olevan linjassa keskenään.

Arvosanojen ja osaamisen suhteessa oli kuitenkin ryhmäkohtaisia eroja. S2-oppilaiden päättöarvosanojen keskiarvo oli 7,41, joka on hiukan, mutta ei tilastollisesti merkitsevästi parempi kuin otoksessa (7,23). Arvosanojen eron olisi voinut olettaa olevan suurempi, sillä Espoon S2-oppilaat osoittivat arvioinnissa merkitsevästi parempaa osaamista kuin otoksen S2-oppilaat. Herää kysymys, saavatko S2-oppilaat kansallisesti liian korkeita arvosanoja matematiikassa suhteessa osaamiseen.

Myöskään tyttöjen ja poikien arvosanat ja osaaminen eivät olleet linjassa keskenään. Espoon tyttöjen matematiikan päättöarvosanojen keskiarvo oli 8,39 ja poikien 8,07. Tytöt saivat matematiikasta merkitsevästi korkeampia arvosanoja, vaikka poikien osaaminen oli parempaa. Erityisesti tämä korostui silloin, kun S2- ja erityisen tuen oppilaiden tuloksia ei huomioitu. Matematiikan päättöarvosanaan vaikuttavat toki monet tavoitteet eikä arvosanaa ole tarkoitukseen muodostaa suoraan Karvin arvioinnin perusteella, vaikka opettajilla olikin oppilaskohtaiset pisteet käytettävissä ennen päättöarvioinnin tekemistä. Silti niissäkin kouluissa, joissa arviointi sujui opettajien kyselyn mukaan odotetusti, oli nähtävissä se trendi, että tytöt saivat samalla osaamisella parempia arvosanoja. Sama tilanne oli keväällä 2019 tehdyssä 9. luokan äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnissa. Tasa-arvo ei oppilaiden arvioinnissa näytä siis täysin toteutuvan.

Matematiikan arvioinnissa selvitettiin vielä oppilaiden asenteita matematiikan opiskelua kohtaan. Oppilailta kysyttiin, minkä verran he pitivät matematiikan opiskelusta, minkä verran arvostavat sitä ja mikä on oppilaan käsitys omista matematiikan taidoista. Espoon tulos oli kaikilla näillä kolmella osa-alueella korkeampi kuin

otoksessa. Tytöt ja pojat arvostivat matematiikkaa saman verran (3,9 5-portaisella asteikolla), mutta poikien käsitys omasta osaamisesta oli selvästi myönteisempi kuin tyttöillä. Erityisesti tyttöjen kohdalla matematiikkaan liittyvät asenteet olivat yhteydessä arvioinnin kokonaistulokseen. Yhteys on todennäköisesti molemminpuolinen: myönteiset asenteet edistävät oppimista ja toisaalta osaaminen ruokkii myönteistä asennetta matematiikkaan kohtaan.

5.1.4 Karvin 9. luokan A-englannin arviointi

Karvi järjesti maaliskuussa 2021 englannin oppimistulosten pitkittäisarvioinnin 9.-luokkalaisille. Pitkittäisarvioinnin alkumittaus oli samoilla oppilailla 7. luokan alussa syksyllä 2018. Pitkittäisarvioinnissa selvitettiin, missä määrin oppilaat saavuttavat opetussuunnitelman perusteissa kuvatut hyvän osaamisen kriteerit (6. ja 9. luokka), ja mitkä oppilaan taustatekijät ovat yhteydessä osaamiseen. Lisäksi seurattiin, miten oppilaiden englannin kielen taito kehittyi vuosiluokkien 7–9 aikana.

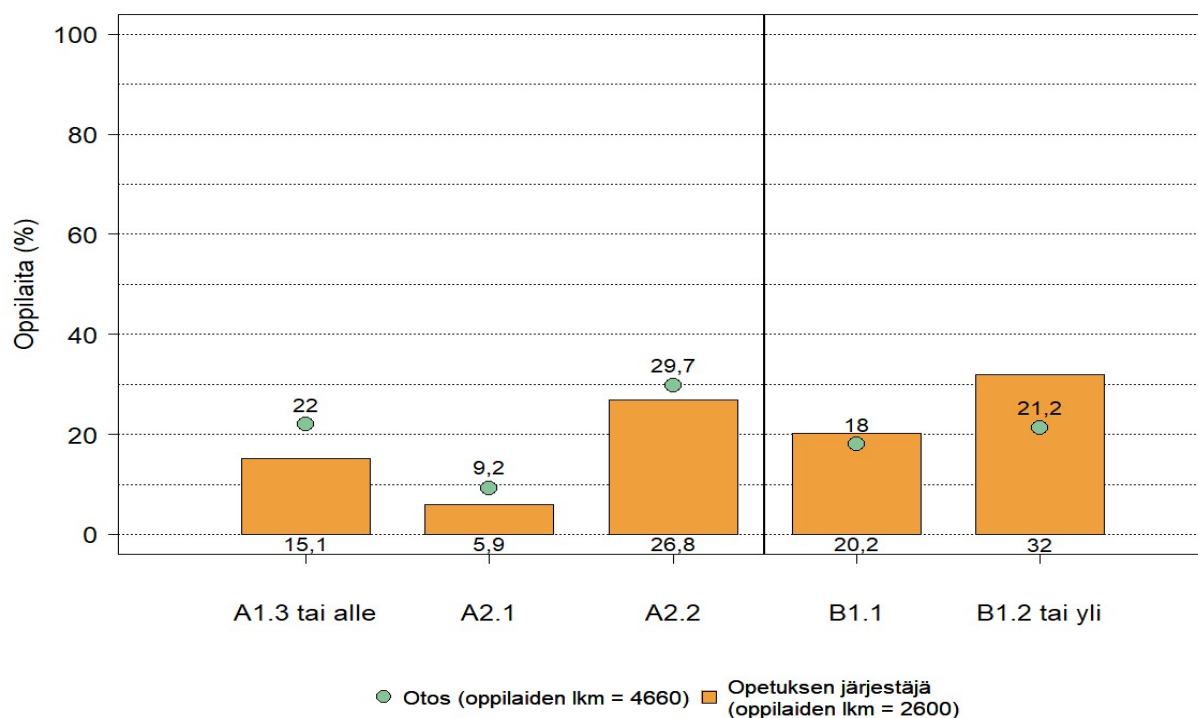
Espoon suomenkielisen perusopetuksen kouluista 28 osallistui 9. luokan arviointiin. Muutama koulu kuului kansalliseen otokseen, ja muihin arviointi hankittiin maksullisena arviointipalveluna. Arviointiin osallistuneita oppilaita oli kaiken kaikkiaan noin 2600. Heistä 15 % opiskeli S2-oppimäärää, 9 % sai tehostettua ja 5 % erityistä tukea.

Espoon yläkoululaiset opiskelivat englannin arvioinnin aikaan etäopetuksessa. Kansallisen otoksen oppilaita kaikkiaan noin 48 % osallistui arviointiin etäopetuksessa. Etäopetuksessa tehty arviointi saattoi vaikuttaa tuloksiin, mutta tarkkaa tietoa ei ole, missä määrin. Karvin mukaan jonkin verran teknisiä ongelmia oli kuullun ymmärtämisen ja puheen tuottamisen tehtävissä.

Englannin arvioinnissa oppilaiden kielitaitoa arvioitiin kuullun ja luetun ymmärtämisessä sekä puhumisessa ja kirjoittamisessa. Nämä neljä osa-alueetta olivat laadullisesti erilaisia eikä niistä ollut mahdollista muodostaa yhtä kokonaistulosta. Jokaista on siis tarkasteltava erikseen, samoin kullakin osa-alueella yläkoulun aikana tapahtunutta kehitystä.

Kuvassa 33 on esitetty kuullun ymmärtämisen tulos Espoossa ja kansallisessa otoksessa. Tulokset on esitetty eurooppalaisen viitekehityksen taitotasosteikolla. Oranssit pylväät kuvaavat eri taitotasolle ylänneiden espoolaisten prosenttiosuutta. Opetussuunnitelman mukaan 9. luokan päättövaiheessa hyvää osaamista, eli arvosanaa 8, vastaa taitotaso B1.1. Sitä voidaan siis pitää tavoitteena. B1.1:n mukainen kielitaito tarkoittaa toimivaa peruskielitaitoa, eli sellaista osaamista, jolla henkilö selviytyy kohdekieltä puhuvassa ympäristössä arkipäivän kielenkäyttötilanteissa.

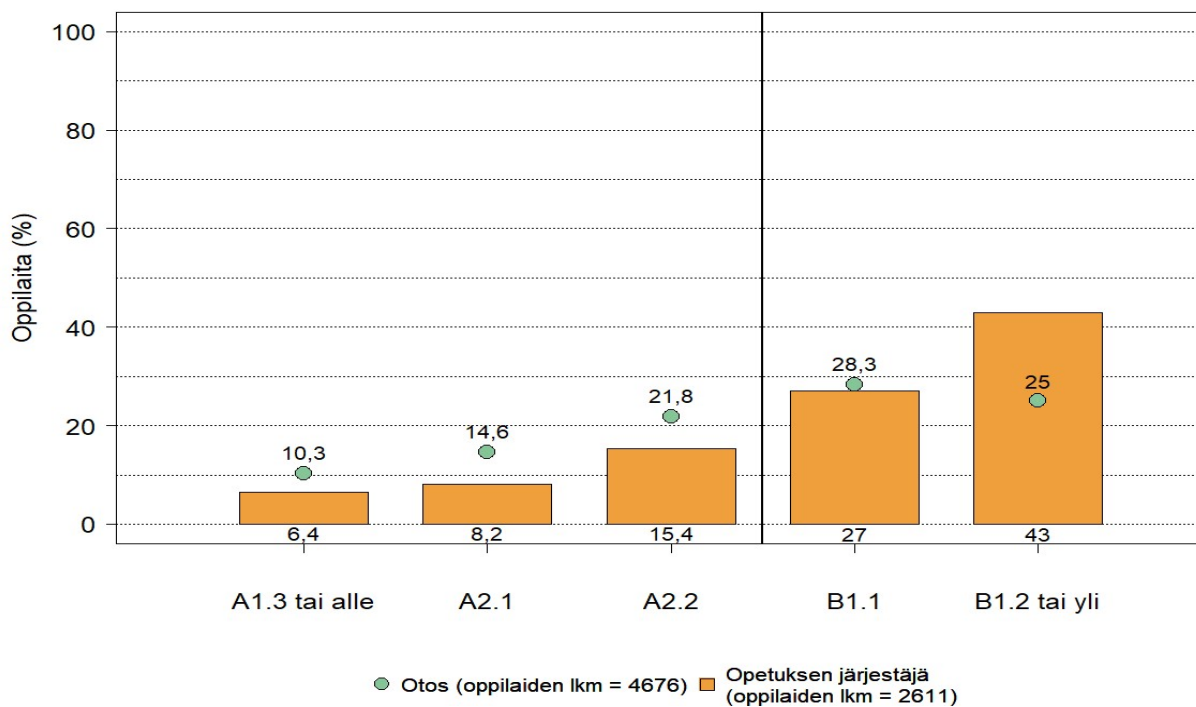
Kuva 33: 9. luokan englannin arvioinnin kuullun ymmärtämisen tulokset

Kuten kuvasta 33 nähdään, oppilaat eivät sijoittuneet taitotasolle kovin tasaisesti. Taitotasot eivät kuitenkaan ole yhtä laajoja, vaan alemmilla tasoilla (A1.1-A1.3) osaaminen kehitty nopeammin. Erityisesti hyppäys A2.2-tasolta B1.1:een on melko suuri. B1.1-tason saavuttaminen edellytti kuullun ymmärtämisestä vähintään 23 pistettä. Espoon keskiarvo kuullun ymmärtämisessä oli 20,6 ja otoksen 18,9. Ero on merkitsevä.

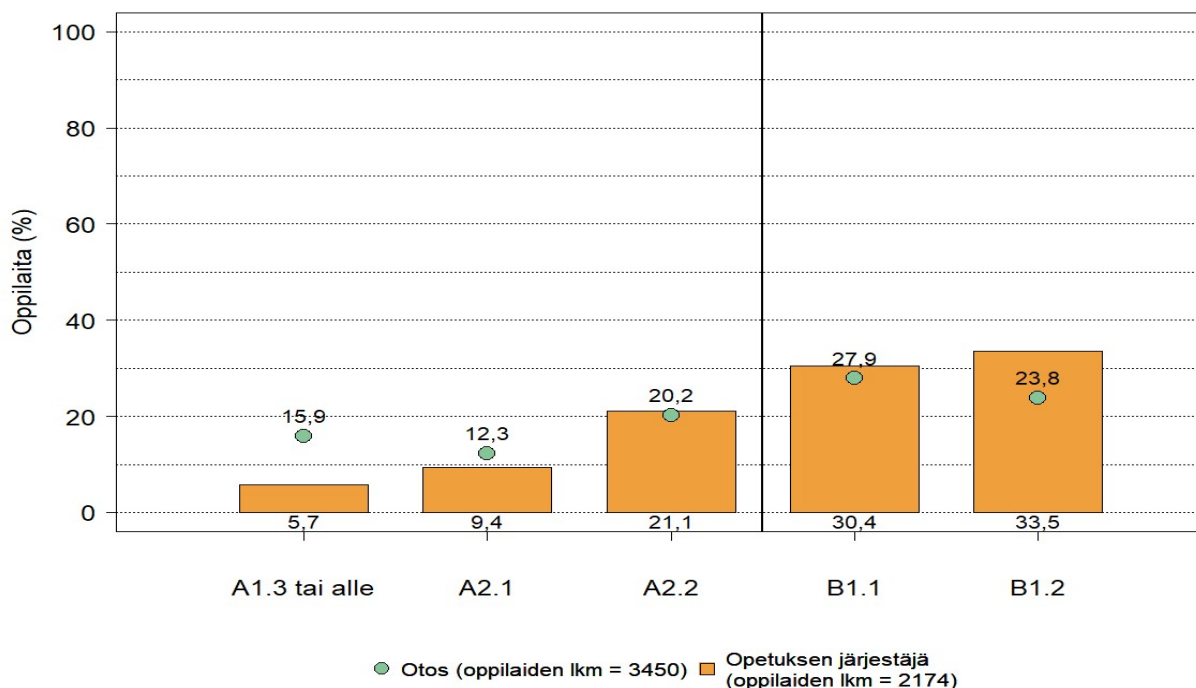
Kuvassa 34 esitetään englannin arvioinnin luetun ymmärtämisen tulokset Espoossa ja otoksessa. Luetun ymmärtämisessä B1.1-tason saavuttaminen edellytti vähintään 22 pistettä. Espoon keskiarvo oli 22,8 ja otoksen 20,5. Ero oli merkitsevä.

Kuva 34: 9. luokan englannin arvioinnin luetun ymmärtämisen tulokset

Kuvissa 35 ja 36 esitetään englannin arvioinnin puheen tuottamisen ja tekstin tuottamisen tulokset.

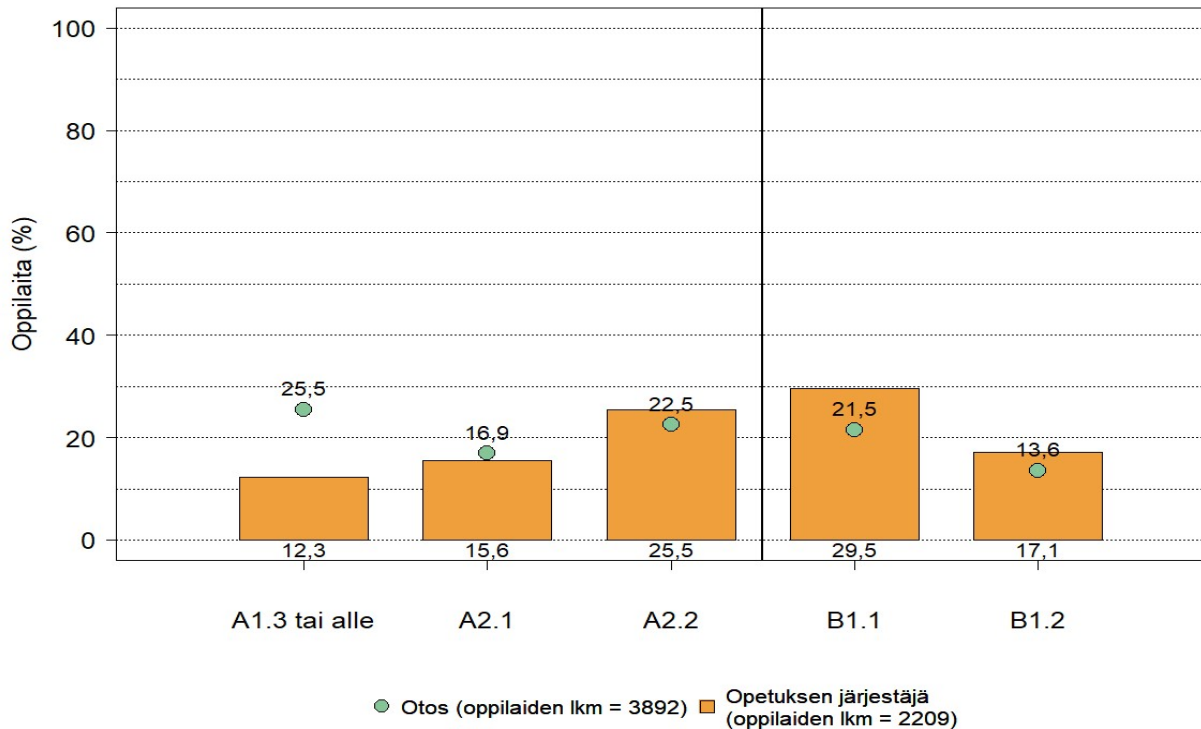
Kuva 35: 9. luokan englannin arvioinnin puheen tuottamisen tulokset

Näissäkin espoolaiset menestyivät otosta paremmin. Puheen tuottamisen keskiarvo oli 6,74 (otos 6,21) ja tekstin tuottamisen 6,16 (otos 5,59). Huomattavaa kuitenkin on, että puheen ja tekstin tuottamisen osuuksiin osallistui noin 400 oppilasta vähemmän kuin kuullun ja luetun ymmärtämisen osioihin. Kirjoittaminen oli kokonaisuudessaan arvioinnin heikoin osa-alue.

Kuva 36: 9. luokan englannin arvioinnin tekstin tuottamisen tulokset

Tyttöjen ja poikien tuloksissa ei ollut eroa kuullun ja luetun ymmärtämisessä, mutta puhumisessa ja kirjoittamisessa tyttöjen tulokset olivat merkittävästi paremmat. S2-oppilaat menestyivät kaikilla neljällä osa-alueella samantasoisesti kuin otoksen S2-oppilaat. Kolmiportaisen tuen näkökulmasta tarkasteltuna espoolaiset pärjäsivät arvioinnissa oikein hyvin kaikilla tuen tasoilla otokseen verrattuna. Näyttääkin siltä, että englantia on vahva oppiaine monelle tehostetun ja erityisen tuen oppilaalle.

Pitkittäisarvioinnissa seurattiin myös samojen oppilaiden kielitaidon kehittymistä yläkoulun aikana. 6. luokan päättyessä hyvää osaamista (arvosana 8) vastaava taitotaso oli A2.1, kun se 9. luokan lopussa oli siis B1.1. Tuloksista nähtiin, että keskimäärin espoolaisten osaaminen on 7. luokan alussa tehdyssä arvioinnissa ollut vähintään A2.1-tasolla kaikilla neljällä osa-alueella. Luetun ymmärtäminen ja puhuminen kehittyivät tulosten mukaan odotetusti, keskimäärin B1.1-tasolle, mutta kuullun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa ei B1.1-tasoa keskimäärin saavutettu. Tyttöjen osaaminen on kehittynyt enemmän kuin poikien kaikilla neljällä osa-alueella. S2-oppilailla luetun ymmärtäminen ja puhuminen kehittyivät hyvin, mutta kuullun ymmärtäminen ja kirjoittaminen selvästi ei S2-oppilaita vähemmän. S2-oppilaat saavuttivat B1.1-tason ainoastaan puheen tuottamisessa.

Espoon 9.-luokkalaisten keskimääräinen englannin päättöarvosana oli 8,57, tytöillä 8,72 ja pojilla 8,44. Kun arvosana oli reilusti yli 8, vaikka hyvän osaamisen tavoitteita ei kaikilta osin saavutettu, herää kysymys, ovatko englannin arvosanat yleisesti ottaen liian korkeita opetussuunnitelman tavoitteisiin nähden ja toisaalta, ovatko tyttöjen selkeästi korkeammat arvosanat perusteltuja. Näihin kysymyksiin ei kuitenkaan tällä arviointiaineistolla voida suoraan vastata. Englannin päättöarvosanaan vaikuttavat kaikki opetussuunnitelmassa olevat tavoitteet, joista tämä arviointi kattoi vain osan. Kielitaidon eri osa-alueet eivät yleensä kehity tasaisesti, vaan nuorilla esimerkiksi puhuminen kehittyy usein nopeammin kuin kirjoittaminen. On myös mahdollista, että tekniset ongelmat ovat vaikuttaneet erityisesti kuullun ymmärtämisen ja puheen tuottamisen tuloksiin. Lisäksi taitotasoa korkeampia arvosanoja ei esiintynyt ainoastaan Espoossa, vaan sama ilmiö näkyi myös otoksen tuloksissa.

Englannin arvioinnin yhteydessä oppilailta kysyttiin myös heidän käsityksistään englannin opiskelusta sekä englannin kielen käytöstä vapaa-ajalla. Espoon 9.-luokkalaisten pitivät englannin opiskelusta enemmän kuin otoksen oppilaat, kokivat sen hyödyllisemmäksi ja arvioivat omaa osaamistaan myönteisemmin kuin

otoksessa. Tytöt pitivät englannin opiskelua hyödyllisempänä kuin pojat, mutta poikien käsitys omasta osaamisesta oli vahvempi. Myös englannin kielen käyttäminen vapaa-ajalla oli Espoossa yleisempää kuin otoksen oppilailla. Erityisesti S2-oppilaat näyttivät tulosten mukaan käyttävän aktiivisesti sekä tuottamiseen (puhuminen, kirjoittaminen) että ymmärtämiseen (kuuntelu, lukeminen) liittyvää englannin kieltä.

5.2 Hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvät tulokset

5.2.1 Oppilaskysely

Perusopetuksen itsearviointimalliin tehtiin lukuvuodesta 2020–2021 alkaen sellainen muutos, että oppilaskysely toteutetaan kussakin koulussa vain joka toinen vuosi, kun ennen tätä se tehtiin vuosittain. Oppilaskysely toteutetaan samassa rytmissä henkilöstökyselyn kanssa. Näin ollen lukuvuonna 2020–2021 oppilaskysely tehtiin marras-joulukuussa Leppävaaran, Tapiolan ja Matinkylä-Olarin alueiden kouluissa luokka-asteilla 4–9. Kyselyyn vastasi 7677 oppilasta 35 koulusta.

Oppilaskyselyssä esitettiin väittämiä ja avoimia kysymyksiä seuraavilta osa-alueilta:

- Viihtyvyys ja turvallisuus
- Opettajat ja muu henkilökunta
- Koulukaverit
- Oppiminen, opetus ja arviointi
- Oma toiminta
- Osallisuus ja vaikuttaminen
- Kodin ja koulun yhteistyö
- Hyvinvointi
- Oppimisympäristö
- Koulun omat kysymykset

Oppilaskyselyyn vastattiin 4-portaisella vastausasteikolla (1=ei juuri koskaan, 2=joskus, 3=usein, 4=lähes aina), jossa vastaaja otti kantaa siihen, kuinka usein tai hyvin väittämässä esitetty asia toteutuu. Kokonaisuutena tulokset olivat hyvin samansuuntaiset kuin edeltävinä vuosina. Edelleen parasta tuloksissa olivat vastaukset muun muassa seuraavissa väittämissä:

- ”Minulla on kavereita koulussa” (ka 3,70)
- ”Koen oloni turvalliseksi koulussa” (ka 3,60)
- ”Minua ei kiusata koulussa” (ka 3,70)
- ”Minä en kiusaa koulussa” (ka 3,85)
- ”Opettajat ja muut koulun aikuiset kohtelevat minua ystävällisesti” (ka 3,51)
- ”Saan tarvittaessa apua oppimiseen” (ka 3,52)
- ”Käyttäydyn koulussa hyvin” (ka 3,53, oppilaan itsearvio)
- ”Huoltajani ovat kiinnostuneita oppimisestani” (ka 3,66)

Eniten kehitettävää taas oli seuraavissa:

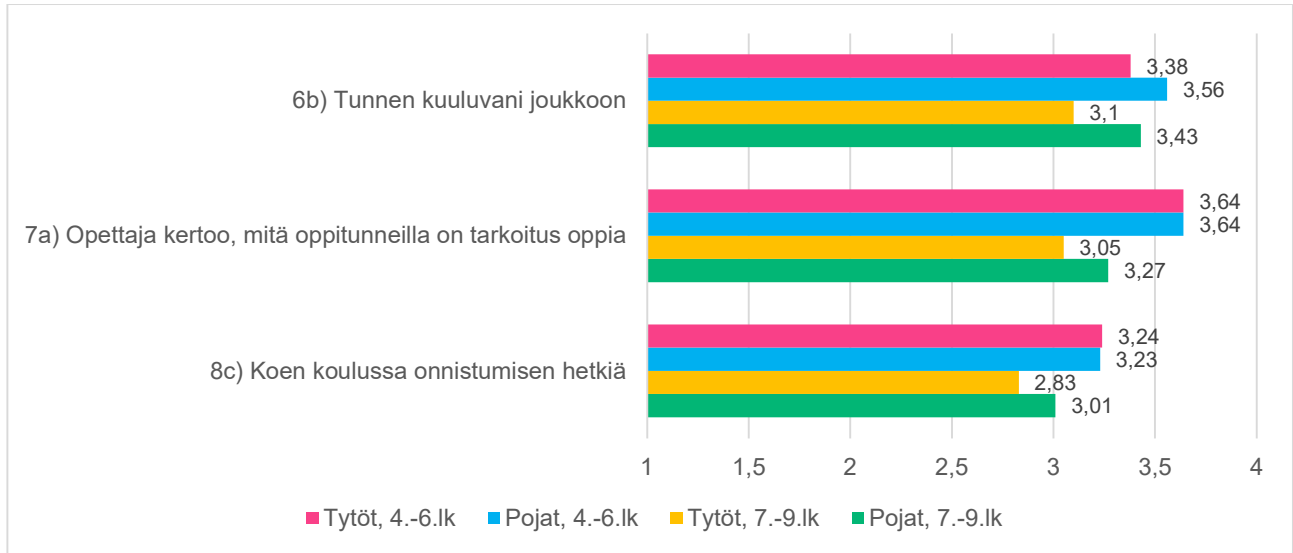
- ”Minulla on mahdollisuus osallistua kouluni kehittämiseen” (ka 2,60)
- ”Retkiä ja opintokäyntejä tehdään sopivasti” (ka 2,42)
- ”Oppitunteja pidetään usein muualla kuin luokassa” (ka 2,25)
- ”Opettajani ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu” (ka 2,82)
- ”Saan vaikuttaa opiskelutapojeni valintaan” (ka 2,64)

Vastaajan luokka-aste näkyy tuloksissa siten, että yleisesti ottaen luokka-asteen noustessa keskiarvo putosi. Alakouluissa tulokset olivat siis keskimäärin parhaat ja yläkouluissa heikoimmat. Tämä vastauksien trendi johtunee lähinnä vastaajien iästä, ei niinkään kouluasteesta tai koulusta. ”Minua ei kiusata” -väittämässä suunta oli kuitenkin päinvastainen; vähiten kiusatuksi tulemisen kokemuksia oli 9.-luokkalaisilla ja eniten 4.-luokkalaisilla.

Tyttöjen ja poikien vastauksissa ei useimmissa väittämissä ollut eroja, mutta joistakin sitä löytyi: Tytöt kokivat tyttöjen ja poikien kohtelun olevan tasa-arvoisempaa. Tytöt myös arvioivat huolehtivansa paremmin kotitehtävistä ja käyttäytyvänsä paremmin. Pojilla oli kuitenkin vahvempi tunne joukkoon kuulumisesta, ja he voivat koulussa hieman tyttöjä paremmin. Pojat olivat myös hieman tyytyväisempiä opetukseen. Lisäksi tietoa- ja viestintäteknologian monipuolinen käyttö lisäsi poikien opiskeluinnotusta enemmän kuin tyttöjen. Ero oli havaittavissa etenkin yläkoulussa.

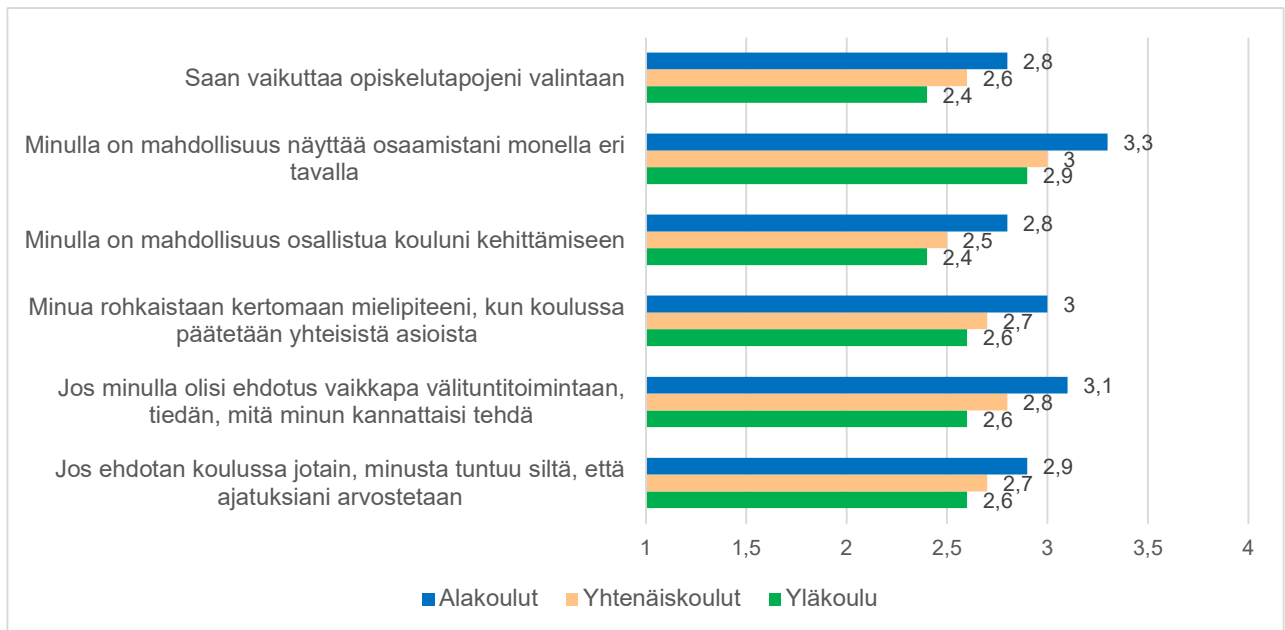
Huolestuttavaa tuloksissa oli, että yläkoulun tytöt erottuivat negatiivisesti kaikissa hyvinvointia ja oppimista koskevissa väittämässä verrattuna yläkoulun poikiin ja alakoulun tyttöihin ja poikiin. He asettavat kyllä itselleen ja oppimiselleen tavoitteita, mutta kokevat silti muita vähemmän onnistumisia. He kokivat myös saavansa muita vähemmän apua opiskeluhollosta. Saman suuntaisia tuloksia saatiin myös edellisestä oppilaskyselystä ja kouluterveyskyselystä. Kuvassa 37 on esimerkkejä väittämistä, joissa yläkoulun tytöt erottuvat muista vertailuryhmistä.

Kuva 37 Ala- ja yläkoulun tyttöjen ja poikien tuloksia muutamassa oppilaskyselyn väittämässä

Osallisuus omaan oppimiseen ja oppimista koskeviin valintoihin sekä osallisuus koulun toimintaan ja oppilaita koskevaan päätöksentekoon on yksi oppilaskyselyn tärkeimmistä teemoista. Oikeastaan koko kysely on yksi tapa toteuttaa oppilaiden osallisuutta ja äänen kuulumista. Osallisuuden kehittäminen on myös yksi perusopetuksen tavoitteista sekä viime että tänä lukuvuonna. Oppilaskyselyn tulosten mukaan tavoitteen saavuttamisessa onkin vielä tekemistä, sillä kokonaisuutena osallisuus oli yksi oppilaskyselyn heikoimmista osa-alueista. Tosin hajontaakin näissä tuloksissa oli paljon. Osallisuutta koskevien väittämien tuloksia on esitetty kuvassa 38.

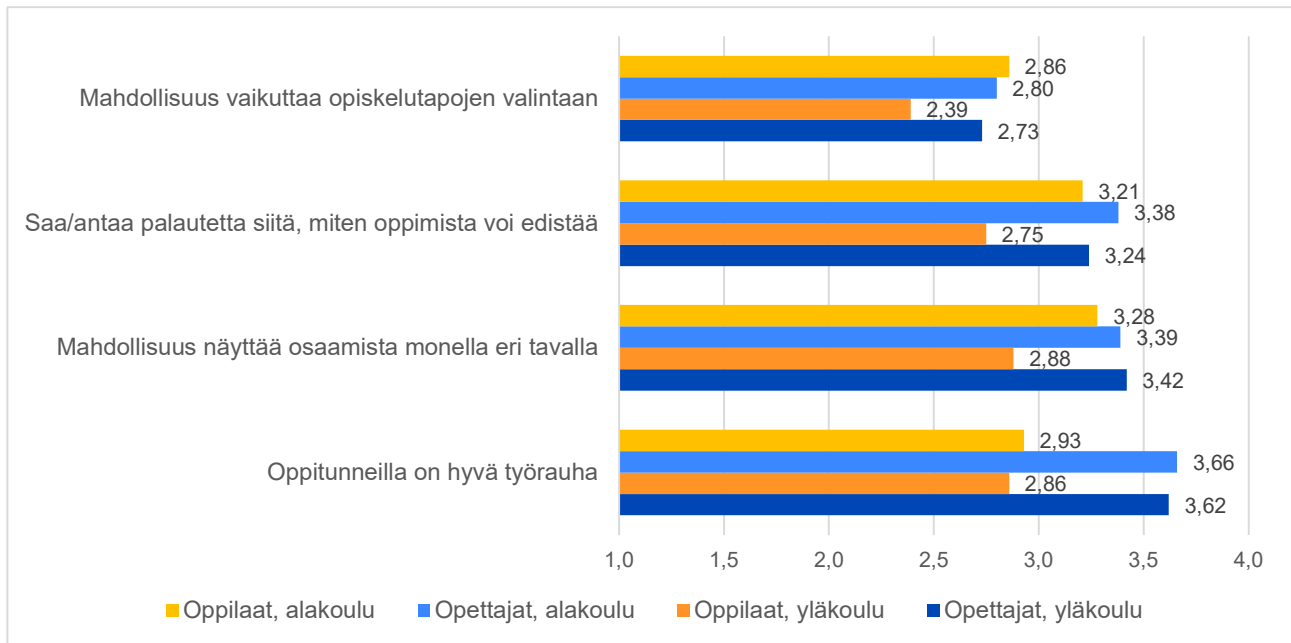
Kuva 38 Ala-, yhtenäis- ja yläkoululaisten keskiarvot oppilaskyselyn osallisuusväittämässä

Oppilailta ja opettajilta kysyttiin joitakin opetukseen ja oppimiseen liittyviä väittämiä lähes samalla tavalla. Kuvassa 39 on vertailtu oppilaiden ja opettajien vastauksia samoista ala- ja yläkouluista. Tuloksissa on havaittavissa suuria eroja etenkin yläkoulun oppilaiden ja opettajien vastauksissa. Opettajat esimerkiksi

kertoivat huomattavasti useammin antavansa palautetta oppimisesta kuin oppilaat kokivat saavansa. Myös oppituntien työrauhaan liittyvä tulos on yllättävä. Sekä ala- että yläkoulun opettajat olivat paljon oppilaita vahvemmin sitä mieltä, että heidän oppitunneillaan on hyvä työrauha.

Kuva 39: Oppilaiden ja opettajien vastausten erot muutamassa oppilas- ja henkilöstökyselyn väittämässä

Kun oppilaskyselyn tuloksia verrattiin lukuvuoden 2019–2020 tuloksiin samoissa kouluissa, huomattiin, että kaupunkitasoiset keskiarvot olivat parantuneet tilastollisesti merkitsevästi useissa oppimiseen ja opetukseen liittyvissä väittämässä, esimerkiksi ”Opettaja kertoo, mitä oppitunneilla on tarkoitus oppia”, ”Oppitunneilla käytetään vaihtelevia työskentelytapoja” ja ”Opettaja antaa minulle tietoa siitä, miten hyvin osaan suhteessa tavoitteisiin”. Tämä positiivinen ja systemaattinen muutos viittaa siihen, että kouluilla on pandemiatilanteesta huolimatta tehty hyvää työtä ja kehitetty pedagogiikkaa ja osaamista. Oppilaskyselyn tuloksissa ei ollut nähtävissä pandemian aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia muussa kuin retkien ja opintokäyntien määrässä, joka toki on ollut viime lukuvuonna tavallista pienempi.

Oppilaskyselyn opiskeluhuoltoa koskevat tulokset on esitetty luvussa 4.1.2.

5.2.2 Hyvinvointikartta

Hyvinvointikartta on 5. ja 8. luokan oppilaille sekä lukion 1. vuosikurssin opiskelijoille suunnattu hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä tiedonkeruujärjestelmä. 5.-luokkalaisten Hyvinvointikartta sisältää väittämiä seuraavista aihepiireistä: oppiminen ja koulunkäynti, ihmissuhteet, fyysinen hyvinvointi ja tunne-elämä. 8.-luokkalaisten Hyvinvointikartta sisältää näiden lisäksi vielä seuraavat aihepiirit: masennus, ahdistuneisuus, ravitsemus, uni, päihteet ja seksuaaliterveys. Kysely tehdään 8. luokalla vuosittain syyslukukauden aikana ja 5. luokalla syksyn tai kevään aikana, ennen maaliskuun loppua.

Hyvinvointikartan tavoitteena on tuottaa tietoa suuren huolen oppilaista sekä täsmennystä muiden oppilaiden huolenaiheista. Tulokset mahdollistavat nopeamman ohjauksen muun tuen piiriin. Kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri näkevät oppilaiden henkilökohtaiset vastaukset ja hyödyntävät niitä 5. ja 8. luokan laajoissa terveystarkastuksissa. Luokka- ja koulutason tuloksia hyödynnetään koulu yhteisön hyvinvoinnin parantamisessa.

Lukuvuonna 2020–2021 Hyvinvointikartta-kyselyyn vastasi 2882 5.-luokkalaista (79 % ikäluokasta) ja 2877 8.-luokkalaista (81 % ikäluokasta). Luvuissa on mukana myös ruotsinkielisten koulujen oppilaat. Taulukossa 15 on esitetty 5. luokan kokonaistulokset kyselyn eri osa-alueilla. Kullakin osa-alueella vastaajat on ennalta määriteltujen pisterajojen mukaan ryhmitelty punaisiin, keltaisiin ja vihreisiin. Punainen tulos tarkoittaa, että osa-alueeseen liittyy merkittävää huolenaihetta. Yksilötasolla tällaisiin tapauksiin pyritään puuttumaan heti. Keltainen tulos tarkoittaa, että asiaan liittyy huolenaihetta ja siihen on syytä puuttua, mutta ei välttämättä akuutisti. Vihreä tulos tarkoittaa, että osa-alueella ei ole huolenaihetta.

Taulukko 15: 5.-luokkalaisten Hyvinvointikartan tulokset

Hyvinvointikartan osa-alue	%	%	%
Tunne-elämä	5 %	6 %	89 %
Fyysinen hyvinvointi	3 %	7 %	90 %
Ihmissuhteet	1 %	1 %	98 %
Oppiminen ja koulunkäynti	2 %	5 %	93 %

Vihreässä sarakkeessa olevat prosentit ovat suuria ja punaisessa melko pieniä, eli kokonaistuloksen mukaan 5.-luokkalaisten Hyvinvointikartta ei osoita merkittäviä huolenaiheita. Esimerkiksi väittämään ”Minun on hyvä olla” peräti 95 % 5.-luokkalaista vastasi jokseenkin (23 %) tai täysin (72 %) samaa mieltä. Tunne-elämän ja fyysisen hyvinvoinnin ”vihreät prosentit” olivat kuitenkin pienemmät kuin edellisessä lukuvuonna, Ihmissuhteissa sekä oppimisessa ja koulunkäynnissä taas suuremmat. Tyttöjen ja poikien tuloksissa ei ollut juurikaan eroja, ei myöskään eri alueilla eikä suomenkielisten ja muunkielisten tuloksissa.

Taulukossa 16 esitetään 8.-luokkalaisten Hyvinvointikartan tulokset tytöillä ja pojilla. Sekä tyttöjen että poikien tuloksissa on myönteistä se, että päihteiden käyttö oli melko vähäistä; vain pienellä osalla oppilaista oli siihen liittyvää huolta. Myös oppiminen ja koulunkäynti sekä ihmissuhteet olivat melko hyvällä tolalla, tosin noin 15 %:lla oli merkittävää ihmissuhteisiin liittyvää huolenaihetta.

Tyttöjen ja poikien tulokset kuitenkin poikkesivat toisistaan useilla osa-alueilla. Tyttöjen hyvinvoinnissa näkyi merkittäviä huolenaiheita huomattavasti enemmän ja useammalla kuin pojilla. Erityisesti tämä näkyy ahdistuneisuuden ja masentuneisuuden kokemuksissa, mutta myös tunne-elämään ja uneen liittyvässä hyvinvoinnissa. Esimerkiksi ahdistuneisuuteen liittyvää kohtalaista tai merkittävää huolenaihetta oli peräti 56 %:lla tytöistä ja 23 %:lla pojista. Molemmilla ahdistuneisuuteen liittyvä merkittävä huoli lisääntyi jonkin verran edellisestä lukuvuodesta. Tytöillä lisääntyivät myös masennukseen, tunne-elämään ja uneen liittyvät merkittävät huolet.

Taulukko 16: 8.-luokkalaisten Hyvinvointikartan tulokset tytöillä ja pojilla

Hyvinvointikartan osa-alue	TYTÖT			POJAT		
	%	%	%	%	%	%
Seksuaaliterveys	16 %	29 %	55 %	13 %	24 %	63 %
Ahdistuneisuus	21 %	35 %	44 %	9 %	14 %	83 %
Masennus	27 %	16 %	57 %	7 %	9 %	84 %
Päihteet	3 %	3 %	94 %	2 %	4 %	94 %
Ihmissuhteet	16 %	2 %	82 %	14 %	5 %	81 %
Oppiminen ja koulunkäynti	9 %	11 %	80 %	4 %	8 %	88 %
Tunne-elämä	28 %	3 %	69 %	12 %	1 %	87 %
Ravitsemus	12 %	18 %	70 %	8 %	17 %	75 %
Uni	20 %	24 %	56 %	9 %	17 %	74 %
Fyysinen aktiivisuus	12 %	24 %	64 %	9 %	19 %	72 %

Myös äidinkieleltään suomenkielisten ja muunkielisten (muu kuin suomi, ruotsi tai englanti) tuloksissa oli joillakin osa-alueilla selviä eroja. Muunkielisten tulokset olivat heikommalla erityisesti ravitsemusasioihin, seksuaaliterveyteen sekä masentuneisuuteen liittyvissä asioissa. Sen sijaan esimerkiksi oppimisessa ja koulunkäynnissä, päihteiden käytössä ja ahdistuneisuudessa ei ollut eroja. Muunkielisiä vastaajia oli yhteensä 377 (8. luokka).

5.2.3 Kouluterveyskysely

Valtakunnallinen, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toteuttama, kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokkien oppilaille sekä lukion ja ammattikoulun 1. ja 2. vuosikurssien opiskelijoille. Kevään 2021 tiedonkeruuseen vastasi Espoossa 5700 alakoululaista ja 4690 yläkoululaista. Etenkin yläkoululaisten vastausaktiivisuus oli matalampi kuin edellisessä tiedonkeruussa vuonna 2019. Vaikka

kouluterveyskysely toteutetaan nimensä mukaisesti kouluissa, suurin osa sen sisällöstä liittyy oppilaiden ja opiskelijoiden yleiseen terveyteen ja hyvinvointiin sekä muuhun kuin kouluympäristöön: harrastuksiin ja vapaa-aikaan, kotiin ja perheeseen, elämäntapoihin ja ihmissuhteisiin.

Kouluterveyskyselyn tuloksista ilmeni, että espoolaisnuorista aiempaa useampi koki koulu-uupumusta, masennusta, ahdistusta ja yksinäisyyden tunnetta, etenkin tytöt. Trendi on ollut sama jo kolmessa edellisessä kouluterveyskyselyssä, vuodesta 2017 lähtien. Yli kolmannes tytöistä kärsi kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta ja masennusoireilusta. Samoin matala itsetunto (26 %), riskit syömishäiriöille (28 %) ja sosiaalinen ahdistuneisuus (43 %) tulivat esiin tyttöjen vastauksissa. Huolestuttavaa on, että jo alakouluikäiset tytöt tunnistivat matalan itsetunnon, mielialaan liittyvät huolet ja ahdistuneisuuden. Myös ryhmään kuulumisen tunne ja kokemus vaikutusmahdollisuuksista olivat heikentyneet.

Myös yksinäisyyttä kokeneiden määrä kasvoi. Ylempien kouluasteiden tytöistä jopa 24 % koki itsensä yksinäiseksi, pojista 8 %. Syrjinnästä kasvojen piirteiden, ihonvärin, vammaisuuden, pitkäaikaissairauden, sukupuolen, seksuaalisen suuntautuneisuuden, kielen, taustan, perheen, kodin taloudellisen tilanteen tai asuinpaikan vuoksi kertoi 18 % pojista ja 29 % tytöistä.

Vähäinen tai huono nukkuminen on yhä kasvava trendi lasten ja nuorten keskuudessa. Yläkouluikäisistä pojista noin 30 % ja tytöistä noin 40 % ei nuku riittävästi. Huonolla ja liian vähäisellä nukkumisella tiedetään olevan vaikutusta niin fyysiseen kuin mielen terveyteen. Toisaalta riittävä uni tukee oppimista ja keskittymistä koulussa. Moni kertoi, ettei ole syönyt tai nukkunut riittävästi netin vuoksi. Yhä useampi lapsi ja nuori viettääkin aikaa netissä tai sosiaalisessa mediassa enenevässä määrin. Netti- tai someriippuvuuden kasvu näyttäytyi selkeämmin tytöillä kuin pojilla.

Tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä ja seksuaalinen väkivalta on kasvanut tasaisesti kuluneen kuuden vuoden aikana. Tytöistä 55 % (pojat 9 %) oli kokenut häiritsevää seksuaalista ahdistelua tai ehdottelua. Seksuaalisesta väkivallasta kertoi 19 % vastanneista ylempien kouluasteiden tytöistä (pojista 3 %). Tytöt kokivat seksuaalista häirintää etenkin julkisissa tiloissa, puhelimessa ja somessa.

Koronanepidemian aikana on vietetty enemmän aikaa perheen parissa ja perheen sisäiset ristiriidat ovat nousseet esiin. Vanhempien ja huolta pitävien aikuisten lapsiin ja nuoriin kohdistuva henkinen väkivalta ja fyysinen väkivalta tulivat esiin lasten ja nuorten vastauksissa. Fyysisestä väkivallasta kertoi noin 15 % ja henkisestä väkivallasta noin 26 % alakoululaisista. Henkisestä väkivallasta kertoivat etenkin ylempien kouluasteiden tytöt (37 %).

Mutta paljon hyvääkin tuloksissa näkyi: Suurin osa espoolaisista lapsista ja nuorista oli tyytyväisiä elämäänsä (pojat 80 %, tytöt 60 %). Keskustelu yhteys vanhempien kanssa koettiin hyväksi, ja valtaosa kertoi saaneensa vanhemmilta apua ongelmiinsa. Erityisesti tyttöjen vastauksissa korostui ystävien tuki ja merkitys. Lähes kaikki lapset ja nuoret kertoivat harrastavansa jotain ainakin kerran viikossa, ja liikkuminen oli lisääntynyt sekä tytöillä että pojilla.

Yläkouluikäisissä täysin raittiiden määrä on kasvanut vuodesta 2006 lähtien noin 40 %:sta 70 %:iin. Vastaavasti yläkoululaisten humalahakuisuus ja nuorten suhtautuminen kaikkien päihteiden käyttöön (tupakka, nuuska, alkoholi, huumeet) on muuttunut kielteisemmiksi. Muutos on selkeä etenkin poikien käyttäytymisessä.

5.2.4 MOVE!-mittaus

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen tiedonkeruu- ja palautejärjestelmä, joka tuottaa muun muassa tietoa yhdistettäväksi 5. ja 8. vuosiluokilla koululaisille tehtäviin laajoihin terveystarkastuksiin. Järjestelmän keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Lisäksi tavoitteena on auttaa oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet oppilaan terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja opiskeluun. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina.

Move! -fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmän on kehittänyt Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n kanssa. Move!-järjestelmä otettiin käyttöön syksyllä 2016, jolloin myös Espoosta kerättiin ensimmäiset tulokset. Elokuusta 2016 alkaen mittaukset tuli toteuttaa koko 5. vuosiluokalle ja elokuusta 2018 alkaen myös 8. vuosiluokalle.

Move!-järjestelmässä oppilaan fyysistä toimintakykyä mitataan seuraavissa lajeissa:

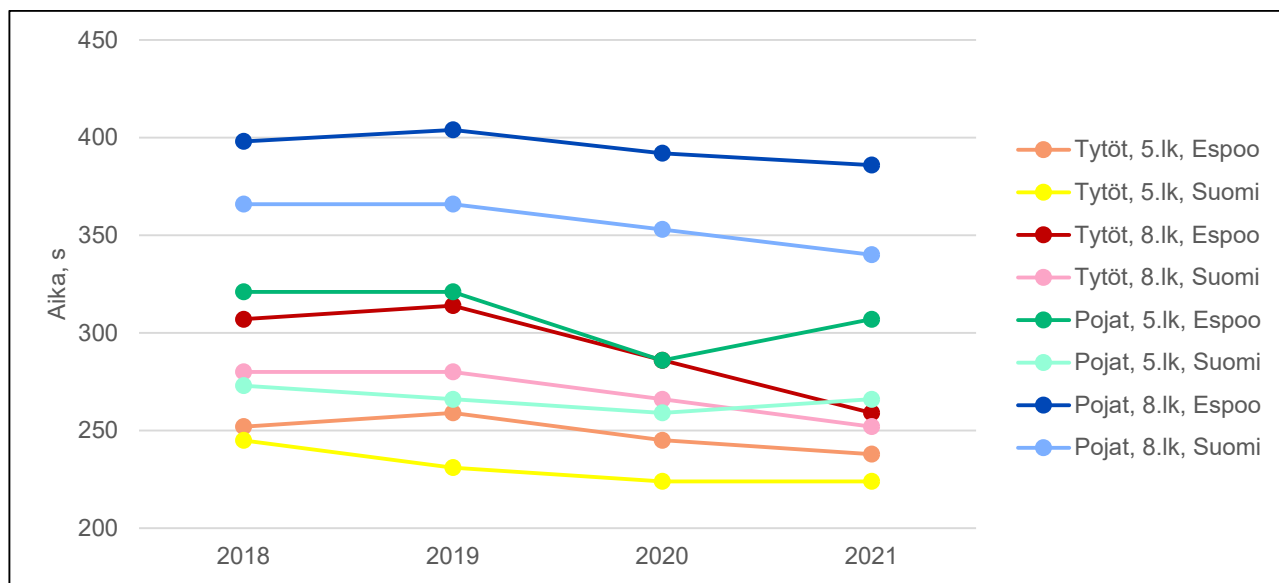

- 20 metrin viivajuoksu
- Vauhditon 5-loikka
- Ylävartalon kohotus (vatsalihakset)
- Etunojapunnerrus
- Kehon liikkuvuus:
  - Kyykistys
  - Alaselän ojennus täysistunnassa
  - Oikean ja vasemman olkapään liikkuvuus
- Heitto-kiinniottoyhdistelmä

Syksyllä 2021 Espoossa tehtiin yhteensä 3644 5.-luokkalaisten mittausta ja 3055 8.-luokkalaisten mittausta. Espoolaiset pärjäsivät Move!-mittauksessa jälleen oikein hyvin verrattuna kansalliseen tasoon. Espoon tulokset olivat kaikissa lajeissa sekä tytöillä että pojilla, molemmilla luokka-asteilla, samaa tasoa tai paremmat kuin koko maan tulokset.

Tulokset olivat pääosin samalla tasolla kuin vuonna 2020. Vatsalihasten mediaanitulos putosi hieman sekä tytöillä että pojilla, molemmilla luokka-asteilla, mutta oli edelleen kaikissa ryhmissä korkeampi kuin koko maan tulos. Suurimmat muutokset tapahtuivat 20 metrin viivajuoksussa, jossa 5. luokan poikien tulos parantui huomattavasti, mutta toisaalta 8. luokan tyttöjen tulos heikkeni merkittävästi. Myös 5. luokan tyttöjen ja 8. luokan poikien tulos putosi hieman. On hienoa, että poikien juoksukunto on saatu nousuun, mutta tyttöjen kunnan heikkeneminen ei tietenkään ole hyvä asia. Myös kansallisissa tuloksissa erityisesti 8.-luokkalaisten juoksukunto on pudonnut jo usean vuoden ajan. Espoossa 8.-luokkalaisten juoksukunto oli nousussa vuoteen 2019 asti, mutta lähti sen jälkeen putoamaan (kuva 40).

Kuva 40: Move!-mittauksen 20 metrin viivajuoksun tulokset (aika, s, mediaani) vuosina 2018-2021

Move!-mittauksen sinänsä hyvien mediaanitulosten ohessa on kiinnitettävä huomiota tulosten hajontaan, joka oli monessa lajissa suurta. Siinä missä urheilutaustaiset oppilaat tekivät huippusuorituksia, löytyi aina myös joukko, jolla fyysinen toimintakyky oli hyvin heikkoa. Syksyn 2021 tulosten mukaan Espoon 5.-luokkalaista 30 %:lla ja 8.-luokkalaista 34 %:lla fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittavalla tasolla, kun huomioidaan kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet.

Move!-mittauksen tulokset on vuodesta 2019 alkaen dokumentoitu OKM:n ylläpitämään Lasten ja nuorten liikuntaindikaattorit -tietokantaan, josta tiedot ovat tarkasteltavissa kuntakohtaisesti, maakuntakohtaisesti ja valtakunnallisesti.

5.2.5 Huoltajakysely

Perusopetuksen koulujen itsearviointiin kuuluvalla huoltajakyselyllä saadaan tietoa huoltajien näkemyksistä siitä, miten koulu ja koulun henkilöstö toimivat. Painopiste on kodin ja koulun yhteistyössä sekä oppilaan hyvinvoinnissa ja oppimisessa. Huoltajakyselyllä arvioidaan osaltaan perusopetuksen tavoitteiden toteutumista.

Lukuvuonna 2020–2021 huoltajakysely toteutettiin kaikissa Espoonlahden ja Keski- ja Pohjois-Espoon alueiden, yhteensä 40 koulussa. Vastaajia oli yhteensä 5175 ja keskimääräinen vastausprosentti 51 %. Koulukohtainen ”korjattu” vastausprosentti laskettiin suhteuttamalla huoltajakyselyn vastaajamäärä koulun oppilasmäärään sekä huoltajien vastaukseen kysymyksessä ”*montako lasta sinulla on tässä koulussa?*” Näin laskettuna pienin koulukohtainen vastausprosentti oli 26 % ja suurin 112 % (kun huoltajavastausten määrä oli suurempi kuin koulun oppilasmäärä).

Huoltajakyselyyn oli mahdollista vastata suomen, englannin, venäjän, somalin, arabian ja farsin kielellä, ja myös saate löytyi näillä kielillä. Vastaajien kielijakauma kuitenkin osoitti, että muiden kuin suomenkielisten vastaajien määrä oli kovin vähäinen verrattuna siihen, kuinka paljon muunkielisiä huoltajia todellisuudessa on. Tulevina vuosina myös muunkielisiä huoltajia tulisi aktiivisemmin kannustaa vastaamiseen. Kyselystä oli lisäksi mahdollista saada esimerkiksi näkövammaiselle saavutettava versio.

Huoltajakyselyn tulokset olivat tänäkin vuonna kokonaisuutena erittäin hyvät. Taulukkoihin 17 ja 18 on koottu väittämät, joista saatiin kyselyn korkeimmat ja matalimmat keskiarvot. Vastausasteikko oli 1-4, jossa 1 = Täysin eri mieltä ja 4 = Täysin samaa mieltä. Taulukoista nähdään, että keskiarvot ovat taulukossa 17 hyvin korkeita, mutta eivät huonoja myöskään taulukossa 18. Ainoastaan kiinnostus osallistua vanhempainyhdistyksen toimintaan tuotti selvästi matalan keskiarvon.

Ala-, yhtenäis- ja yläkoulujen tuloksissa ei useimmissa väittämässä ollut merkittäviä eroja. Alakouluissa tulokset olivat keskimäärin hieman paremmat kuin yläkouluissa. Opetusryhmien kokoa sen sijaan pidettiin yläkouluissa sopivampana kuin ala- ja yhtenäiskouluissa.

Taulukko 17: Huoltajakyselyn väittämät, joissa korkeimmat keskiarvot

Väittämät, joissa korkeimmat keskiarvot	Keskiarvo	Hajonta
Lapseni saa kotona tarvittaessa apua koulutehtäviin	3,84	0,43
Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa yhteydenottoihin kohtuullisen ajan kuluessa	3,82	0,48
Yhteistyö lapseni luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa sujuu hyvin	3,70	0,58
Minulle on tarjottu riittävästi mahdollisuuksia osallistua koulun toimintaan	3,60	0,64
Lapseni opettajat ovat ammattitaitoisia	3,66	0,56
Rehtoriin saa tarvittaessa helposti yhteyden	3,69	0,61
Koulun säännöt ja käytänteet ovat asianmukaiset	3,60	0,60
Lapseni menee mielellään kouluun	3,57	0,65

Taulukko 18: Huoltajakyselyn väittämät, joissa matalimmat keskiarvot

Väittämät, joissa matalimmat keskiarvot	Keskiarvo	Hajonta
Olen kiinnostunut osallistumaan vanhempainyhdistyksen toimintaan	2,16	0,99
Opetusryhmien koko on sopiva	3,12	0,84
Saan riittävästi tietoa opetuksen tavoitteista ja arvioinnista	3,26	0,76
Lapseni kokee, että oppitunneilla on oppimista edistävä ilmapiiri	3,18	0,74
Retkiä ja opintokäyntejä järjestetään sopivasti	2,95	0,91

Jos huoltajakyselyn tuloksia verrataan kahden vuoden takaisiin tuloksiin - jolloin kysely tehtiin edellisen kerran Espoonlahden ja Keski- ja Pohjois-Espoon alueilla - nähdään, että lähes kaikissa väittämässä keskiarvot hieman nousivat. Pienet muutokset eivät välttämättä ole tilastollisesti merkitseviä, mutta suunta on hyvä. Suurimmat positiiviset muutokset olivat väittämässä ”*Saan riittävästi tietoa opetuksen tavoitteista ja arvioinnista*” sekä ”*Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tukee lapseni oppimista*”. Näistä jälkimmäinen liittyy pandemian aikana tapahtuneeseen tieto- ja viestintäteknologian käytön kehittämiseen.

Huoltajia pyydettiin kyselyssä antamaan koululle kouluarvosana (4–10). Kouluarvosana osoittautui erittäin luotettavaksi yksittäiseksi mittariksi, sillä koulukohtaisen kouluarvosanan ja kaikkien kyselyn väittämien

keskiarvon välinen korrelaatio oli erittäin korkea (0,92). Näiden voi siis todeta mittaavan samaa asiaa, ja kouluarvosana on jo yksistään pätevä mittari kuvaamaan huoltajien tyytyväisyyttä.

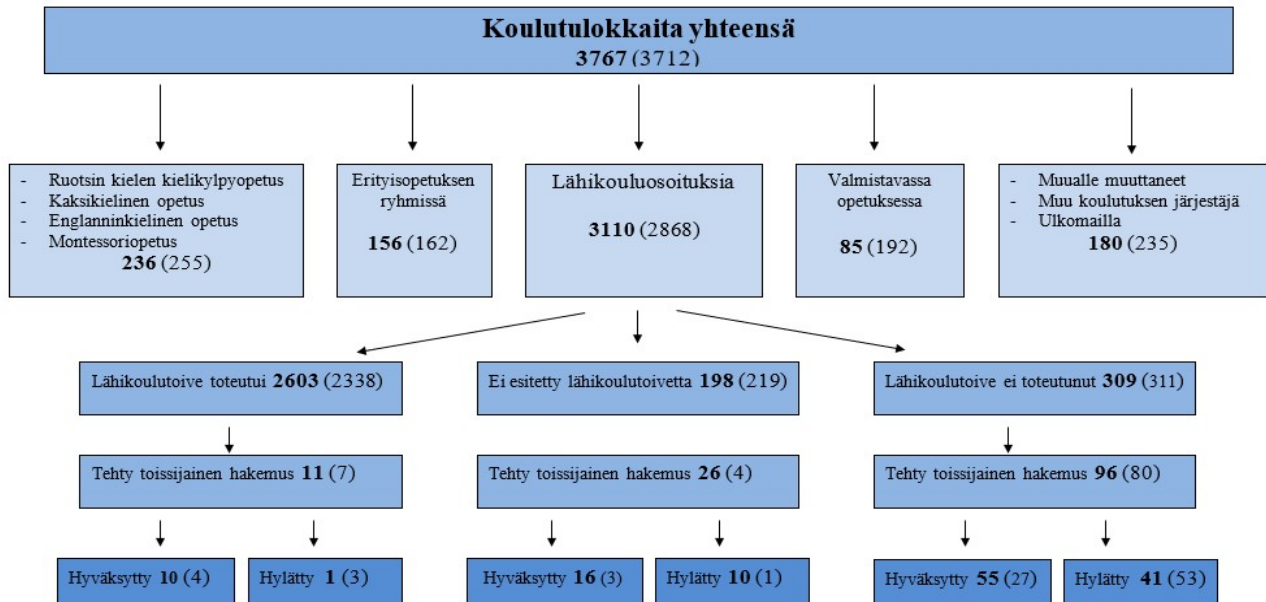
Kaikkien koulujen keskimääräinen kouluarvosana oli 8,57 (lv 2019-2020: 8,53). Alakouluissa kouluarvosanojen keskiarvo oli 8,67 (8,70), yhtenäiskouluissa 8,46 (8,31) ja yläkouluissa 8,32 (8,37). Koulukohtaisten kouluarvosanojen vaihteluväli oli 7,86–9,78 (7,86–9,16). Keskiarvojen vertailussa on muistettava, että kysely tehtiin eri alueilla kuin edellisenä lukuvuonna. Lukuvuonna 2018–2019, jolloin huoltajakysely tehtiin edellisen kerran Espoonlahden ja Keski- ja Pohjois-Espoon alueilla, kaikkien koulujen keskimääräinen kouluarvosana oli 8,56.

6 Siirtymät

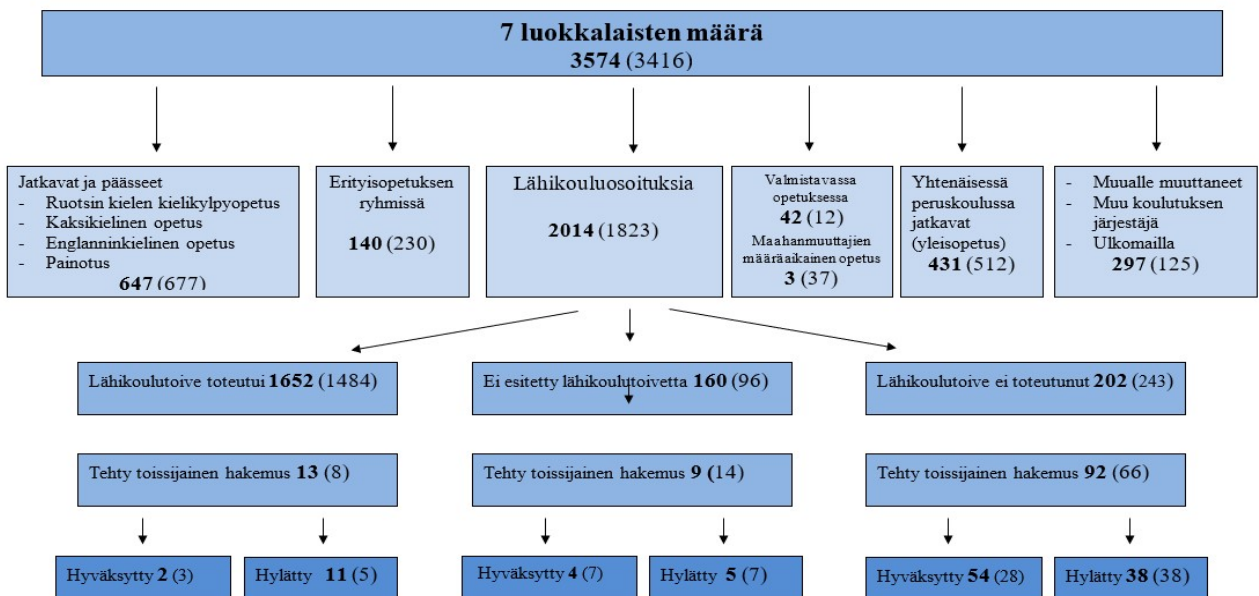
6.1 Oppilaaksioton toimivuus

Koulutulokkaiden ja yläkouluun siirtyvien oppilaaksiottoprosessin keskeiset luvut vuodelta 2021 on esitetty kuvissa 41 ja 42. Suluissa esitetään vuoden 2020 luvut.

Kuva 41: Koulutulokkaiden oppilaaksiotto vuonna 2021

Kuva 42: 7.-luokkalaisten oppilaaksiotto vuonna 2021

Lähikoulu osoitettiin lukuvuodelle 2021–2022 3110 koulutulokkaalle. Noin 10 % näistä koululaisista ei päässyt huoltajien toiveen mukaiseen lähikouluun. Vastaava osuus vuonna 2020 oli noin 11 %. Toissijaisen haun jälkeen alle noin 50 perheen toive jäi toteutumatta. Tämä on selvästi alle kaksi prosenttia oppilaista, joille

osoitettiin lähikoulu. Oppilaaksiottoa arvioidaan vuosittain. Vuoden 2021 koulutulokkaiden oppilaaksioton voidaan katsoa onnistuneen hyvin.

Lähikoulu osoitettiin myös 2014 yläkouluun siirtyvälle oppilaalle. Noin 8 % näistä oppilaista ei päässyt huoltajien toiveen mukaiseen kouluun. Vastaava osuus edellisellä vuonna oli noin 8,5 %. Toteutumattomista toiveista yli kolmannes kohdistui toisen oppilasalueen kouluun, tai sellaiseen kouluun, jossa ei ollut mahdollista opiskella oppilaan aloittamia A-kieliä. Toissijaisessa haussa voitiin vielä toteuttaa monta toivetta niin, että vain alle 60 perheen toive jäi toteutumatta.

Lähikoulutoive voi jäädä toteutumatta, koska ikäluokkien koko eri alueilla vaihtelee, minkä lisäksi opetusryhmien koot pyritään tekemään tarkoituksenmukaisiksi. Lähikoulu osoitetaan aina oppilaan asuinpaikan mukaiselta oppilasalueelta, joten eri oppilasalueelle kohdistuneita toiveita ei toteuteta.

Oppilaaksiottoa koskevat oikaisuvaatimukset ja kantelut

Lukuvuoden 2021–2022 oppilaaksiottoa koskevista päätöksistä tehtiin 153 oikaisuvaatimusta ja yksi hallintokantelu Etelä-Suomen aluehallintovirastoon. Oikaisuvaatimuksista neljä hyväksyttiin ja kuudessa tapauksessa tehtiin itseoikaisu, 120 hylättiin, kaksi jätettiin tutkimatta, 13 raukesi tai peruttiin ja 8 on vielä ratkaisematta (taulukko 19).

Taulukko 19: Oppilaaksiottoa koskevat oikaisuvaatimukset aiheittain

Oikaisuvaatimus (AVI)	Alakoulu	Yläkoulu	Yhteensä
Lähikoulu	43	45	88
Toissijainen koulu	4	4	8
Eriytynen tuki	15	10	25
Kaksikielinen opetus	9	0	9
Englanninkielinen opetus	12	2	14
Ruotsin kielikylpy	1	0	1
Painotettu opetus	1	4	5
Pidennetty oppivelvollisuus	1	0	1
Koulunkäynnin aikaistus	2	0	2
YHTEENSÄ	88	65	153

Hallintokantelu (AVI)	Alakoulu	Yläkoulu	Yhteensä
Kaksikielinen opetus	1	0	1

6.2 Perusopetuksen oppilaiden sijoittuminen 2. asteen opintoihin

Keväällä 2021 Espoon kaupungin suomenkielisestä perusopetuksesta päättötodistuksen sai 2853 oppilasta. Tämä oli noin 98 % kaikista 9.-luokkalaisista. Lisäksi 102 espoolaista sai todistuksen lisäopetuksesta.

Yhteishaussa vuonna 2021 lukioon valittiin 2190 ja ammatilliseen opetukseen 855 hakijaa. Yhteensä hyväksytyjä oli 3045, eli valituista hakijoista valittiin lukioon 71,9 % ja ammatilliseen opetukseen 28,1 %. Valmistavien koulutusten haussa Espoon kymppi- ja lukio-alueille, lukioon valmistavaan koulutukseen sekä ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen valittiin yhteensä 380 nuorta.

Vuonna 2020 peruskoulun oppilaanohjaajilta kerättyjen tietojen mukaan 169 peruskoulun päättäneitä jäi tulosten julkistamisen aikaan ilman opiskelupaikkaa. Kesän 2020 aikana moni ilman paikkaa jäänyt sai paikan tutkintoon johtavasta koulutuksesta varasijalta tai lisähaun kautta. Oppivelvollisuuden laajentamisen astuttua voimaan elokuussa 2021 kaikkien oppivelvollisten tuli hakeutua koulutukseen. Vuoden 2021 elokuussa ilman paikkaa jääneitä peruskoulun päättäneitä ilmoitettiin asuinkunnalle 60 henkilöä Opetushallituksen Valpas-

palvelun kautta. Mikäli ilman paikkaa olevat oppivelvolliset eivät hakeudu koulutukseen tai saa opiskelupaikkaa, asuinkunnalla on velvollisuus osoittaa koulutuspaikka kahden kuukauden kuluttua Valpas-ilmoituksen tekemisestä.

Kuva- ja taulukkoluetelot

Kuva 1: Kasvun ja oppimisen toimialan organisaatio	5
Kuva 2: Suomenkielisen perusopetuksen organisaatio.....	5
Kuva 3: Tuloksia henkilöstökyselyn johtamisväittämistä kouluasteittain.....	7
Kuva 4: Opettaja kuormittavat tekijät.....	9
Kuva 5: Uhkakäyttäytyjän ikä ja tilanteiden määrä 1.1. - 16.12.2021	10
Kuva 6: Väkivalta- ja uhkatilanteista työntekijöille aiheutuneet vammat	10
Kuva 7: SUPEn tapaturmamäärän jakauma syyn perusteella tammi-marraskuussa 2021	11
Kuva 8: Väkivaltatapaturmien määrät ja korvauspäivät suomenkielisessä perusopetuksessa v. 2016 - tammi-marraskuu 2021	11
Kuva 9: Tulokset henkilöstökyselyn 2020–2021 opiskeluhoitoväittämistä	15
Kuva 10: Suomenkielisen perusopetuksen itsearviointikysely 2020–21, oppilaskysely: käynyt kuraattorin / psykologin luona ja saanut apua (%).....	17
Kuva 11: Tehostetun ja erityisen tuen prosentuaalinen kehitys vuosina 2017–2021 (20.9. tilanteen mukaan)	18
Kuva 12: Tuki ja inklusio -hankkeen taustaa	20
Kuva 13: Tuki ja inklusio -hankkeen työpajojen aiheet ja osallistujamäärät syyslukukaudella 2021	21
Kuva 14: Erityisoppilaat opetuspaikan mukaan vuosina 2017–2021 (%)	21
Kuva 15: Yleisopetuksen perusopetusryhmien määrä koon mukaan 20.9.2021	25
Kuva 16: TVT-väittämiä tulokset ala-, yhtenäis- ja yläkouluissa	29
Kuva 17: Henkilöstökyselyn keskiarvojen vertailua TVT-väittämissä 2019 ja 2021.....	29
Kuva 18: Huoltajakyselyn keskiarvojen vertailua TVT-väittämissä 2019 ja 2021	30
Kuva 19: 2.-luokkalaisten ALLU-tulos vuonna 2021 (%).....	33
Kuva 20: 5.-luokkalaisten ALLU-tulos vuonna 2021 (%).....	33
Kuva 21: 5.-luokkalaisten tyttöjen ja poikien ALLU-testitulokset 2021 ryhmissä ”kaikki” ja ”yleis” (%).....	34
Kuva 22: Muutos saman oppilasjoukon lukutaidossa 2. ja 5. luokan välillä (%)	34
Kuva 23: Muutos saman oppilasjoukon lukutaidossa 4. ja 5. luokan välillä (%)	35
Kuva 24: Karvin 3. luokan pitkittäisarviointi: kokonaistulos sukupuolen mukaan.....	36
Kuva 25: Karvin 3. luokan pitkittäisarviointi: kokonaistulos S2-oppimäärän mukaan	37
Kuva 26: Kokonaiskehitys 1. luokan alusta sukupuolen mukaan.....	37
Kuva 27: Kokonaiskehitys 1. luokan alusta S2-oppimäärän mukaan	38
Kuva 28: Karvin 3. luokan arvioinnin kokonaistulos verrattuna muihin kouluihin	39
Kuva 29: 9. luokan matematiikan arvioinnin kokonaistulos	40
Kuva 30: 9. luokan matematiikan arvioinnin kokonaistulos S2-oppimäärän mukaan	41
Kuva 31: 9. luokan matematiikan arvioinnin tulokset sisältöalueittain eri ryhmillä	41
Kuva 32: Matematiikan päättöarvosanat suhteessa arvioinnissa osoitettuun osaamiseen	42
Kuva 33: 9. luokan englannin arvioinnin kuullun ymmärtämisen tulokset.....	43
Kuva 34: 9. luokan englannin arvioinnin luetun ymmärtämisen tulokset.....	44
Kuva 35: 9. luokan englannin arvioinnin puheen tuottamisen tulokset	44
Kuva 36: 9. luokan englannin arvioinnin tekstin tuottamisen tulokset.....	45
Kuva 37 Ala- ja yläkoulun tyttöjen ja poikien tuloksia muutamassa oppilaskyselyn väittämässä	47
Kuva 38 Ala-, yhtenäis- ja yläkoululaisten keskiarvot oppilaskyselyn osallisuusväittämissä	47
Kuva 39: Oppilaiden ja opettajien vastausten erot muutamassa oppilas- ja henkilöstökyselyn väittämässä	48
Kuva 40: Move!-mittauksen 20 metrin viivajuoksun tulokset (aika, s, mediaani) vuosina 2018-2021	51
Kuva 41: Koulutulokkaiden oppilaaksiotto vuonna 2021	54
Kuva 42: 7.-luokkalaisten oppilaaksiotto vuonna 2021	54
Taulukko 1: Henkilöstön väkivalta- ja uhkatilanneilmoitukset 1.1. - 16.12.2021	9
Taulukko 2: Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä, Espoo (Kouluterveyskysely, THL)	15
Taulukko 3: Kuraattorin ja psykologin keskimääräinen oppilasmäärä/työntekijä	16
Taulukko 4: Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, Espoo (Kouluterveyskysely, THL).....	16
Taulukko 5: Psykologien ja kuraattorien asiakkuuden syyt lukuvuonna 2020–2021	17
Taulukko 6: Erityisluokkien ja sairaalaopetuksen luokkien määrät opetusmuodoittain. Osa erityisluokista on yhdistelmäluokkia, joissa opiskelee oppilaita eri erityisopetuksen perusteilla.....	19
Taulukko 7: Erityisluokan oppilaiden tilastoitujen koulumatkojen tunnusluvut	22
Taulukko 8: Avustajapalveluresurssit lukuvuosina 2018–2021	22
Taulukko 9: Ryhmämuotoisen valmistavan opetuksen oppilasmäärät vuosina 2009–2021	23

<i>Taulukko 10: Inklusiivisen valmistavan opetuksen oppilasmäärät esi- ja alkuopetuksessa vuosina 2009–2021</i>	23
<i>Taulukko 11: Oman äidinkielen opetuksen oppilasmäärät ja ryhmäkoot perusopetuksessa lukuvuosina 2009–2021</i>	23
<i>Taulukko 12: Yleisopetuksen opetusryhmien keskikoko vuosina 2013–2021 (laskentapäivä 20.9.)</i>	24
<i>Taulukko 13: Chromebookien osuus laitteista vuosina 2020–2024</i>	26
<i>Taulukko 14: KULPS-käynnit lukuvuonna 2020–2021 sekä vertailu edelliseen lukuvuoteen</i>	31
<i>Taulukko 15: 5.-luokkalaisten Hyvinvointikartan tulokset</i>	49
<i>Taulukko 16: 8.-luokkalaisten Hyvinvointikartan tulokset tytöillä ja pojilla</i>	49
<i>Taulukko 17: Huoltajakyselyn väittämät, joissa korkeimmat keskiarvot</i>	52
<i>Taulukko 18: Huoltajakyselyn väittämät, joissa matalimmat keskiarvot</i>	52
<i>Taulukko 19: Oppilaaksiottoa koskevat oikaisuvaatimukset aiheittain</i>	55